

EX-LIBRIS

Egyes szám ára 8 lej

Egy évre százhatvan lej, egy félévre kilencven lej, egy negyedévre negyvennyolc lej. — —

Félhavi értesítő a minden ágáról * Résta bilunara bibliofililor * Haltonromanschrift für Bücher-Freunde * Romänien Revue Bimensuelle pour les amateurs des livres Roumanie

Telefonszám : 570

Szerkesztőség - Kiadóhivatal - Redactio - Adm. CLUJ-KOLOZSVÁR-KLAUSENBURG Str. Matia 1.

Az olvasóhoz!

A világháború utáni irodalom hatalmas öserdjében nehezen igazodik el az olvasó. A napilapok szűkreszabott terjedelme nem engedi meg, hogy a sajtó kiterjeszkedhessen a könyvek, a szellemi élet jelenségeinek ismertetésére. Rendkívül érdekes művek mennek így veszendőbe az erdélyi olvasó számára, tisztán abból az egyszerű okból, hogy nem tud rólok. Pedig örömmel kell megállapítani, hogy a kulturszomj hosszú idők óta nem volt olyan erős, mint mostanság. Az erdélyi magyarság életének legfontosabb megnyilatkozása a kultúra. Minél többet tudni, minél jobban felvértezni magunkat ismeretekkel, minél több hangot elfogni a nagyvilágból a mi szerény antennáinkkal — ez a célkitűzés az erdélyi intellektueket szinte elementáris erővel fogja el.

Szentmeggyőződésünk, hogy egy olyan természetű folyóiratnak, mint amilyenek az Ex Libris készült, nyert ügye van a közönség körében. Mi sokat nem akarunk. Irodalmi „termeléssel” nem foglakozunk. Az alkotó munkának egyéb területei is vannak. Érdeklődésünk első vonalában egyedül az a törekvés áll, hogy pontos és lelkiismeretes információkkal irodalmi tanácsadóivá váljunk az iránytű nélküli közönségnek. Függetlenek vagyunk, nem állunk senki szolgálatában. Fegyvereink az objektivitás és az alaposág. Lapunk hasábjain azok a kritikusok szólnak meg, akik egész életüket könyvek buvárlásában töltötték és alkalmasak arra, hogy kalauzai legyenek mindazoknak, akik vagy technikai okok miatt, vagy elfoglaltságuk miatt nem tudnak lépést tartani az irodalom gyors szárnyalásával.

Tevékenységünk szűk terérszorítottuk, de e területen alapos munkát akarunk végezni. Miután érezzük, hogy nemcsak az irodalmi tájékoztatás terén mutatkoznak hézagok, de más területeken is, programunkba vettük Erdélyben eddig ismeretlen rovatok beállítását. A képzőművészetnek, a műgyűjtésnek, a bélyeggyűjtésnek, a zeneműirodalomnak, a divatnak, szépségápolásnak, testápolásnak szorítunk itt helyet és reméljük, hogy a közönség szeretete már rövid időn be-

lül felfogja duzzasztani lapunk méreteit is arra a színvonalra, amelyet első elképzelésünknel számításba vettünk.

Irodalmi pályázataink, bő szerkesztői üzeneteink, a közönséggel való legszorosabb kapcsolataink mind azt célozzák, hogy az Ex Libris olyan folyóirat legyen, amelynek szerkesztésében a közönség is a legaktívabb részt vesz. Nincs az az iroda mi kérdés, amelynek feltárásban ne mutatna segédkezet az Ex Libris levelezési rovatvezetője. Nincs az a könyv, amelynek megszerzését és a közönséghez való juttatást ne kísérelnők meg olvasóink kedvéért. Ha

szabad tisztán a stiláris szófordulat kedvéért hasonlattal élünk, irodalmi segélyiroda akarunk lenni, mint amilyenek a díjtalan segélyirodák a jogsegélyt vagy orvosi segélyt igénybe venni akarók számára.

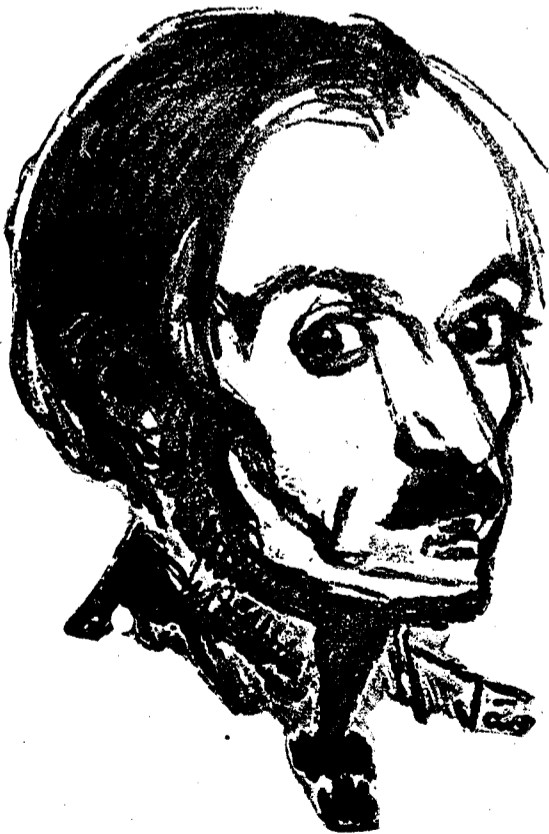
Ismételjük: a legnemesebb célkitűzések vezetnek bennünket és nemcsak felkínáljuk olvasóinknak a segédkezet, de kérjük is, hogy vegyenek bennünket igénybe. Vállvetett munkával, közönség, író, kiadó egy fronton elérjük azt, ami csak e három tényező harmonikus együttműködése mellett érhető el: irodalmi és szellemi életet.

Egy fél óra Tabéry Gézával

Kemény János báró vécsi kastélyában. — az Erdélyi Helikon immár meghitt otthona ez, a széles levelű platánfák alatt — beszélgetek az erdélyi irodalom egyik legreprezentatívabb egyéniséggel, Tabéry Gézával. Régi barátság köt össze velem. Együtt kezdtük meg írói pályafutásunkat

vizsgálóbíró módjára, aki óvatosságot kezd „gyanúsítottjával” és engedi, hogy az mit sem sejtve feltárja dokumentumait egy láthatatlan esküdszék számára.

— Tudod e Géza, hogy még mindig nem írtad meg a nagy művedet. Te is, én is túl vagyunk a dantei koron.

abban az időben, amikor még „többségi” irodalom voltunk és együtt csináljuk ma is sőt fokozottabb kötelesség tudással, amióta „kisebbségi” irodalom vagyunk.

— Na most megfoglak, Géza — gondoltam magamban — kihallgatlak, nem úgy, mint a jobarád, aki maga is megnyilatkozik, hanem a kiküldöt!

Illene már beváltanod azt a nagy ígéretet, amelyet minden könyved visszatükröztet. Nem mondom, folytonosan felfelé ivelsz, de igaz formádat még nem tudtad kifutni.

— Egy igazi író sohasem futja ki a formáját — jegyezte meg esendően. Azt hiszi, ez az igazi és akkor jön rá, hogy még mindig éppen az

hiányzik, amit papírra szeretne vetni. Mert az ember maga is változik. Együtt nő, együtt érik az idővel. Persze, hogy nem vagyok túl a nagy művön. Az ember úgy járkal régi írásaiban, mint a halott avarba. Szent meggyőződése, hogy „nagy mű” a „kedvencez” mű csak ezután fog elérkezni. Külömben... most is regényen dolgozom.

— Vissza kellene térned oda, a honnan kiindultál. A modern témához. Első nagy könyved, a Néma harc tekintetben pompás elindulás volt.

— Tudja isten, mostanság mind jobban érdekelnek a történelmi témák. Nem is sejted, hogy a magyar írók közül ki áll hozzám a legközelebb? *Eötvös József*. Az az érzésem, hogy Magyarország 1514-ben című könyved minden korok történelmi regényikésának utólréhetetlen mintaképe. Mi ehhez a könyvhöz képest Anatole France „Les dieux ont soif”-ja?

— Hát Dosztojevskit feladtad? — kérdeztem, tudva jól, hogy Tabérynek az az orosz óriás volt írói eszménye.

— Én most magyarországi írókra gondoltam. De a külföldi írók közül ma is Dosztojevskit a szerelmim *Dosztojevskit azért gigászi méretű, mert a faji értéket anélkül emeli világmagasságba, hogy az ember akár egy pillanatig is elejtene*. Dosztojevskit az orosz lélek lehellestől megteremtette a világatmoszférát. Menynyivel könnyebb lenne nekünk az erdélyi lelket kiterjeszteni, ha bennük csak ezredrésze élje az ő zsenialitásának.

— Szóval regényt írsz...

Az új regény

— Regényt írok a tizenötödik század végéről, a tizenhatodik század első feléről. Szeretném benne a nagy összehívást megírni mindenki számára szólóan, ami a humanizmussal fűszerezett főpapi és főúri élet, másfelől a reformáció útját kereső alsóbbpapság és jobb sorsot kereső jobbágyok között később kirobbant. Minthogy humanizmus és renaissance a gazdagsági tobzódás nélkül el sem képzelhető, nem tudok kellő antipatiával belemertülni az akkori haute — volée ostromozásába. Ebből következik, hogy regényem szenvedélytőlmentes, de mind két oldalon erősen szubjektív lesz. Nemesak a magyar, de az olasz és német levegő és viszonyok is élni fognak a könyvben, különösen Ferrara, az Este hercegekkel, Ariostoval s Augsburg a Fuggerekkel.

— Nekedvaló téma! Te különösen értesz egy kor, egy táj plasztikus meglevenítéséhez.

— Nagyon szeretem a témát. Anyyira leköt, annyira benne vagyok, hogy már nem is tudok régi elvetélesemre gondolni. Tulhaladottnak érzem a korábbiakat. Ó, Ferrara, ha tudnád milyen esodálatos vidék...

Utazás Genfben.

— Valaha sokat utaztál... jah, a magukfajta ember mostanság kénytelen korlátozni efajta passzióit. Mondd

— szólok hirtelen — ha most sok felesleges pénz volt, hová utaznál?

— Nevezz ki, ha pénzem volna, oda-utaznék, ahol már voltam életemben. Sorsom akkor könnyebb volt a mai-nál. Elsősorban Genfben, ahol megboldogult jogász éveimből töltöttem másfél évet, persze én a békebeli Genfet látom ma is. Figner verával, orosz barát-taimmal, fanatikus és tiszta szláv kollégáimmal, de hol vannak már ők?! Nem lehetetlen, hogy a mai népszövegséges Genfben nagyon csalódnék. Akkor fogom a sátorfámat és Ferrarába mennék, mert ott tizenkét évvel ezelőtt emberek emlékeivel barátkoztam, ezek az emberek, ma is megvanak, tudom, Ferrarában.

— Utazni, utazni...

— Az utazásról az a véleményem, hogy mit mondjak neked, *kellemes sport*. De mozgékonyabb koromban sem voltam Globetrotter. Jobban szerettem magamnak kiválasztani egy idegen várost és ott lehetőségeimhez képest beleélni magamat a város külön-levegőjébe. Ha nagyon sok pénzem volna, úgy rendezném be az életemet, hogy egyik másik helyen két három évre *letelepednék*. Azután utaznék tovább. De a sportutazást, a röptében való városnézéseket, a múzeumok kötelező félórás végigszáguldását világ-életemben megvettem.

— Azt hiszem, tulszigorúan itéled meg a „sport” utazásokat. Kétségtelenül az az *igazi*, amit te mondsz. De felülni az expresszre és felbredni, egy új klíma alatt, egy új környezetben, ma tenger, holnap síkság, ma hegy, holnap metropolis, az is valami. Minden utazás már pusztá létezésével koncentrált életakarat. De hát mi sem így, sem amúgy nem tudjuk beosztani az életünket. Pedig mit várhatnának mást az élettől, mint a változást?

— Elettől? Megfeleltetted nekem az ímént. Azt várom, hogy egyszer csak így betudom rendezni az életemet. Nem nagy igény: de ha feleségemmel így végig hónapos szobában tölthetném el az életemet, azt azt hiszem, végtelenül elégedett lennék a szabadnak érezném magamat. Ami nem jelenti azt, hogy nem ebben a várakozásban fogok megvélni és elmúlni is.

— Erdélyi sors: reménytelen sors...

Géza szeme felvillant:

Hiszek Erdélyben.

— Én hiszek Erdélyben. Mindent fel tudnék tenni arra a kockára, ami Erdély érdeke forog. Butaság, de én hiszek a megismétlődésekben. Az apám családjában néhány generáció konzekvens tendenciát mutat fel abban, hogy mindig egy új környezetbe kerül s akkor véresebben érzi át az új környezet problémáit mint az autoktok-nok. Valamikor Magyarországról szakadtunk ki. Az első sarj, aki Ausztriába került, százharminc évvel ezelőtt annyira osztrák lett, hogy udvari titkárnak szegődött. Az apám nagybátyja osztrák katonatiszt volt negyvennyolcban Olaszországban megsebesült és akkor kivételesen katonai biztosnak Herkulesfürdőre. Valami névsor volt nála, megbízható forradalmárok névsora. Elügyetlenkedte a dolgot, egy este az osztrákok el akarták fogni. Mire rátörték az ajtót, a listát elégette és föbe lötte magát.

A vécsi kert platánjai sejtelmesen zizegtek. Fényes — selymes levél éppen előttünk hullott a porba. Géza eltűnődve folytatta:

— „Az öregemnek is német volt az anyanyelve. De — te ismerted őt — emlékezhetsz rá, hogy milyen kemény, függetlenségi, Habsburggyűlölő, negyvennyolcas volt. Én Erdélyben parvenü vagyok tehát: *azt hiszem ezért mindenkinél jobban szeretem.*

Szomorú Erdély de szomorú világ is. A jövő generáció utját én a legsötétebbnek látom. Egy háborúban és forradalmakban elnyűtt emberiség testálta rájuk örökségét s ezt a szerencsétlenségét csak betetőző haldokló nemzedékünk azzal, hogy utódait a maga vakságában a mult katasztrófáinak előidézésével, a féktelen szovizmusmal mákonyozza.

Megéreztem, hogy *politika* utvesztőre tévedünk. Tabéry annál a szuggesztív egyéniségnél fogva, amely szellemi élet minden területén érdeklődést táplál és érdeklődést követel a napi politika számára is jelentős adanivalót. De megszólal a kasztyógongja és összehív bennünket. Elő-

lunk.

— Nézegetni Boticelli és Memling képeit... Adorámi Nietzschet, aki az egyetlen filozofusom. Én nem vagyok ugynevezett életművész, de az irodalomnál mégis jobban szeretem az életet...

Ligeti Ernő.

A mai idő Homérosza

James Joyce élete és főmunkája

Egy furcsa szabású írói öbölünk be az erdélyi olvasó közhatalmának. Származására ir, fogi szására nyelvtanár és magánkönyv. Egy kicsit forradalmár is és nem ilyen, honát nem lelve a arkd szigeten”, felpakolja gyermek, és asszonyát és bebarangolja a tórigot. Zürich proletárnegyedében lepedik le. Megélhetésének egyetlen biztosítéka, hogy tizenhat nyelven beszél. Ekkora tudással még a poliglott Svájcban sem lehet elveszni. De mellesleg írogat is, inkább az asztalfiókjá számára.

Joyce nem fiatal ember. 1882-ben született Dublinban. Régi katolikus család sarja, a jezsuiták által nevelkedett. Szeretett volna matematikus lenni, de filozófiát tanult. Azután megunt a filozófiát és medikus lett. Párisban hirtelen eszébe jutott, hogy énekes legyen, tenorista. Mit tesz Isten? Kénytelen feladni a tervét, ho y mint mozdirektor tünjön fel ismét Nagybritánia varfészkeben, Dublinban.

Ugy mellesleg leírja vonalozott diktandó-lüzetekbe, ami vele és körülötte történik. Első művei még a világháború alatt jelennek meg. Versek, novellák kötet. *Íz Dublin!* — a címe annak a novellák kötetnek, amelyet

a dublini polgárok a szabad mezőn elégettek.

E novellák kötet ismét csak két év múlva jelenhetett meg, a világháború kitörésének évében.

Egy másik nove lás könyvének a címe: *Ifjúkori arckép*. Nem kapott rá kiadót. Amerikába megy át a kéziratral és ott jelenteti meg. Ebben a művében már benn van a csirája a g niusznak amely későbbi nagy könyvét, az Ulysseszt hallhatatlanná teszi.

Joyce még nem ismerik nálunk. A kontinensen is csak most kezdik ismerni. A bazeli Rhein Verlag most adja ki főművét, az Ulyssesst, Subskriptionális alapon. Könyvtári forgalomba nem kerül, maximális példányszám ezer példány.

A regény ára csekély száz arany márka, azaz négy ezer lei.

De a súlyos anyagi feltételek mellett is erősen megrostolja a kiadó az előfizetőket. Huszonöt éven aluliak egyáltalában nem kapják meg a könyvet. Kivételt csak az orvosok képeznek. A meserdeknek valóságos bizonylatot kell benyújtaniuk, hogy komoly irodalmi studiumvágyból veszik meg a művet.

De hát miért csinálnak ekkora cirkuszt az ir szerző művével? Egyáltalában mit tud az Ulysses, hogy úgy adagolják, mint az orvos-ságot?

Joyce a rendkívüli figurá és könyve rendkívüli alkotás.

Ezerhatszáz oldalon a szerző egy fél nap történetét foglalja össze.

Külsőleg eseménytelen témá és mi történik egy emberrel reggeltől éjfélig? Szinte hihetetlen, hogy egy ir polgárral, aki a regény főhőse, ennyi minden végbe menjen, és mégsem lehet letenni a könyvet. Nehézkés, angol nyelven íródott, jó formán egyetlen lélegzetvételre, minden interpunkció nélkül, mint egy óriási expresszionista tabló.

Meguk az irek, akiknek nyelvi dialektusai folyton megnyilatkoznak, kinlődnak, vesződnek a mű olvasásával.

Az Ulysses főszereplői

Az Ulysses főhőse egy dublini zsidócska: Leopold Bloom. Felesége Marion, ugynevezett énekesnő. Forróvérű gibraltári menyecske, aki nem csinált lelkiismereti furdalásokat abból, hogy minden jött-mentel megcsalja az urát. Bloom ellenpartnere Dedalus István. A nyugati kultúra szimbólumát látja benne a szerző.

A három személy megtestesíti az egész emberiséget. Bloom, az apróhirdetőséggyűjtő a polgári életberendezkedés külső törvényei szerint él, anélkül, hogy e y percig is gondolna a halálra. Marion: az Asszony. Egyéb érzése nincs, csak az erotika. Sajátságos szerepét minduntalan az ágyban játsza végig. Az asszony az ágyban van, amikor a regény első lapján Bloom felkel, hogy reggelizzen és az ágyban van akkor is, amikor a késő éjszaka zihált pillanataiban a regény utolsó akkordjai csengenek.

Dedalus az önmagát kinzó intellektuel. Belső adottságokat érez mert édes anyja halálakor nem imádkozott. Minden cselekedete szigorúan erkölcsös, félelmetesen tiszta, esz étikus, egyben mélységesen velásos. Dedalus képviseli a regényben a dialektikai elemet, amelyen keresztül érzékelhetővé válik a szerző filozófiája.

A regény paródia. Rabelais fájdalmas kacagásába fullad az egész történet. Furcsa ir humor, amely annyira saját a Shawnak és a Gulliver utazása szerzőjének is. De a könyv fővönző erejét az a minuciozus analízis adja meg, amely

csontvízig exhibicionálja az embert

és amely színle példanélküli az egész contemporain irodalomban. Joyce ép oly aprólékossággal írja meg főhőseinek belső tragédiáját, mint azt az időt, amelyet a WC helyiségben tölt vagy amikor egy óráig szappannal alkuszik valamelyik dublini drogériában. Ha ki a-pott részleteit tekinjük, obscén munka. De a nyugat összes kritikusi megegyeznek abban, hogy

irodalmilag egyenértékű a Zaratrával

vagy Goethe Faustjának második részével.

Mondanunk sem kell, hogy az Ulysses nem talált kiadót. Amerika dobta a könyvet, végre egy vállalkozó szellemű hölgy, Miss Sylvia Beach, egy amerikai lelkész leánya, akinek a pártól Odeon körül kis könyves boltja volt, hajlandó volt kiadni a könyvet. Ez sem ment könnyen. Egy angol hölgy gépelte le a regényt és amikor férje meglátta, hogy minő természetű a kézirat,

tűzbe dobta az egészet.

Az eredeti kéziratot nem lehet még egyszer legépelteni, mert utban volt Amerikában, ahol egy műgyűjtő megvásárolta. A műgyűjtő pedig csak abba ment bele, hogy az eredeti kézirat oldalról oldalra lefényképeztesse és úgy küldjék el.

Végre a könyv 1912-ben, a köté születésnapján megjelenhetett nyom-

tatásban. Amerikában és a puritán Angliában nem merték árúni a művet. Egyik am rikai kis lap a „Two Worlds Monthly” folytatásokban közzétette, de erotikus részleteiből megcsonkítva, eredeti formájából teljesen kiiktatva. Az irodalmi csonkítás ellen az egész világ vezető írói felmenték a szavukat, így Németországban Binding, Curtius, A bert Einstein, Thomas Mann, Hoffmannsthal, gróf Keyserling, Jakob Wassermann.

Most már az elnyomott érzések e szokatlan enciklopédiája angol nyelven több kiadást ért meg. Még az ősz folyamán megjelenik námetül is. A könyvet dr. Georg Goyert fordítja, de Joyce szemé yes közreműködése mellett, mert mint ő fejezte ki magát, egy „német eredeti” Ulysses akar. Az Ulysses hallatlan drága könyv a miatt nem lesz a tömegekhez hozzáférhető. De akik elitűt akarnak kapni korunk egyik legnagyobb ir jának műveiből, azok könnyen megvásárolhatják a *Jugendbildnisset* és a *So sind sie in Dublin* című novellák kötetét, amelyeket ugyancsak a basei Rhein Verlag adott ki.

Egyelőre...

Az angol könyvkiadatok szencációja H. G. Wells új regénye: a Meanwhile. Messza vagunk Londontól, de át tudjuk érezni azt az igazalmas várakozást, amellyel az angol olvasók tízezrei ezt a könyvet fogadják. Egy új H. G. Wells több mint irodalmi esemény. A közéletnek ez a szenális cenzora frissen követi az emberiség történetének legeslegújabb fázisait és ebben a könyvében a nagy angol bányásztrájk tanulságait vonja le.

Szenvedély, elfogultság, nagy szavak nélkül meggyőzően kimutatja, hogy ebben a strájkban az igazság és a bizettség a bányászok oldalán volt. Az általános strájkot a kormány provokálta és a munkások csufos bukása csak a vezetőik tehetségtelenségének köszönhető.

Aki ismeri Wells költői megrögzött erejét és acélkonstrukció-szerű fantáziáját, annak meg sem kell mondani, hogy a bányásztrájk csak háttér a regényben. Teoretikus fejtegetések helyett élő alakok izzó regényből világlik elő a strájk minden mozzanata és tanulsága. A regény egyik hőse egy bányatulajdonos, aki nem tudja a többi bányalord érdektől vezetett elfogultságával nézni a munkásai élet-halálharadát.

A regény Ventimiliában játszódik le, a francia-olasz Riviera határán és a milieuből adódik, hogy Wells nem hallgatja el véleményét a fascizmusról és követőikről, az angol fascistákról, akik nagyon szeretnék a nagysikerű mester példányát követni. Annyi üres frázis és tájékozatlan naivság után öröm néhány okos és objektív szót hallani az olasz állapotokról.

A „Meanwhile” alcíme: „The picture of a lady”. A bányatulajdonos felesége az a finom, magas törekvésű igazi asszony, akinek a portréja ezt a politikai regényt felejthetetlen, forró pozéissal tölti meg.

Persze, Wells azért Wells, hogy utópista ideológiájáról ne feledkezzék meg egy percre sem. Ebben a könyvben is szerepel egy utópista, a társadalmi jelenségek egy sok csalódásban lehiggadt tudósa, aki ugyanazt vallja, mint William Clissold. Egyelőre nem lehet tenni semmit. A háború, az orosz forradalom és a mostani európai reakciók csak buborékaik valami nagy változásnak, amely még messze van. Egyelőre csak a telkeket lehet előkészíteni egy új, nemesebb életre való törekvésre és ez a törekvés nemsokára új vallás lesz. De egyelőre így kell tengődnünk mint most. Meanwhile... egyelőre...

Szirmai Tivadár.

Emberi okmányok

Tolsztoj, Ibsen, Nietzsche, Balsac, Berlioz, Flaubert, Voltaire levelei. — Fővárosi könyvkiadó kiadása Budapest

Documenta Humana ez a felcíme azoknak a gondos kiállítású testes könyveknek, amelyekből már eddig héti kötet jelent meg a Fővárosi Könyvkiadó vállalkozásában. Minden könyv a világirodalom egyik geniuszának *intime choisijét* tárja legbensőbb kisugárzását eredményességüknek, a leveleit. Nem vitás, hogy az írók művei is felfedik a hátuk mögött álló szerzőt. De aki igazán bele akar látni egy zseni alkotó műhelyébe, annak számára nincs bitosabb irányító, jobb kalauz, mint éppen az író levelei.

A szerkesztő szerencsés keze ötletesen válogatta össze az eddigi köteteket. Tolsztoj levelei szinte kísérteties megvilágításban tárják fel előttünk a jaszna polnai remete belső történéseiben és válságokban oly gazdag életét. Flaubert levelei a kamaszkorral kezdődnek és élete végső napjáig tartanak. Az impassibilité nagy mesterének élelmegértése szinte elképzelhetetlen a subjektív levelek ismerete nélkül, amelyek mindegyike ép oly stíláriai rímek, mint a Salombo vagy az Education Sentimentale egyi-másik hervadtatlan oldala. Balsac levelei, a modern regényirodalom Shakespearejének életét egy közelítik hozzánk, mint egy bravuros önéleírás. Ebben nagy érdeme van a fordítónak és kiválasztónak, a kitűnő Benedek Marcellnek. Nietzsche levelei huszonhat küzdelmes év folvásának plaszticitásával a fiatal és az öreg Nietzsche lelkiéletének tragikus kontrasztajtait érzékeltetik. Gyönyörű mű. Egy-egy felbukkanó megnyilatkozása szinte ugyan hat, mint amikor egy regényes, titokzatos sziklatájat egyszerre világít fel a gyorsvillanású magnéziumfény.

Ibsen leveleiben nemcsak az északi szerző zsenijének fenséges ormáig pillanthatunk fel, de megélevednek előttünk a for és maga hétköznapjaiban. Voltaire leveleit, amelyek a francia irodalom egyik legnagyobb korszakának emlékei, kivételes élvezettel olvassuk, mert isteni irona talzamosz be ill egy egész emberöltőt. A Documenta Humana legutolsó kötete Berlioz

nak, a zenevilág nagy alakjának önéletrajza, amely a maga harmonikus, kihagyások nélküli felépítettségében úgy hat rnk, mint egy monumentális re ény.

Az emberi élet nagy eseményeit, ifjúságot, szerelmet, harcot, örömet és bánatot őriznek meg e levelek. A pillanatot friss impressziójában születtek, talán ezért örökéletűek, mint az a kis bogár, amely beleesett a borostyánkőbe, szervesen vele, elválaszthatatlanul. Még egyszer meg kell ismételnünk: elzép-

zelésben tiszteletreméltó vállalkozásba kezdett még a Fővárosi Könyvkiadó és az az érzésünk, hogy a magyar olvasó közönség méltányolni is fogja e köteteket, amely mindegyikéhez magas színvonalú előljáró beszéd íródott és amely mindegyike a levélíró arc-képével ékes.

Értesülésünk szerint a legközelebbi kötet *Abelardnak és Heloise-nak*, a francia irodalom leghíresebb szerelmesének egymáshoz írt leveleit fogja nyújtani. (—ok)

Mi készül?

Az Exlibris körsétája a magyarországi kiadók műhelyeiben — Az Atheneum és a Franklin-társulat őszi programja felöleli a szellemi élet minden ágát

Az Exlibris tervbe vette, hogy részletes beszámolót nyújt olvasóinak a vezető magyar könyvkiadók készülő programjáról. Körsétát tettünk a budapesti könyvkiadók műhelyeiben és bepillantást nyertünk abba a titokzatos kohóba, amely mind nagyobb forrással löki ki magából a magyar közművelődés fejlesztésében annyira nagy jelentőségű műveket.

Az

Atheneum

berkeiben lázas munka folyik. Az *Élet és Tudomány* vállalkozásban, amely olvasó formában eddig is szép teljesítményt végzett a magyar tudomány népszerűsítése körül, a következő művek állanak sajtó alatt. Roheim Géza: Magyar népszokások, Radó Antal: Az olasz irodalom története, Benedek Marcell: A francia irodalom története, Bartucz Lajos: Az emberi rasszokról.

Az Atheneum egy másik jelentős sikeri gyűjtemény, a *Híres könyvek* még az őszi szezon alatt a következő művekkel szaporodik: Poe novellái Babits Mihály fordításában, Arhiba sev: Szanin (új kiadás) Ruskia: Velence kövei, Saint Beuve: Aréokpek a francia társadalomból.

A *Gondolat és Irás* gyűjteményben, amely új megvilágításban tárgyalja az irodalom, a művészet és a társadalom tudomány kérdését, sajtó alatt a következő művek állanak: Elek Arthur:

Három nemzedék. Davy Flammarion: Egy filozófus utolsó napjai, Kidd: a társadalmi evolúció.

Irodalmi jelentőségű új művek lesznek továbbá Baja Benedeknek, Ady Vér és Arany kötetéhez készülő litografias mappája, Barbusse Erő című könyve, Cserna Andor, Romain Rolland breváriuma, Farrere. Az utolsó Isten című regénye, Blasco Ibanez három új regénye: A Csorda, A székesegyház árnyékában, A nőgyűlölők, Ibsen összes műveinek ötödik kötete: Ostratitt Inger asszony: John Gabriel Borkmann, Jakobsen: A többtermelés csodái, Pályi Ede fordításában, Karinty Frigyes: Nem mondhatom senkinek című verses kötete, Koesis László: Dervisgenerális című könyve, Kosáryné Rex Lola. A jávai leány című regénye. Krudytól az Atheneum a következő két művet készíti elő: N. N. (Egy szerelemgyermek története). A jockey klub. A nemrégiben feltűnt fiatal író, Körös Andor *Esőcepp* című regényével szerepel az Atheneum gyűjteményben. Képzőművészeti szempontból nem kis jelentőségű Lázár—Medvevény: Zichy Mihály élete és művészete című könyve. Méray Horváth Károly, akinek műveit igen nagy népszerűség kíséri. Új sugarak címmel ad ki könyvet. A Pirandello gyűjteményben megjelenik Néhai Pascal hatalmas regénye, valamint egy másik híres munkája a világhírű szerzőnek: Forog a film. Nem kis érde-

lődésre számíthat Pourtalesnek a francia irodalomban óriási feltűnést keltett Liszt Ferenc könyve. Végre az idei szezonban meg fognak jelenni Rákosi Jenő tanulmányai. Az Atheneum előkészíti Révész Béla három új könyvét. Meglepetés lesz Sebestyén Károly Summa vitae című művei is. Az Atheneum tovább folytatja Guido de Verona műveinek kiadását, amely nyíben pár héten belül kihozza két teljesen új könyvét. Végül be kell számolnunk az Atheneum tudományos programjáról is, amelynek egy részét a *Természet és technika* című új sorozatban valósítja meg. E gyűjteményben az Atheneum hét új művet ígér.

A Franklin-társulat

szintén komoly erőfeszítéseket tesz, hogy a magyar könyv offenzívájában az első helyeket tartsa. Egyik készülő könyvujdonsága Alfred Neumann: Sántán című két kötetes regénye. Neumann már nem teljesen ismeretlen új név a magyar irodalomban, mert *Oroszország* című darabját nagy sikerrel mutatta be a budapesti magyar színház és a darab rövidesen Kolozsváron is színr fog kerülni. Neumann regénye izgalmas renaissance regény, egy különös és démonikus kalandor története. Ez a mű *Mindnyájunk könyvtára* című sorozat könyve lesz, valamint mint a klasszikus Le Sage örgöge is a Franklin-társulat kiadásában fog megjelenni Galsworthy regényeinek sorozata is, amelyről lapunk más helyen számolunk be. Közönségünk nagy érdeklődéssel várja Carter Tutankhamen könyveinek folytatását. *Tutankhamen koporsója és múmiája*, amely a sírban talált műtárgyak, koporsók, múmiák leírásán kívül az egyiptomi balzsamozás titkát fejt meg az angol kiadással egyidejűleg fog megjelenni. Ami végül a Franklin legújabb könyvkiadványait illeti — amelyek sajnos, még nem érkeztek le hozzánk — meg kell említenünk Révay József *Petronius és kora* című könyvét, Mester János *Kelet* nagy gondolkodói tudományos esszéjét, Mengele Ferenc: A Népszövetség politikai és jogi rendszere című hatalmas művét, amelynek alaposságát nagyban méltatja a tudományos sajtó.

A Franklin-társulat egyéb készülő könyvujdonságaira legközelebb visszatérünk, ugyanakkor folytatni fogjuk körsétánkat a többi budapesti nagy könyvkiadók műhelyeiben is.

Sándor bácsi vacsorál

Írta: KRUDY GYULA

(Krudy Gyula könyvet ír Bródy Sándor csodálatos életéről. E mű csupán a jövő évben készül el. A meg nem jelent műből bemutatunk olvasóinknak egy színes vacsora-részletet, amelynek az a pikantériája, hogy egy asztalhoz ül el a gróf Bánffy Miklóst és báró Hatvani Lajost, akik tudvalevőleg ma már nincsenek tulságosan jóban egymással.)

... Amint a vacsora vége felé közelednének, mindinkább megteklik az étterem különböző vendégeket, akik a város esti hangulatait hozzák magukkal mindenféle irányból, mint ahogy a szorgalmas méhek szoktak összegyűlekezni. Sűrűn nyílik az ajtó és az előkelő hölgyilág parfómjei közül kilengedeznek a frakkos férfiak. Ekkor volt az az idő, — jó pár évvel a háború előtt — amikor nemcsak a vándorbüvészeknek volt klakkkalapjuk Magyarországon, hanem az úriembereknek is. (Habár már volt közöttük olyan praktikus, aki az összenyomható, rügös kalapot nem mindig tartogatta a hóna alatt, hanem valamely zsinornál fogva a frakkja gombjára akasztotta. Merész újítók, helytelen emberek, akik maholnap a német turisták jágeringéibe öltözködnek, ha tovább

is megvetik a tradíciókat.) De a frakk még kötelező viselet volt valódi úriemberek nyilvános esti megjelenésénél, habár már ezt a divatot is megbolygatta az úgynevezett szmóking, ez az al-kabát, amely a társadalmi szegényedést jelentette.

Bródy Sándor vidéki hölgye csakhamar megtudta az író véleményét az urak öltözködéséről is:

— Azt mondják, hogy a frakk és a szmóking küzdelme nem egyéb, mint az alacsony termetű férfiak örökös harca a magas termetű férfiak ellen. Bizonyosan így magyarázná ezt Bodnár Zsigmond egyetemi tanár úr is, aki legjobban ismerte a világot. A fűvészkertben, ahová a keresztény írók járnak a tanár úr magyarázatainak a meghallgatására, az idealizmus és a realizmus hullámvonalalaiban, amelyeket régi görög bölcs módjára, Bodnár tanár úr is a homokba rajzol: a világ minden panorámáját meg lehet látni, amikor Bodnár tanár úr előveszi görbe pálcáját és rajzolni kezd a homokban. Hullámvonalak mutatják az emberiség történetét... Figyelje meg, hogy szmókingot többnyire kistermetű férfiak viselnek, akik azt hiszik, hogy legalább is mindenkinek olyan karcsúnak kell lenni a frakk viseléshez, mint Herczeg Ferencnek, aki az életben sokat köszönhet frakkjának. Igaz, hogy a nyurga emberen nagyon mutatós a frakk.

És mintha az író varázsló volna, valóban ebben a percben lépett be

az étterem üvegajtáján egy frakkos borotváltarcú, hosszúránított fiatal ember, aki tévovázva nézett körül, majd a sarokasztalnál megpillantva Bródy Sándor haloványuló fűrtös fejét, méteres léptekkel közelgett feléje.

— Nem akarom, hogy rosszakat mondjon rólam Sándor bácsi, azért igyekszem az asztalához, — mond a cinikusnak látszó borotváltarcú és kondorhaju fiatal ember, aki a kedélyállapotánál fogva nevetett is, de valamiképpen olyan formában, mintha a maga sajátosságát nevetné.

— Hatvani, — mondta a hölgy felé fordulva, miután darab ideig gondolkozott azon, hogy érdemes-e az ismeretlen hölgynek bemutatkoznia. Vajon nem ismeri-e valahonnan a Nyugat szerkesztőségéből, mert véleménye szerint Bródy csak írónóvel vagy színésznóvel vacsorázhat. Hatvani alakjához valóban illett a frakk, elég jólszabott volt az, mintho szabója számított volna arra, hogy ezt a frakkot sokan megnézik a városban, bár nem a színpadról fogják mutogatni őt.

Bródy, miután nem volt frakkban és egyébként is természetében rejlett valamely érthetetlen, rejtett gúnyolódás, a szivarja mögül így szól Hatvani báróhoz, mielőtt az étlap tanulmányozásához kezdett volna:

— Valami becsináltat egyen „Laci”, mi is azt ettünk. A magagyomrának valamely könnyű ele-

del való. Ha tudtam volna, hogy eljön, főzeltem volna magának egy fiatal kappant húslevesben. De annyit máris mondhatok, hogy az öreg úrnak a frakkja jobban tetszett nekem, mint a magáé.

— Az apám? — kiáltott fel a vendég valamely trombitáló hangon, amelyre H. a milliomos, megint pillantott a szomszédasztalhoz. (Milyen messzire volt az ő néhány milliója ahhoz a vagyonhoz képest, amelyet a Hatvaniak vagyonja jelentett ebben az időben.) — Az apám csak azért szokta felvenni a frakkját, hogy a rendjeit megmutogassa. Ő éppen úgy van a frakkal, mint Ferencz Józseffel. Nem Ferencz József akarta báróvá tenni őt, hanem ő maga akarta felvenni a bárói frakkot.

— Az öreg Dájcs okos ember, láttam Gasteinban, mindig csak tíz krajcár borraalót adott a pincérnek.

— Rotschild még annyit sem. Azok a pincérek átkozták a legjobban, akik a millió osok asztalánál szolgáltak. Csak a magyarszentri urak meg a törökök dobálják a pénzt Gasteinban, mert leakarják főzni Ferenc Józsefet, aki a legtakarékosabb ember. Mind dolgozik most, Sándor bácsi, szíveti magányában?

— Semmin sem dolgozom. Általában megvetem azokat az embereket, akik dolgoznak, de leginkább lenézem azt az írókat, akik arról beszélget, hogy mit ír odahaza

Schnitzler:

Hajnali mérkőzés

(Pantheon kiadása 1927.)

Arthur Schnitzler, a modern német regényirodalom büszkesége ezzel a regényével elérte munkásságának tetőpontját. Az olvasók nagy tömege, amely már kissé vieux jeunek tartotta a háború előtti irodalom nagy mesterének művészetét, meglepetve figyelt fel erre az új hangra. A téma háború előtti, de a megírás, az egyes alakok pszichológiájának finom rajza, felülmúlja mindazt, amit Schnitzler eddig a regényírás terén alkotott. — A regény hőse *Kasda* hadnagy, a békevilág kaszármái tiszt-típusa. A hadnagyot meglátogatja volt tisztvársa, akit különböző adósságok miatt elbocsátottak az ezredből. A vérbeli katona gyanakvással és némi félelemmel fogadja az ügynökké vedlett tisztet. De mikor megtudja, hogy az ügynök jóakarátát jött kérni, beleveti magát a legvadabb hazárdjátékba, hogy segíteni tudjon rajta. A szerenese azonban eszerben hagyja. Előbb nyer, majd veszít. Egyszer már pontosan együtt van az összeg, mellyel barátját megmenthetné, végül azonban nemcsak, hogy annak megmentése válik lehetetlenné, hanem még ő maga is belesodródik az örvénybe. A regény legragyogóbb fejezete talán az a rész, amikor a fiatal gyerekhadnagy a játékos izgalmai után a hajnali szürkületben, a szerenese nyerő játékos oldalán, visszakocsizik Bécsbe. Százszor belekezd a beszélgetésbe, hogy haláléket kapjon rettenetes adósságának kifizetésére és százszor újból és reménytelenül abbahagyja. Végül nem marad más hátra, minthogy nagybátyja feleségéhez forduljon, aki valamikor — még mielőtt anna felesége lett — a hadnagy szeretője volt. Mesteri ez a jelenet is. A kis regény Komlós Aladár fordítása, akinek sikerült mindenben visszaadni az eredeti szépségeit és finomságait.

A sport és az irodalom. Claudet Anet az Arienne szerzője, aki régebben Jean Schopfernek hívtak, tudvalevőleg Franciaország teniszbajnoka. Anet most Suzanne Leuglenről, a Tenniskirálynőről könyvet írt „Suzanne Leuglen une vie entiere consacre au sport. A könyv németül is megjelent.

Az erdélyi képzőművészek szervezkedésének kérdése

Magyarvéesen, báró Kemény János kastélyában összegyűlt erdélyi írók számos időszere kulturális problémára kapesán megbeszélést folytattak az erdélyi képzőművészet nagy kérdéséről is. A javaslatok kétirányúak voltak. Egyik javaslat szerint a vécsi Helikonnak meg kell csinálni az írókat tömörítő erdélyi Szépművészeti Céh után a Céhek Céhjét, amelyben a megszervezett erdélyi képzőművészek alkotnának anyagi és erkölcsi kár érdekeket védelmező munkaközösséget. A másik javaslat szerint módját kell ejteni, hogy az öröndetes tempóban kibontakozó erdélyi irodalom fokozottabb mértékben foglalkoztassa a képzőművészeket, mint eddig.

Az első javaslat, amely írói bábakodás mellett képzőművészetet akar nevelni, nagyarányú, de abszolút túlságosan távoli, mondhatni pium desiderium. A másik javaslat, kisigényű, de keresztülvihető.

Lássuk elsősorban azt, hogy miért nem lehet sok reményt fűzni az erdélyi képzőművészek megszervezéséhez?

Abból a principiumból indulunk ki, hogy **mindenki csak önmaga szervezheti meg magát.** Az erdélyi és bán-sági Ujságíró Szervezet nem hivatalosa formában több ízben kapott fel-szólítást, hogy írói szakosztályt szervezzen. Ugyancsak a kolozsvári újsághoz — innen is onnan is — kérések érkeztek, hogy szerveztessék meg a Képzőművészeti Társulat. Hozzá is kezdtünk, de meg kellett állanunk egy első tapogató lépés után. Írókat csak írók szervezhetnek meg, festőket, szobrászokat csak festők. Az írók meg is szervezték magukat. Igaz, nekik könnyebb. Annál az egyszerű oknál fogva, hogy — ha lehet-e szóval élünk — az író **szociálisabb** ösztönű, mint a piktor. Különböző is az írói együttműködés fórumai azelőtt is léteztek és léteznek. Erdélyben öt-hat nagymultú irodalmi társaság működik, amely hol erősödő, hol halványuló fénykévével, — magaköré gyűjti egy-egy vidék irodalom érdeklődését.

Felhívást kaptunk az erdélyi és bán-sági színművészek megszervezésére is. Erre is milyen nagy szükség

van! De hát ez nem a mi dolgunk. Nem értünk, nem is akarunk érteni hozzá. Mind a megjegyzésünk oda-konkludál, hogy szellemiségi téren van bőven megszervezni való.

Vajjon tényleg nélkülözhetetlen szervezkedésre?

Azt hisszük, nélkülözhetetlenül. A Művészeti Szalon júniusi számában Kuncz Aladár nagyjátalánosságban kibontotta az erdélyi képzőművészeti válság problémáit és rámutatott a sebekre. Tenni kell valamit — mondja ő is, mert mint író, közéleti munkás érzi, hogy a **képzőművészetek ügye nem privát festői ügy, de erdélyi nagy kulturügy.**

Végre meg kell szünnie az avatatlant kritika kotnyeleskedéseinek, a festői munkateljesítmény teljes elszigeteltségének, annak az elrettentő állapotnak, hogy az egész országban ne legyen egy alkalmas kiállítási csarnok, stb., stb. Kuncz Aladár homályosan konstatálja összes képzőművészeti bajunkat. Diagnózisa helyes, csak a terápia hiányzik. Homályosan az az érzésem, hogy nagyobb **társadalmi** akcióra gondol. Marosvéesen úgy vettem észre, rokonszervezik a Céhek Céhe eszméjével. Mind a kettőre szükség lehet. De mind a két tevékenységnek a festőművészek oldaláról kell kiindulnia, ennek pedig az a módja, hogy Erdély festőművészei szervezkedjenek.

De hogyan szervezkedjenek meg?

Semmiesetre sem **egyletesdi** formájában. Ha jónak látják, vehetik példának a vécsi Helikon formáját. Nincsenek elnökei, nincsenek alelnökei, nincsenek alapszabályai. Külsőleg igen laza kötelékben összehozott szabad írói közösség bensőleg azonban **erős** tapasztalás ragasztja egybe: egy szervezetességbeli szolidaritása. Nem vallja magáról, hogy teljes, hogy minden író benne van, de azok, akik együtt vannak, fórum kiképzésére törrekszenek. Együttesen sürgetik a kritika kitisztulásának folyamatát, közönségnevelői munkát folytatnak és egyik intézményükben, az erdélyi Szépművészeti Céhben mintaszerűen megszervezték kiadványaikat.

éjszaka. Fals-íróknak szokásuk a terveiket kitergetni. Nem élünk Amerikában, ahol copyrigh-ozni kell minden gondolatot, mert a barakkban a hálótárs ellopja tőle. Mi még magunk a szunk egy szobában. Mondja „Laci”, hol varratta a frakkját?

— A rendes szabómnál, — felelt a baronett.

— Ajánlom figyelmébe Silbermann Pinkászt. Csak egy kis katonaszabó itt a körúton. Alig akkora a boltja, hogy egy manipuláns őrmester megfordulhasson benne, amikor mértéket vétet az extra-ruhájához, de meg kell adni, hogy szabni tud ez a kis névtelen zsidó.

De Hatvani úr nem engedé, hogy B. S. a diskurzust végrelegesen a ruhaszabászati kérdésre terelje, mert a regényíróknak nyilván ez volt a szándéka a sánta nő mulattatásában.

— Olvasgatja a Nyugatot, Sándor?

— Osvátot? — Gyakran, vagy néha. — Nekem az a nézetem, hogy maguk Osváttal előbb-utóbb összevesznek, mert két dudás nem fér meg egy csárdában. Maga, Laci, minden harcossága mellett se más, mint egy puha, hajlékony izraelita, aki talán mindennap újra meg újra megvizsgálja irodalmi nézeteit, mint jó atyja üzleti könyveit. Eről maga nem tehet Laci, mert az apjától tanulta. Valami nagy dognak kell jönni, hogy maga meg-

keményedjen. De ez az Osvát egy meg nem alkuvó ember. Ez egy jakobeus. — nem enged a meggyőződéséből. Baj lesz, Laci.

Új vendég érkezett a sarokasztalhoz.

Bánffy gróf volt ő, — a-i az asztalfőn ülő hölgy felé szertartásosan közelgett és Kisbán Miklós néven bemutatkozott. (Szerény írói álnév, ama nagygazda: apja, az öreg Bánffy miatt.) Fodros, sűrűhajzatú férfiú volt, akinek hajfürtjei megint csak meglepték Vénusz Amort. Mintha más hajzatuk volna a grófoknak, mint báróknak, mint az íróknak Történelmi hajfürtök voltak ezek, mint akár a szakállók, akár a bajuszok, amelyek abban az időben az arisztokráciát jelentették. A fül mellett keményen hátrasmultak ezek a fürtök, a homlokuknál ágaskodtak, mint a régi címerekben lévő szárnvas öszvérek. Sűrűek, szinte fésűmentelenek voltak, mint az erdélyi erdők. (A báró göndör fürtje csavarodtak, mint a dugóhúzó, míg Bródyé csak hullámoztak, mint valami gondolatot, amelyekben magányában valaki vidámságot vagy szomorúságot keres.) A Kisbán név alatt bemutatkozott úr olyanforma hajzattal volt felszerelve, amely hajzat lehetne egy modern Sámsoné is. Bizonyára kemények lehetnek ezek a hajzatok a tapintásuk is. Három keményhajú férfi közé keveredett a nagykarolyi asszonyság a maga álmodozó fürtjeivel, sápadtban,

mint gyöngyei, mintha álmaiban látna olyan dolgokat, amelyeknek valóságosságában majd ébredés-kor kételkedik. Ki-bán, aki mint mondá, remek frakkjában Hadikéi ebédjéről jött ide, hogy valami „zsidóélett” is egyen a főúri lakoma után, nevelve szólta oda Ház úrnak, a körülötte szorgalmaskodó főpincérnek:

— Ha valami kindi, amolyan mákos, diós, libazsíros süteményük volna odakint a konyhában... Utóvégre ortodox-heyen vagyunk, azt kell enni, amit adnak. Tehát kindit hozzon főpincér uram, ha van kindlijük.

Csakhamar egy újabb vendég is jelentkezett, akit Bródy úr sűrű szemhunyorítás után látott asztaluk felé közeledni.

— Vajjon nincs boros állapotban, Gyokó? — kérdezte Bánffy gróftól, aki ugyancsak feltekintett „kolozsvári” tekintettel az étterem közeledője felé. Magas, daliás, napbarnított arcu uraság volt az érkezett, aki nem régen tölthette be harmincadik életévét. Déli ember volt, amilyenell Szabadka táján szoktak találkozni a gyorsvonat utazói: akik aztán Ujvidéknél hagyják el az Orient-Expresset, mert a kíséretükben lévő cigánymuzsikusokkal nem merték átlépni Magyarország határát. Ujvidékig muszikaálhatlak az expresszvonat étközökocsijában is, a magyar csendőrök még lombos zöldtollas kalapjukhoz emelték a kife szített tenye-

El tudok képzelni egy képzőművészeti helikont, sőt egy festőkből álló Szépművészeti Céh is, amely épp úgy megszervezi a maga kiadványait, évi előfizetési árak fejében, mint az Erdélyi Szépművészeti Céh. Mert miről van szó? Gyűjteni kell néhány száz előfizetőt, akik mondjuk meghatározott összeg fejében kötelezik magukat öt-hat festmény átvételére évente. Jó, olcsó képeket juttatnának a magyar udvarházakhoz és benépesítenék az elárvult erdélyi középosztály puszta falait. Miután a piktornak nem lesz szüksége, hogy közvetítő kereskedelmet igénybe vegyen, — mindezt egy központi szerv végzi — a műsines szüksége, hogy nyakába vegye a félvilágot és költse a pénzt, ameddig vevő jelentkezik. Képeit egyrészt olcsóbban adhatja, másrészt olyan helyekre is eljuttatja, ahova még festőművész, de még képügynök sem tette be a lábát.

Sietek megjegyezni, hogy az írói Helikon egyáltalában nem igyekszik részt kérni magának az ilyen szervezésből — erre vonatkozólag különben határozat is hozott, sőt gondolom, visszautasítja magától a beavatkozást annál az egyszerű oknál fogva, hogy még a látszatot is el akarja kerülni, hogy a maga embereinek befolyásai más területen is éreztessék, mint amilyenre rendeltetett. **Tisztán a szervezkedés jól bevált példáját nyújtja, amely készen van és amely önként kínálkozik.** Az azután már más kérdés, hogy ilyen tervekhez éppúgy oda adja a maga támogatását, mint ahogyan az egyetemes magyar nyilvánosság oda fogja adni. Az is más kérdés, hogy az írók Céhe esetleg találkoznia fog a festők céhével azon a fronton, amelyen az erdélyi alkotó szellem a kritika tisztatágáért, az alkotás megbeszéléseért a kontármunka hátterbeszortásáért a közös és szellemi téren közt.

A helyes értelemben vett képzőművészeti megindulás szerenésés auspiciumok előzik meg. **Erdély képzőművészeti világának** már értékeit képviselő külön organumai vannak: „**Ex Libris**, vagy „**Művészeti Szalon**.” Szent meggyőződésem, hogy mind a két folyóirat szívesen bocsátja hasábjait a képzőművészeti szervezkedés céljaira.

i. ö.

rük t, — de ki tudja, hogy mi történik túl a határon, ahol a vonat átgurul a vashídon?

Dunayerszky úr volt ő, akit nábob-finak volt szokás emlegetni Magyarországon.

Az urak ismerték egymást, csupán a hölgy volt extraság a társaságban, amde Dunayerszky úr nem igen törődött a hő gevel, Bródyt kezdte figyelni, mint va ami tanítót növendéke.

— Vacsorázott már, Gyokó? Ugy látom, hogy útról jön és fáradt.

— Igen, most szálltam le a szabadkai vonatról, a csomagjaim odakint vannak a kocsin. Megyek Bécsbe az éjeli expresszsel.

A „rác milliomos”, amint D. Gy. urat Pesten neveztek, betyárszabájú fia'alembert volt. Az arcán valamely vágás, párbaj-emlék. Olyan figyelemmel nézegette az étlapot, mintha még az ételek árát is tanulmányozná, mint a búzaárakat. Végre is Bródy segített rajta. Odaintette a főpincért: — Nézzék meg, van-e még abból a gulyásból, amit nekünk főztek?

D. Gy., mintha fatális hejzettel menekülne, lecsapta az étlapot.

— Igen, ez nagyon jó lesz. Otthon, Ujvidéken úgy is fel van borulva minden, mió a Gedeon bátyám francia szakácsot kommandírozott a házhoz. Az apám a helybeli kaszinóba jár enni, mert a kaszinó nélkül amúgy sem tudna meglenni. A gabona-kurzusok miatt. En pedig koplalok.

EURÓPAI SZINPAD

Kik lesznek tagjai a Kamaraszínháznak

Már hosszú hónapok óta foglalkoztatja az erdélyi sajtót a Vécsei Helikon égisze alatt megalakuló Kamaraszínház sorsa. Eddig csak annyit tudott pozitív igazságképen az erdélyi közönség, hogy a színház beszerzésére gróf Bánffy Miklós kapott a kultuszminisztériumtól engedélyt. A színház programjára vonatkozólag gróf Bánffy Miklósól, az egyetlen illetékes tényezőtől soha sem lehetett kivenni valamit, ami nem is meglepő, mert akik ismerik Bánffyt, jól tudják, hogy ő az az ember, aki csak akkor nyilatkozik, amikor már készen van. Viszont azt is tudják Erdélyben, hogy Bánffy kezében a legjobb helyen van letéve a Kamaraszínház sorsa, hiszen Bánffy inténdása volt a magyar királyi operaháznak, színműíró, rendező, sőt diszlettervező is, akit legfőbb szerelme állandóan a színházhoz vonzott.

Bánffy Miklós a nyarat sem töltötte tétlenül. Elegáns alakja látható volt Salzburgban, az ünnepi játékokon. Sokat jött össze régi barátjával, Reinhardddal és bizonyára ebből a találkozókból a Kamara Színház is profitálni fog Bánffy most újra itthon van. Beavatottak szerint már a végső simításokat végzi színháza körül, de nyilatkozni, ezuttal sem nyilatkozik.

A budapesti sajtónak azonban úgy látszik nagyobb szerencséje van a kamaraszínház készülő tervei körül, mint az erdélyieknek. Az Est-sajtó értesülése szerint *Bánffy már le is szerződött négy vezető férfi-tagját, akiknek nevei a következők: Gellért Lajos, Harsányi Rezső, Baló Elemér és Táray Ferencz. Négy valóban olyan név, amely egy rodalmi prog-*

Az urak nevettek a „rác milliomos” panaszos, tréfálkozó szavain. D. Gy.-nek szerencséje volt. Már közelgett a párolgó tállal a Ház úr.

— Hogy van az öregúr?

— Várja magát, Sándor. Mióta azt a tárcacikket elolvasta, amelyet maga a búzáról írt, jóformán mindennap tudakozódik maga után. Nagyon jó volna, ha egy kicsit lemenne Ujvidékre, hogy rendet csináljon az öregúr házában. Előbb-utóbb mindenünket ellopják a cselédek.

Bár tréfásan hangzottak a szavak a nagy étvágygal kanalazó gavallér szájából, Bródynak láthatólag jól estek:

— No, annyira még nem vagyunk, hogy az öreg Dungserszkyt félteni kellene a cselédektől, — kiáltott fel Bródy Sándor. — De amint tehetem, meglátogatom az öregurat, mert nagyon sokat lehet tőle tanulni.

— Nagyon jó lesz, mert az öreg úr most már annyira takarékos, hogy az én bundámat hordja. Tudja, Sándor, ezt a bundát, amit akkoriban csináltattam, amikor a Báthory kávéházban az a kártyajáték folyt. A nagy veszteség miatt többé nem vettem fel azt a bundámat. De az öregúr cséppel sem babonás, ő nem fél attól, hogy a ferblin veszíteni is lehet az újvidéki kaszinóban. Hát most ő hordja a bundámat.

rammal induló színház számára a lekülönb eshetőségeket igénylik. Gellért Lajos rendkívüli színjátszó képességei már Erdélybe is eljutottak, noha tudunkkal Gellért nem vendégszerpelt Romániában. Harsányi Rezsőt, Táray Ferencet, akik Kolozsvárról indultak el Budapestre, hogy ismét visszatérjenek, nem kell külön bekonferálni. Ami pedig Baló Elemért illeti, hát az ő Arnyhalásiban történt szereplése egy csapásra eldöntötte, hogy minden idegszálával: kamaraszínház.

A budapesti sajtó tudni véli, hogy a színház főrendezőjévé

Bánffy Ifj. Gaál Mózeset hívta meg. Ugyancsak Budapestről jön a hír, hogy Bánffy kamaraszínházával január táján már Budapesten is vendégszerpeltetni fog.

A budapesti sajtó arra nézve, hogy kik lesznek a színház női tagjai, felvilágosítással nem szolgál. Magán értesüléseink szerint Miklóssy Margit, Baróti Erzsébet, Izsáky Margit kaptak volna szerződöttes ajánlatokat. De hát amíg a szerződés nincs az emlitettek kezeiben, semmi sem biztos. Egyelőre csak az biztos, hogy a Kamara Színház az őszi szezonban megnyílik és első előadását Kolozsváron tartja meg.

Evrejnoff az élet színházasításáról

Evrejnoff, az eredeti orosz rendező és költő már évekkel ezelőtt ismertté tette nevét rendezői ujtásával, mely a színháznak — merészen megszerkesztet díszleteivel és kellékeivel — mintegy önálló életet adott s a darabot fölényesen alárendelte a játék céljainak. Párisban már több mint századszor adják „A boldogság komédiája” című játékát, melyben az író — Pirandello nyomán, — vagy attól függetlenül — a bennünk lakozó képzelet mindenhatóságát hirdeti.

Ezt a munkáját Newyorkban is bemutatták a Guild-színházban. Amerikából hazatérve nyilatkozik, nem is annyira költői működéséről, mint inkább elméletéről, az élet színházasításáról. Nézete szerint a színhádon nem az életet kell ábrázolni, hanem ellenkezőleg a játéknak ki kell csapni az életbe is, hogy viselni tudjuk sorsunkat, terheinket.

Azt kérdezik tőlem — mondja Evrejnoff — vajjon komolyan komolyan hiszek-e a boldogság káprázatában, abban a káprázatban, melyet én az önmagáért való igazi színháznak nevezek. Ez a legkedvesebb elméletem.

— A színház, ahol drágán fizetjük meg helyünket, mert arra vágyakozunk, hogy pár órára megszabaduljunk az élet gondjaitól, ez a színház nagyon fontos és szükséges, de éppoly művészet, akár a szobrászat, festészet stb. Sokkal fontosabb az „önmagáért

való színház” melyben szakadatlanul játszunk és nemcsak a földi, vagy szellemi javak kedvéért alakulunk át, vagy azért, hogy összeköttetéseket, gazdagságot, szerelmet keressünk magunknak. Ha folytonosan játszunk és komédiázunk s más szerepet vállalunk, mint amit a sors kirótt számunkra, megkönnyítjük azok terhét, akik szenvednek. Nem szabad elfelejtenünk, hogy millió és millió ember örömtelenül él, mert testileg, vagy szellemileg nyomorék, mert csunya, mert öreg beteg, millió és millió olyan ember van a föld hátán, akinek a szociálisták egyenlőség-álma keserű gunynak tetszik.

— Valami olyasmit kell tennünk, ami a legmagasabb erkölcsi segíti elő. Ezt mondja az én hősöm. Paracletos, aki hivatalos színház, a káprázatok-e laboratóriuma mellé odakívánja a nemhivatalos színházat is, mely a káprázatok piaca. Föltétlenül hiszek a színház hivatásában, aki a deszkákról lép az életbe magával vivő művészet fegyvereit. Őszinte meggyőződése, hogy a világot a színész váltja meg, a művészet művésze.

— Az emberiség szeretete követeli hogy az életet elszínházasítsuk s álarcockhoz folyamodjunk. Az álarcockok a csalást szolgálják. De ebben a csalásban oly valóság rejlik, mely egyenlő a jóssággal.

— Az új darabom címe: „A rádiósok” s az élet gépiességéről szól.

Putifárné Londonban

Néhány tekintélyes angol lap nyílt levelet intézett Chamberlainhoz, — aki egyben Anglia legfelsőbb színházi cenzora is — és felszólította, hogy tiltsa be Edgar *Middleton* „Mrs. Potiphar” című darabjának előadását. A darab már első bemutatója után nagy botrányt okozott a Golbe színházban. De a botrány csak arra volt jó, hogy utána a közönség még nagyobb tömegekben tóduljon az előadásokra.

Chamberlainnak persze nehézség volna jogcímet találni a darab betiltására, amelynek témája az ótestamentum ismert putifár jelenete. Ha Chamberlain ezt a modern mezbe öltözött Putifár históriát betiltatja, akkor tulajdonképpen a bibliát veti cenzura alá. Hiszen a Putifárné esethez hasonló részletek valóság al nyüzsgőnek a két testamentumban.

Az inkriminált darabnak külföldben következő a tartalma: Egy idősebb angol lord feleségül vett egy huszonnégy éves fiatal hölgyet, aki rendkívüli

mértékben unatkozik. Körülnéz diszes társaságában, hátha akad valaki, aki képes volna enyhíteni szaharai nyugalmát. Választása soffőrére esett. De a soffőrnév szerint Alain, a füle mellett eresztli el a szép hölgy szerelmi ajánlataira vonatkozó célzásait. Putifárné most energikusabb eszközökhöz nyúl.

A második felvonás elején, amikor a vendégek eltávoztak a kastélyból, felveszi igéző fürdőkosztümre emlékeztető pizsamáját és egyben ollóval elvágja az elektromos vezetékét. Miután a kastélyban a montőr szerepét is a soffőr végzi, felhívattatja a soffőrt. A soffőr megjelenik. A lagy cocktaillal kínálja meg és ópiumos cigarettával.

Elcsábítani azonban nem sikerül, mert a soffőr egy gentleman. Az asszony erre szinleg elájul és amikor konstatálja, hogy az ájulási jelenet nem használ, dühösen becsengeti a személyzetet, telefonáltat a rendőrségnek, hogy soffőre megfélemedezett magáról és erkölcs-telen merényletet kísérelt meg.

A harmadik felvonás a törvényszék épületében játszik.

Persze: a soffőrt ártatlansága kiderül, a soffőrt felmentik. Ezzel az elmaradhatatlan „happy enddel” végződik a komédia.

Kondor Ibolyka és a kolozsvári színház. A Békeffy-Boros kabarék kolozsvári vendégszerelése alkalmával egy igen tehetséges, gyönyörű szőke hölgy tűnt fel: Kondor Ibolyka. Az ifjú hölgy rendkívüli mértékben megnyerte a közönség tetszését, úgy, hogy a kulisszák mögött már beavatottak értesülése szerint tárgyalások is folytak Janovics direktor részéről, hogy Kondor Ibolyka véglegesen Kolozsvárra szerződjék. Igen ám, de Kondor Ibolykának volt egy különben kellemes tehertétele, a férje, Komjáthy Károly karmester és zeneszerző. Kondor Ibolyka kijelentette, hogy nagyon szívesen marad Kolozsváron, ha a Pillangó főhadnagy érdemes szerzője karmestere lesz a színháznak. Miután Janovics igazgatónak nemcsak a szerződöttes primadonnája van, de a szerződöttes operett karmestere is, a kitűnő Török Emil és minthogy a színház annyira jól még nem megy, hogy két-három karmestert is tartson, a szép terv ez idő szerint a kutba esett.

Hettye Aranka vendégszerelése Kolozsváron. Hettye Aranka, a budapesti Nemzeti Színház művésznője januárban vendégszerpeltetni fog a kolozsvári színház színpadán. Hettye néhány Shakespeare darabban lép fel, de el fogja játszani egyik kedvenc szerepét, a Sasiókot is. Vendégszerelése bizonyára ünnepe lesz a kolozsvári magyar színháznak.

Amire senki sem számított. Hogy mennyire a szindarabok sorsát nem minden esetben az előzetes kritika dönti el, annak bizonyossága, hogy a legaktuálisabb két világsiker, amelyekre ugyszolván senkisé sem számított előre, az Abie's Irish Rose és a Broadway sikere. Évekig egyik darabra sem akadt Amerikában producer és végre az a két színházi ember, aki halálos elszántsággal mégis színterhozták ezeket a darabokat, a szinte példátlan siker révén milliókat kerestek dollárban. Ezek az extrém esetek, ha nem is mennek ritkaságszámba, végeredményben mégis csak ugynevezett kivételes esetek. A színházgatók a legtöbb esetben, ötven-hatvanszázalékos valószínűséggel, legalább is megbízottsággal mégis csak meg tudjuk előre állapítani az általuk elfogadott és színterhoztott darabok sorsát.

A kisfiú „uralkodni fog!” Képzeld el egy francia vidéki városbeli könyv és papirkereskedést. Képzeld meg ennek tulajdonosát, a jámbor polgárt, X urat. X urnak van egy fia és van egy nagynénje. A fiu élénkésű, de lusta és rossz tanuló. A nagynéni babonás. A városkának van egy jósnője. A nagynéni egy szép napon kézenfogja a gyermeket, elviszi a jósnőhöz. Neki szabad, mert gazdag és X ur örökölni akar utána. A jósnő megjövendőli, hogy a fineska „uralkodni fog.”

Ebből indul ki *André Dahl: Utazás egy házmeisteri fülke körül* című regényének a bonyodalma. Rengeteg kacsagtató esemény után egy házmeister fülkében trónolva látjuk viszont hősiünket, aki is innen „uralkodik” az ötemeletes párisi bérház lakói között.

GYÜJTŐ

Műgyűjtők Erdélyben

Az Ex Libris nehéz fába vágja a fejszét. Meg akarja teremteni Erdélyben, ami eddig nem volt, a honi műgyűjtők organumát. Más államokban már hatalmas sajtóirodalma van a gyűjtésnek. Nálunk ellenben elszigetelten áll e mozgalom, amelynek pedig annyi köze van a széphez. Pedig nálunk is vannak műgyűjtők, viszonylagosan nem kis számban.

Érdekes különben, hogy a világháború utáni Erdélyben laza szervezetben ugyan, de létrejött Kolozsvár központtal a *Műbarátok köre*. A már elhunyt Babes Emil dr. lakásán összegyűlt néhány lelkes férfi, Oprescu egyetemi tanár, Diamant Izsó, dr. Roth Hugó, Grimm egyetemi tanár és rajtuk kívül kevésbé sűrűen ugyan, művészek, hírlapírók, ügyvédek, köztisztviselők, akiknek valamennyien az volt a meggyőződésük, hogy a közönség művelődésére hasznos munkát végeznek, ha időnként kiállításokat rendeznek. Ismert tény, hogy Erdély, amely annyi művészeti irány gócpontja, ugy a nyugati, mint a keleti művészetek sok kincsét rejti magában. Ezen kincseket azonban, mint a népművészet gyermekeit, nem méltatták kellő figyelemre, vagy mint a nyugatról hozott műtárgyakat, csak tulajdonosaik élvezhették.

Az alkalmi műbarátok körének egyik-másik tagja a többiek segítségével kiállításokat rendezett. A kiállítások sorát metszetekkel kezdte meg, amelynek megrendezésére Oprescu egyetemi tanár vállalkozott. *Metszet kiállítás*, amely különböző metszeteket a tizenötödik századtól napjainkig egy kiállítás keretébe foglalt volna, az első ilyen mű kísérelt volt Erdélyben. A Műbarátok körének második kiállítását 1923 januárjában rendezték meg, amikor háromszázhatvan antik porcellán és üveg került bemutatásra. A kör tervbe vette, hogy könyvkiállítást, szőnyegkiállítást is rendez, de az akció elaludt, aminthogy elaludt maga az egyület is.

Maga a tény azonban, hogy Erdélyben gyűjtenek, nem változott, sőt fokozottabb elevenséget nyert. Több oldalról érkező felszólításnak teszünk eleget, amikor megnyitjuk hasábaikat az erdélyi műgyűjtők céljainak. Rovatunkban helyet engedünk idevágó észrevételeknek, ötleteknek. Minden előfizetők az Exlibrisben díjtalanul hirdetheti, amiket venni, adni vagy cserélni akar. A velünk baráti viszonyban álló szakértők pedig vállalják, hogy olvasóink kívánságára megbecsülnek műtárgyakat.

Toudoze: Aki ellopta a Golfáramot. (Pantheon kiadása Budapest.) Mexiko császárainak ivadéka a technika és a tudomány eszközeinek felhasználásával bosszút forral az európaiak ellen. Elvezeti a Golfáramot és a tengerből kibukkanó szárazföldön hatalmas birodalmat alapít. Végül néhány francia fogoly, akiket ősi szokás szerint fel akar áldozni isteneinek, megdönti hatalmát és visszaállítja a föld régi rendjét.

Ezt a szellemes ötletet nagy tudás-

sal, könnyedén és mindvégig lélekzetfojtó tempóban oldja meg Toudoze, a modern kalandregények egyik legavatottabb mestere.

Paul Claudel némajátékot ír Reinhardt számára. A jövő esztendei salzburgi ünnepi játékok szenzációja egy pantomin lesz, melynek szerzője Paul Claudel, a kiváló francia író, Franciaországnak amerikai nagykövete. Reinhardt-val való megállapodása alapján amerikai tárgyt némajátékot ír Kolombuszról: a némajáték címe is: „Kolombusz” lesz. Paul Claudel Pantomimjét természetesen Reinhardt fogja rendezni. Hogy ki írja a pantomim zenéjét, még bizonytalan, de kétségtelen, hogy csakis valamelyik világhírű mű-

zsikus. A némajáték „Uhraufführung”-ja Salzburgban lesz.

Deutsche Köpfe. Bausteine zur Geistes- und Literaturgeschichte. Von Heinrich Spiro. VIII, 400 Seiten. Verlag: Ernst Hofmann et Co., Darmstadt. Brosch. M. 8. —; geb. M. 9.60.

Ez az egy kötet keresztmetszetét adja a német irodalomtörténetnek Chaminatól Heinrich Lersch háború utáni költészetéig. Tizenhat érdekes portrét kapunk e kötetben a német szellemiség vezető egyéniségéről is. Ujszerű szempontjai révén kétségtelenül nagyon érdekes mű és jelentőségű a német kritikus érdeme szerint méltatta.

Filatelicia

Miért népszerű a bélyeggyűjtés

A bélyeggyűjtés egyike a legnépszerűbb gyűjtési ágaknak a világon; ezt igazolja óriási elterjedtsége, folytonos, rohamos fejlődése és elképzelhetetlenül könnyű hozzáférhetősége.

A bélyeggyűjtés kultura, rengeteg ismeretet ad és igen kis előismerettel — mondhatnók: minden ismeret nélkül — megmutatja gyönyörűségeit az érdeklődőnek. Aki egy bélyeget eltesz, azzal a céllal, hogy azt gyűjteni fogja, már bélyeggyűjtő, viszont, hosszú évtizedes gyűjtési munkálkodás és buvárkodás után sem mondhatja valaki magáról, hogy a filatelia minden terén tökéletesen kiismeri magát.

Az első bizonyíték a bélyeggyűjtés nagy népszerűségére, hogy ma, ha akermelyik irodába tekintünk be, amely bizonyos mértékű levelezést bonyolít le, feltétlenül találunk legalább egy olyan alka-mazottat, aki az odaérkező bélyegeket összegyűjti. Az ilyen gyűjtők javarésze csak „ad hoc” gyűjtő; ezek elsősorban az újabb erősen lábrakapott tömegbélyegkereskedelem szükségleteinek kielégítésére gyűjtenek, az összeszedt bélyegeket rögtön értékesítik a bélyegnagykereskedőknél. E jelenség oka abban keresendő, hogy ma már uton-utfélen mindenki beszél bélyegekről, mindenki értéket tulajdonít neki.

A bélyeggyűjtés — minden további megerősítés nélkül — egy sereg ismeret ad és igen sok olyan dolog iránt kelti fel az érdeklődést, amely ismeretszerzéshez vezet. Elsősorban a földrajzi ismereteket szereti meg — főképpen a fogékonny ifjúság. Ezenkívül a bélyeggyűjtő, a bélyegek értékelésének

ismerete révén megismeri az illető országok pénznemét is, de megismeri a különböző — arab, kínai, japán stb. — írásokat is, mert hiszen a bélyegek szövege legtöbbször az illető országok különleges írásával készül. A bélyegek ezenkívül természet történeti ismereteket is adnak. Megismeri belőlük az ember — elsősorban a gyarmati bélyegekből — a különböző állatok elterjedését a földön, hasonlóképpen a halaknak, madaraknak, virágoknak előfordulási helyeit.

Loránt Mihály.

(Folytatása a legközelebbi számban.)

REPERTORIUM. Loránt Mihály: A bélyeg (Atheneum kiadás 1927.) Alexander Jungerz: Grosses Lexikon der Philatelie. Schlechtriem: Das Postwertzeichniss als Kulturdokument.

A ROVATVEZETŐ POSTÁJA. Temessvár. Ismertebb német bélyegkereskedők: Walter Behrens, Brunschweig, Bungers, Togernsee, Philipp Koschack, Berlin, Burgstrasse 13, Hermann Koch, Hamburg, Brandswie 3. Regáti cég: Viktor Goutmann, Braila.

Egmont Colerus: Tiberius auf Capri. (Novelle. F. G. Speidelsche Verlagbuchhandlung, Wien.) Tiberius, a hetven éves cézár hatalmának tetőpontján van. Életének utolsó éveiben lelkileg meghasonlik és belső konfliktusa az örültségbe kergeti. De utolsó éjjének, amelyet a regényes Capri szigetén tölt el, végzetes magányában, meg-

érlelődik benne a vezeklés és a vérfertőzés, a romlottság, az erkölcstelenség fertője felé, mint egy kiengesztelődésképen kiemelkedik az emberiség egyik legszebb gondolata. A haldokló Róma korszakát, amely annyira emlékeztet a mai Európa kulturális csődjére, Colerus grandiozus eszközökkel oldja meg. Tiberius e hosszú lélegzetű elbeszélése a legszebb írás, amelyet valaha is írtak Caprirol.

Gunar Gunnarson Sieben Tage Finsterniss. (Universitäts Verlag, Berlin 1927.) Gunnarson könyve valóban európai könyv. Finom analitikai mű, amelynek cselekménye belső történéseken fordul meg. Mindaz a méreg, amely napi életünket megmérgezi, hiteltelenség, gyűlölet, bizonytalanság, bizalmatlanság, zseniális, egyben kísérteties vízóban találunk formát. A regény hőse Einarson, ezekkel a félelmes eszközökkel teríti le egyik ifju vetélylarsát. E harcot, amely egy egészséges embert hét nap alatt a tébolyodottság éjszakájába kerget, szerzőnk hallatlan meggyőző erővel viteli keresztül hősével. A regény színhelye különben az izlandi tájon játszik és egy vulkán kitörése titokzatosan hangsúlyozza ki a regény pszichológiai változásait. Az Universitas Verlag kiadásában különben most áll sajtó alatt Balder Olden egy regénye, Ich bin Ich címmel, amely Carl Petersnek, a német gyarmatok megteremtőjének alakjáról mintázott.

Weisskopf: Átszállás a huszonegyedik századba. (Malik Verlag, Berlin, 1927.) Weisskopf, a kitűnő prágai író künn járt Oroszországban mint annyian mostanában és utjának eredményeit brilliáns skiccekben dolgozza fel. Weisskopf a szovjet napi életét kutatja és mint író ember, távol áll minden forradalmi és ellenforradalmi szándéktól. A brilliáns vázlatok közös észrevételből táplálkoznak. Szovjetországra megváltoztak az idők, már most hogyan tudnak az emberek hozzá hasonlítani az időhöz? Weisskopf nemcsak az orosz nagyvárosokat járta be, de megfordult Ukrajna falvaiban, a Kaucazusban, Szibériában. Változatos panoráma e könyv, érdemes elolvasni. A Malik kiadásban megjelent oroszországi könyvek változatos gyűjteménybe stílusosan illeszkedik be az az izléses kis kötet, amely meglepő olcsó árban került forgalomba.

Otto Brues: Jupp Brand. (Bühnenvolksbuch Verlag Berlin S. W. 68, 1927.) A világháború utáni német ifjúság regénye. Főtémája: mivé fejlődik egy világháború zűrzavarában egy ifju, akit az ősi német vándor ösztön is kerget, hogy kifussa a formáját. A könyvet a patrióta érzés szinte vallásos ereje hatja át. E sorstörténet mögött ott áll a mai élet démonikus politikai válsága, mint háttér. Jupp Brand egészen fiatalember, de könyve nagy feltűnést keltett. Thomas Mann ezeket írja róla: Szívemből köszönöm a szép könyvet. Brues népies, legendás erőtű kifejezési formája, ugy emberi, mint művészi értelemvilága nagyon vonzotta engem és különösen a könyv Tili Eulenspiegel szerű stílusa fogott meg.

KORUNK

Szépirodalmi és világrészeti havi szemle. Szerkeszti: DIENES LÁSZLÓ

Megjelenik havonta egyszer 80 oldal terjedelemben! Megindult 1926, februárban.

A most megjelent OKTOBERI szám tartalma:

Földessy Gyula: Az új és a régi.

Guillermo Argote: Muzsika. (Elbeszélés).

Forgó Pál: Az új építész.

Nádass József: Rokoni látogatás. (Elbeszélés).

Turnovsky Sándor: A logokrácia.

Leonhard Frank: A polgár. (Regény). II.

L. Bertalanffy: A fejlődéstan mai áslása.

KULTURKRÓNKA (7 közlemény), - SZEMLE (8 közlemény)

A KORUNK előfizetési ára: egy évre 860, félévre 460, negyedévre 250 Lei. — Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal, (Cluj-Kolozsvár, Strada Regala 47.)

KÖNYVEK VILÁGA

Galsworthy előtörése Európában

Minden jel azt mutatja, hogy az idei nagy név Európa irodalmában Jon Galsworthy lesz. Galsworthy hatvan éves és valljuk be — legalább is a magyar könyvpiacra — kissé későn érkezett be. Egyik regényét közvetlen a világháború előtt a Nyugat adta ki, de csak intim olvasókörben kelte feltűnt. — Már a Sötét virágnak — kiadta a Franklin társulat — impozáns sikere volt. A híres Forsythe Saganak, amely az európai polgári társadalom legmonumentálisabb eposza, egyik kötetét kiadta a Pantheon is. De a magyar könyvpiacra beérkezését meg kellett előznie szindarabjainak, amelyek egyszerre a legszélesebb olvasóközönségnek keltek fel érdekfeszítőkként.

Galsworthy szereti a magyar közönség. Finom felkészültségű író, aki ellekintve attól, hogy virtuoz elbeszélő, mindig tud a közönség számára egy olyan társadalmi problémát felvetni, amely korunknak is egyben legégetőbb problémája. Írói felkészültségének teljes nagyságát a három kötetes Forsythe Saga adja meg, amelynek most készül a teljes magyar kiadása. A három kötet így következik: I. A vagyon ura, II. A vénasszonyok nyara — Biró elől, III. Ébredés — Ez a ház kiadó.

Gróf Keyserling felkiáltott, amikor végigolvasta a Forsythe patriciusi család krónikáját. Ebben a regényciklusban — mondotta — az európai irodalom tetőpontját érte el.

Galsworthy többi művei is többé kevésbé a Forsytek világából merítik témáikat és így mi sem természetesebb, hogy Galsworthy magyar kiadója, a Franklin előkészületbe tette három új regényét is: A fehér majmot, Az ezüst kanalat és A szigeti képmutatókat.

Viszont, akik németben akarják olvasni Galsworthy-t, azok számára pazar lehetőséget nyújt a bécsi Zsolnay cég kiadása.

Zsolnayaól egyöntetű kiadásban megjelentek a Forsythe Saga, A Die Dunkle Blume — ötven ezer példányban mind a kettő — A patricius, Der Menschenfischer (Novellen) Der Familienvater (drei Dramen) der kleine John és most utoljára a der Wesse Affe és Der silberne Löffel. Ezen utóbbi művében két nőt állít szembe egymással a szerző. Mind a kettő a legelőkelőbb társadalmi rétegből való. Az egyik hölgy diffamáló kijelentést tesz a másik hölgyről és bíróság elé kerül a per. E per köré csoportosítja Galsworthy cselekményeit, amely per szatirikus beállítással mesteri kép t nyújtja a szigetlelkők farizeus társadalmának.

A Franklin könyveinek árát még nem tudjuk, mert csak az ősszel kerülnek könyvpiacra. A német Galsworthyak ára kötetenként 6 schilling, ami meglehetősen olcsó. Akik angol eredetiben óhajtják olvasni Galsworthy-t, azok számára a Tauchnitz rendkívül olcsó köteteket ajánlhatjuk.

Kempelen Farkas életregénye. A Katalin cárnőről megjelent életregényekben sok érdekességet találunk, de hiányzik belőlük egy érdekes és híres epizód: Kempelen Farkas mindenképpen egy érdekes jelensége a történelemnek és különösen minket érdekel, mert hiszen magyar. Kempelen előbb csak a saját örömeire csinált bábukat, majd midőn megalkotta a híres sakkjátékost, elkerült Mária Terézia udvarából, ahol addig, mint udvari tanácsos élt. A sakkjátékos bábájának híre eljutott az egész világba. Előbb Berlinbe ment és bemutatá

Frigyes királynak, majd Párisba, Londonba ment vele. Végül Katalin cárnő udvarában telepedett le, hosszabb időre. Kempelen halála után sokszor cserélt gazdát a sakkozó-automata. Utolsó gazdája Mr. Willson Peale volt, akinél azonban sajnos elégett 1854-ben. Dupuy Mazuel az író, előttünk újra meg eleveníti Kempelent, ezt a csodálatos furcsa embert, 8000 példányba fogyott el eddig Franciaországban ez a könyv és a boulevardok összes nagy mozijában lejátszották a belőle készült filmet és ennek dacára a párisiak még mindig nem unták meg a regényt, sőt a l'Atelier színházban e napokban került színre e regényből készült szindarab.

Martin Buber új könyve. Martin Bubernek új könyve jelenik meg Jakob Hegnernél Hellerauban. A könyv címe: Das Baalschem Un terweisung im Ungang mit Gott.

Az „Exlibris“-ben ismertetett, vagy említett összes könyvek, de azonkívül bármely könyv, folyóirat vagy zenemű, bárhol bármilyen nyelven jelent meg, a Lepage könyvkereskedés útján Cluj-Kolozsvár rendelhető meg. A magyar

könyveknél a pengő cca 42—43 lej portóval együtt, vagyis a pengő (arany korona) ár 34-el szorozva adja a könyv lej-árát. A francia könyvek frank-árait vagy 7—8 lejbe lehet számítani, ebben a portó Clujig Parisból befoglaltatik. A goldmárka körülből egy-negyed dollárnak felel meg. Az Exlibris az előfizetőinek mindenemű könyvekre vonatkozó felvilágosítást, árkérdést díjmentesen elintézt és folyóiratokból, ami csak a kiadótól beszerezhető, ingyen mutatványszámot küld. Az Exlibris útján a könyvedvelők és könyvvásárlók kedvezményben részesülnek. Könyvmegrendelésnél szíveskedjék hivatkozni az Exlibris számára és oldalára, ahol a megrendelt könyv előfordul. Ha az Exlibrisből vagy a külön prospektusokból megállapítható, szíveskedjék a könyv kiadóját is közölni. Okvetlenül minden rendelésnél saját érdekében közölje, hogy az Exlibrisnek előfizetője.

Paul Valéry Európáról ír kulturkritikai könyvet, amely a tél folyamán jelenik meg, Essai pur la grandeur et la décadence de L'Europe. A könyv figyelmeztet arra, hogy

A Pantheon Irodalmi Intézet Mikszáth Kálmán díja

Évenként megismétlődő regény pályázat

A Pantheon Irodalmi Intézet elhatározta, hogy regény pályázatát, amely az 1926. évben egy új író felfedezésére vezetett és egy finom, igaz könyvvel, Andai Ernőnek „Soha ilyen tavaszt” című regényével gyarapította irodalmunkat, az újabb magyar tehetségek érvényesülésének előmozdítására rendszeresíti és évről-évre megújítja.

A Pantheon Irodalmi Intézet ezt az állandó regény pályázatot Mikszáth Kálmánnak, a nagy magyar mesélőnek nevéhez fűzi és Mikszáth díjjal fogja jutalmazni azt a pályamunkát, melyet a bíráló bizottság arra méltónak ítél.

Mikszáth Kálmán nevével a Pantheon csak annyiban kíván irányt szabni a pályázóknak, hogy a jutalmazandó pályamű a magyar étellel és a magyar lélekkel belső kapcsolatban legyen.

A pályázat feltételei a következők:

1. A regény tárgya szabadon választható.
2. A regény terjedelme a rendes regényalakot számítva 260—320 oldal legyen.
3. A pályamű gépirásban, névtelenül, jelígyével ellátva, az Ex-Libris szerkesztőséghez terjesztendő be. Mellékelendő zárt borítékban a szerző neve és címe. A regény címlapján levő jellege a zárt borítékon kívül feltüntetendő.
4. A pályázat eldöntését kiváló bírálókból alakítandó bíráló bizottság intézi.
5. A pályadíj 1500 pengő. Ezen pályadíjjal a regény első kiadásának tiszteletdíja kiegyenlített nyer.
6. A pályadíj csak abszolút értékű regénynek ítélhető oda.
7. A Pantheon Irodalmi Intézet r. t. fentartja magának, hogy a pályanyertes regényen kívül a pályázatban résztvevő más elsőrendű regények kiadását a szerzővel való megegyezés alapján szintén elvállalja.
8. A pályázat határideje 1927. november 1. Ezen határidőn túl beérkező kéziratok nem vétetnek figyelembe.
9. A bíráló bizottság határozata 1928. február végén fog kihirdettetni.

Minden magyarnak erkölcsi kötelessége

támogatni az erdélyi magyarság mai életében oly jelentős szerepet játszó vándiák-kultusz ápolására indított

VÉNDIÁKOK LAPJA

című, vándiákok, serdült diákok, diáklányok társadalmi, szép-irodalmi, művészeti és tanügyi képes folyóiratát.

Szerkeszti: B. ADORJÁN JENŐ

Főmunkatársak: Báthori Ferenc, Benedek Elek, dr. Bitai Árpád, dr. Boros György, dr. Gál Kelemen, Kovács Dezső, dr. Kiss Elek, S. Nagy László, Orosz Endre, dr. Pataki Jenő, Reményik Sándor, dr. Tavaszi Sándor, dr. Varga Béla.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Cal. Motilor (volt Monostori-ut) 87. — Telefon: 11-68

Európa még mindig nem tette meg a szükséges erőfeszítéseket a belső újjászünteléshez.

Olasz kollektívregény az utolsó cárrol. Rómából jelentik: Tíz olasz író, közöttük P. Marinetti, Massimo Bontempelli, A. Beltramelli, Luzio d'Amora, F. Martini és A. Stefani elhatározták, hogy az utolsó orosz cár, II. Miklós életéről „A cár nem halt meg” címmel kollektívregényt írnak. A tíz szerzőnek két-két fejezetet kell írnia, amelyek harmonikusan kiegészítik az előbbi két fejezetet. Campanille, az ismert olasz humorista erre gyorsan megjelentette a még meg sem írt kollektívregény szatírját, amelyben a cár alakját is kifigurázza. Ez arra indította a kollektívregény egyik szerzőjét, Stefanit, hogy egy nyilatkozatban jelentse ki, hogy a cárrol szóló regény a szerencsétlen véget ért uralkodórol és a bolsevisták által megkínzott Oroszországról a legmélyebb tisztelet és megbecsülés hangján fog megemlékezni.

Regény a vérátömlesztésről. A vérátömlesztés ma már tudományosan sokszor felhasznált életmenet és módszer. Szini Gyula Homo doktor kísérlete című regénye ezt a témát dolgozza fel, igen érdekfeszítően. Ez a könyv augusztus folyamán jelent meg a Szine-Java sorozatban.

Mandelstamm: Hollywood. Hollywood, az álmok városa égiszével pályák melegágya, a csodálatos kaliforniai város, amit a film tett naggyá és ismertté. Pompás éghajlata változatosan csodálatos környezetét tette meg Amerika egyik legnagyobb iparának a filmnek a főhadiszállásává. Ebbe a mozgalmas ragyogó környezetbe cseppen az emigráns orosz grófnő. Felfedezik lehetőségét és Lydia megindul a hírnév és gazdagság után. Ivo Stanley rendező egyengeti előtte ezt az utat. Szereti a grófnőt és maszáévá akarja tenni. De a mult kinyújtja utána a kezét és a bonyolult problémát egy gyi kos ópiumkereskedő revolvergolyója oldja meg. A film ezerceru világának kor és erkölcsrajza ez a könyv, amelyet különben a Pantheon adott ki a Szine Java sorozatban.

Fouchardiere új humoros regénye. A népszerű francia humoristának Fouchardierének pompás regénye jelent meg a magyar könyvpiacra. A könyv címe „Ha nagyjaink visszaérnek”, a legkacagtatóbb jelenetek hosszú sorát eleveníti meg benne Cassignol doktor, az egyik párisi örültek házának igazgatója, életre ébreszti a francia mult egynehány kimagasló alakját, Robespierret, Napoleont, Henrik királyt, Mme de Stael és még másokat. Tulajdonképeni célja az, hogy ezeknek a hősöknek kiváló szellemi tulajdonságaival legázolja a német ellenállást. Rettenetesen csalogdik, a nagy emberek modern környezetben teljesen hasznavehetetlennek bizonyulnak. Így például a nagy Napoleon mint népfölkelő közegény örzi a hadtápbeli vasutonalakat. A legvidámabb humoros regények egyike ez a kis könyv, amely a Pantheon kiadásában jelent meg és a Szine-Java sorozat egyik legújabb kötete. Ára füzve 54 lej, e-ész vászonkötésben 88 lej.

Az Amalthea őszi programja. A kitűnő bécsi kiadó Churchill Viktor: Világkrízis (30 M.) Hydin: Die Empörung Asiens 12. — Smilg-Benario: Zusammenbruch der Zarenmonarchie, Viribovna: Glanz und Untergang der Romanow. — 10 M. Cernin Ottokár: Mein afrikanisches Tagebuch. — Az Amalthea Verlag különben most ünnepli fennállásának tíz éves jubileumát, amely alkalomból tulajdonosát dr. Studert az egész könyvkiadó világban nagyban ünnepelték.

A színnyomat és az eredeti

A béke szép napjaiból ismert Könyves Kálmán most ismét bevonult Erdélybe. A budapesti Könyves Kálmán műkiadó Rt. annakidején szébbnél-szebbnél szebb reprodukciókkal árasztotta el az országot. Vajjon ma sikerülne ugyanazokat az eredményeket ismét elérnie?

A közönség egyrésze kétségtelenül bizonyos ellenszennel viseltetik a színnyomatokkal szemben. Azt tartja, hogy a színnyomat-kedvelők ártnak a festészet szabad kibontakozásának, amennyiben a hazai festőművészeknek konkurenciát csinálnak. Másoknak az a felfogása, hogy egy-két évtizeddel ezelőtt még lehetett színnyomatokkal érdeklődést kelteni, mert hiszen az általános műzslés is alacsony fokon állott, de ma már a közönség érdeklődése is fejlődött és a polgári társadalom igen sok tagja nélkülözhetetlennek tartja, hogy ha már képet vásárol — mert vásárol, ebben a tekintetben határozottan észrevehető a műzslés esiszólódása — inkább eredetit vásárol, mint egy színnyomatot.

A kézenfekvőbb argumentum erre azt válaszolná, hogy még mindig többet ér egy jó színnyomat, mint a rossz eredeti. Mert valljuk be őszintén: a középosztály lakásainak falai csak ritka esetben szolgálnak értékes képek elhelyezésére. Nem mintha a hazai festők között nem volnának rendkívül tehetséges emberek. Még csak azt sem lehet mondani, hogy túl sokba kerülne a képek. A helyzet azonban az, hogy magának a közönség értékelése bizonytalan. Még csak azt érzi, hogy neki képet kell vásárolnia, viszont kép és kép között nem tud disztinquirálni. Így történik meg, hogy sok esetben azok döntik el a képvásárlást, akik megfelelő rábeszélőképességgel rendelkeznek, tehát a festő és a közönség közé álló képárosok.

Hogyan lehetne segíteni a közönség képvásárlásainál, illetve az ízlés fejlesztésénél? E tekintetben a színnyomatokat a legyszerencsőbb eszköznek tartjuk. Mert a klasszikusok műveiről készült hiánytalan, tökéletesen reprodukciók a mi körünkben, ahol hiányoznak a múzeumok és a kritika informálásának is nagy defektusai vannak, elsőrendű nevelőhatással bírnak a közönségre, igényeit fokozzák és megszokván az abszolút jót, egy bizonyos idő múlva már ő maga is tájékozódni tud a jó és a rossz eredeti képek öserdjében.

Persze, minden attól függ, hogy milyen is az a színnyomat? A Könyves Kálmán színnyomatai ellen igazán nem lehet kifogást tenni. Egy régi és nyomdailag tökéletesen felszerelt vállalatnak ismertük a múltban, amelyek anyagára a legkényesebb képvásárló is könnyen rábízhatja magát. Közel ezer színnyomatai felőleli a magyar és a világfestészet legértékesebb termékeit. Mi magunk kíváncsiságból átnéztük a Könyves Kálmán új anyagát és meglepetéssel konstatáltuk, hogy milyen precíz, szívvisszaadásában kifogástalan reprodukáló készülékekkel rendelkezik az általános leromlás korszakában is e magyarországi vállalat.

És még egyet. Az említett okokon kívül még mi az oka annak, hogy a közönség szívesebben vállalja az eredetit, mint a színnyomatot? A közönség egy része abban a tévhitben él, hogy a színnyomat meglehet másnak is, viszont az eredeti csak az övé. Merő tévedés. Ha ez az állítás meg állná a helyét, akkor mit keresne a legkomolyabb műgyűjtők világában a rézkare, amely tudvalevőleg egyazon művet sokszorosan? A rézkare maga is a reprodukció egy neme és hogy mennyire művészi teljesítmény, bizonyítja, hogy nem kisebb nevek, mint Dürer, Rembrandt foglalkoztak rézkarcokkal.

Végül nem szabad figyelmen kívül hagyni az anyagi szempontokat sem. A kép, tekintetbe véve a mai középosztály létszámát, viszonylagosan drága. Eredeti képek vásárlásánál nem lehet részletekben sem fizetni,

mert az eladónak nincsen meg hozzá a jól felépített anyagi bázisa, hogy várjon és bizonyos ideig hitelezhesse. A Könyves Kálmán esetében mind a két megfontolás elesik. Színnyomatai lényegesen olcsóbbak és így min-

denki által megszerezhetők. Annál is inkább, mert tudomásunk szerint a Könyves Kálmán ezuttal is folytatja azt az ügyes üzleti elvet, amelynek nagy népszerűségét köszönhetette: a várás.

Ki a művelt ember?

Feleljen meg a következő kérdésekre és abban a kellemes helyzetben lesz, hogy minden ellenszolgáltatás nélkül hozzá juthat nagybecsű irodalmi műhöz.

1. Ady Endre melyik versében fordul elő a következő három sor: Százszor próbáltam elüzni sejtésem S megharagvásom sötét démonait S uszni az áradt, együttes vizeken.

2. Kik az erdélyi szépműves céh alapító tagjai?

3. Ki irt a jelenkori világirodalomban ezen a címen regényt: Mitsui?

4. Melyik magyar kiadó kiadásában jelent meg ez a könyv: A szerelem szentsége, és ki ennek a műnek a szerzője?

5. Ki irt a jelenkori magyar irodalomban regényt Balassi Bálintról?

6. Ki írta meg az új francia irodalomban regényes formában Balsac életét?

7. Milyen nemzetiségű Panait Istrati?

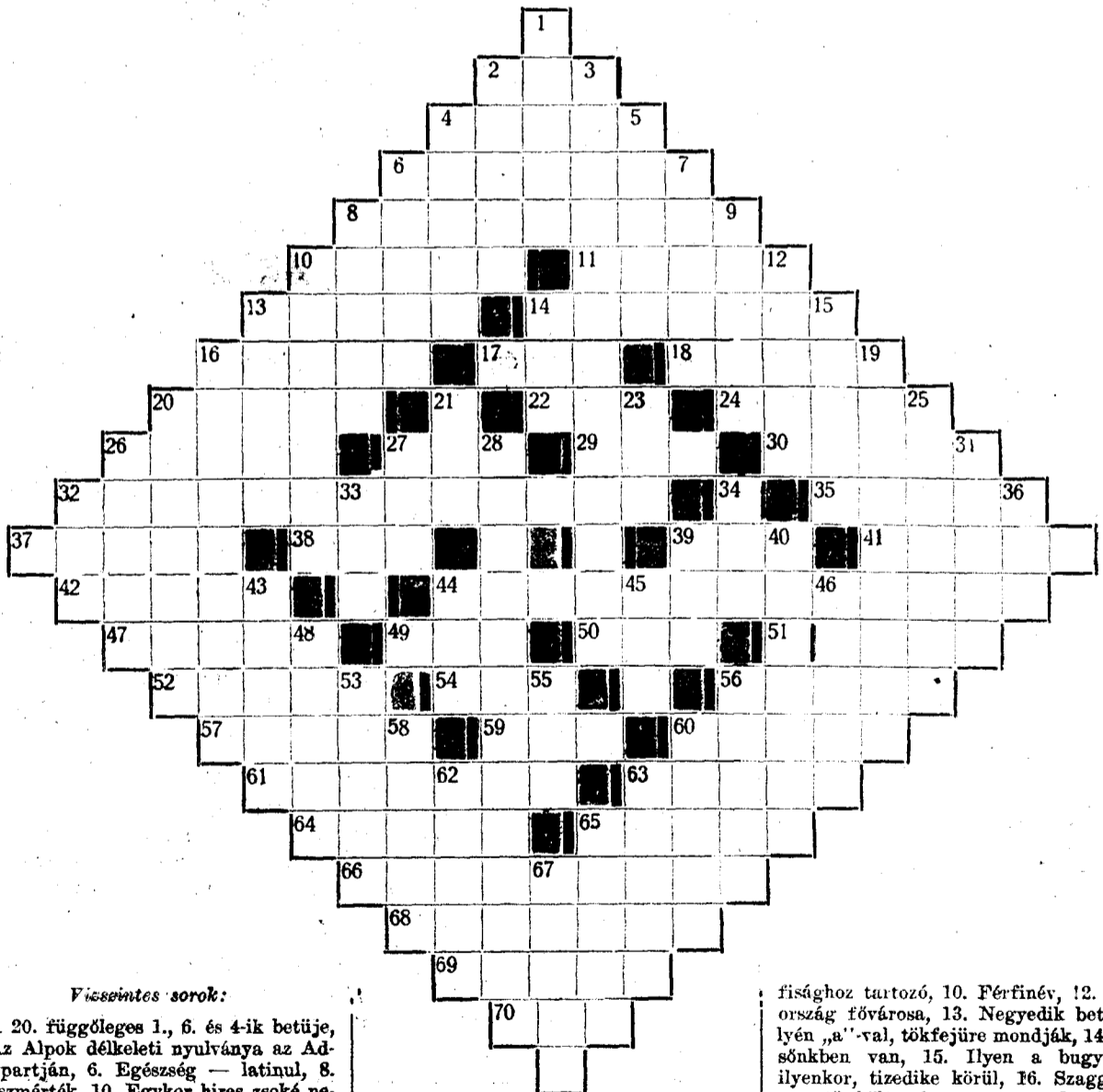
8. Hol él Bartalis János, az ismert erdélyi költő?

9. Melyik magyarra is lefordított francia regénynek főhősnője Cross Mária?

10. A nagyváradi Holnap első és második kötetének kik voltak a tagjai és kik irtak e kötetekhez előszót?

Azok között, akik mind a tíz kérdésre elfogadható feleletet adnak, értékes könyveket fogunk kisorsolni.

Keresztsoros rejtvény

Vízszintes sorok:

2. A 20. függőleges 1., 6. és 4-ik betűje, 4. Az Alpok délkeleti nyulványa az Adria partján, 6. Egészség — latinul, 8. Hosszmérték, 10. Egykor híres zsoké neve, 11. Régi magyar méltóság, 13. Így jár a rossz gyerek, 14. Reinhardt-darab címe, 16. Az újságban sok van, 17. Folyó, 18. Borsodmegyei község, 20. Nagyközség Pest megyében előtte az „Alsó” szó, 22. Indulatszó, 24. Ügyeletes szolgálatot teljesít katonáknál, 26. Így tesz a fa a fejsze csapásától, 27. Ut — idegen nyelven, 29. Tarkarmány, 30. Molnár-darab hősnője, 32. Erdélyi fejedelem, 35. A római nő hosszú, bokáig érő ruhája, 37. Lótejből készülő mongol ital, 38. Vörös — idegen nyelven, 39. Angol férfinév, 41. Az elbeszélő költszetet görög neve, 42. Pompeji helyén most csak ezek láthatók, 44. Elhunyt amerikai költő, 47. Ige — jelenidejű raggal, 49. Névtű, 50. Tagadószó, 51. Tehát latinul, egy betű hozzá-

adásával, 52. Így tesz, akinek gyásza van, 54. Évszak, 56. Utánoz, 57. Arany — latinul, 59. Folyadékról mondjuk, 60. Így mondja a tányérra a kis gyerek, 61. Több török szultán neve, 63. Zenei műszó, 64. Hónap — idegen nyelven, 65. Az 56-ik függőleges más nyelvekben használt alakja, 66. A békességszerető ember kerüli, 68. Az olaszok eszik, 69. Egyik szó Maeterlinck egy híres művének címében, 70. Enyém — idegen nyelven.

Függőleges sorok:

1. Zsidó ünnep, 2. Jókedvben teszi az ember, 3. Így mulat, aki — teheti, 4. Ruhadarab, 5. Nép, 6. Lásd 52-ik vízszintest, 7. Történelmi nevezetességű francia városka, 8. Szárnyas, 9. Az atya-

Az Exlibris 1925 március óta jelenik meg. Új formájában ez az első szám. Ezt megelőzően folyóirat alakban jelent meg havonként egy szám, de leggyakrabban 2—3 hónapra egyszerre nagyobb terjedelmű összevont számban. Az Exlibris korábbi számaihoz magyar, német, francia, angol prospektusok voltak hozzáfűzve. Folyóiratunk mai formája nem engedi meg, hogy ahhoz ugyanazt a gazdag, terjedelmes mellékleti anyagot hozzacsatoljuk. Ellenben ez a prospektusanyag, továbbá az újonnan megjelent magyar, német, francia művekről szóló prospektusok, könyvjegyzékek előfizetőinknek továbbra is rendelkezésére állnak. Minden előfizető, aki közli velünk, hogy milyen nyelvű, milyen tárgyú, vagy milyen szerzőtől megjelent vagy megjelenő könyvek iránt érdeklődik, beosztjuk és nyilván-tartjuk a megfelelő csoportban és amint egy olyan könyv vagy zenemű megjelenik ő, amely az illető csoportba tartozik, vagy amelyről feltehetjük a nekünk beküldött adatok alapján, hogy az előfizetőt érdekelheti, automata ikusan megküldjük az illető előfizetőnek a megfelelő prospektusokat, árjegyzékeket, próbaiveket stb. stb. Az Exlibris eddigi számait ami még kapható, összesen 100 leier megküldjük, akik 1 évre most előfizetnek

fisághoz tartozó, 10. Férfinév, 12. Esztoros ország fővárosa, 13. Negyedik betű helyén „a”-val, tökféjre mondják, 14. Bel-sőnkben van, 15. Ilyen a bugyelária ilyenkor, tizedike körül, 16. Szaggatott menetű költemény vagy zenedarab, 19. A földközi-tenger egyik beltengere, 20. Tizedik — latinul, 21. Jelző, 23. Idegen férfinév, 25. A soffőr teszi, 26. A 42-ik vízszintes egyesszáma tárgyesetben, 27. Világháború előtt Albánia fejedelme volt ez a herceg (fonet), 28. Közzájón forgó aranymondás, 31. Trója másik neve, 32. Hollandus nép Dél-Afrikában, 33. Igen — idegen nyelven, 34. Kérdőszócska, 36. Híres svéd uszó keresztneve, 39. Lékvár, 40. Időhatározó, 43. Ének-kar, 44. Igekötő, 45. Vallás rövidítése, 46. Hadsereg — idegen nyelven, 48. Al-latok támadó- és védőszó, 53. Ké-rődő, 55. Egy fém német neve, az utolsó betű nélkül, 56. Női név, 58. Időhatározó, 60. Cigány női név, 62. Ipartelep, 63. Árumínőségek megjelölésénél is használt-szó, 65. Égi jó, 67. Ilyen jegy is van.

EX-LIBRIS

Egyes szám ára 8 lej

Egy évre százhatvan lej, egy félévre kilencven lej, egy negyedévre negyvennyolc lej. — —

Félhavi értesítő a szellemi élet minden ágáról * Revista bilunara bibliofililor * Halbmonatschrift für Bücher-Freunde in Rumänien Revue Bimensuelle pour les amateurs des livres de Roumanie

Telefonszám: 570

Szerkesztőség - Kiadóhivatal - Redaction - Adm CLUJ-KOLOZSVAR-KLAUSENBURG Str. Matia 1

Amerikai magyar költők

Ha megírják majd valaha az amerikai magyar irodalom történetét, három névvel fogják a munkát elkezdni: **Kemény György**, **Pólya László** és **Szeceky György** nevével. Ők voltak az uttörők, az amerikai magyarság regősei, akik a szó szoros értelmében Tinódi Lantos Sebestyén módjára, bányahelységről bányahelysége vándorolva, ünnepélyeken szónokolva, szavalva, az idegenbe szakadt, elárvult magyarokkal együtt busulva, örülve terjesztették a magyar betű ismeretét és szeretetét. Nem az ő hibájuk, legfeljebb csak a szerencsétlenségük, hogy nem tudták kellőképp megművelni az amerikai magyar ugart. Megtettek minden tőlük telhetőt, irtak és imak ujságot még ma is és **Kemény György**, aki három évtizede kinlódik, — tulzás nélkül kell a szót használni — Magyar Amerikában is megírta a vándor-magyarok aranyjánosi époszát: a **Vas Andrást**, amelyért beváltástották a Petőfi Társaságba, dobszóval is alig tudja fogni az embereket ahhoz, hogy a róluk irt küzdelmeiket, vágyódásaikat, örök békületlenségüket és hazavágyódásukat tiszta, magyar nyelven megörökítő könyvét megvegyék. **Pólya Lászlónak** és **Szeceky Györgynek**, akik mind kiadtak egy pár verseskötetet harmine-, illetve huszonöt éves multjuk alatt Amerikában, hasonló küzdelmek árán, mint a medicinát, amit csak erőszakkal szoktak bevenni, kellett terjeszteni könyveiket, pedig lírájuk, epikájuk, hazafiasságuk nem hagyott semmi kívánivalót, csak éppen nagyon nehezen tudták magukhoz nevelni a publikumot. Akit felnevelni sikerült, az viszont kitartott mellettük és ez a három név ma a legismertebb és a legnépszerűbb a versolvasó és verseket legalább némire értékelni tudó publikum előtt.

A három muskétás megjelenését hosszabb szünet követte az amerikai magyar versirodalomban. Mintegy tizenöt évvel ezelőtt azonban új hang esendült fel az ujságok hasábjain, megérkezett az új, modern iskola első követője: **Tarnóczy Árpád**. Megjelent egy verseskötete, hogy kelt el, kikhez jutott el, nehéz volna számon tartani, megbukott két szépirodalmi lapvállalkozással és most keserűen, már csak magának írva, magának élve szerkeszti az **Akroni Magyar Hírlapot**, amelyben **Fekete Tábla** cím alatt — mintha saját magát gonyolná ki — jelenik meg hétről-hétre egy-egy új versei közül.

Tarnóczy Árpád után időrendben a pap költők köztötték ki az irodalmi sivatagon. **Szabó László** református lelkész, aki a newjersey Franklinban, a cinktelepen írja harcos, fajmagyar, lírai költeményeit és egy hazafias verses szindarabon kívül két verseskötetet adott ki másfél évtizedes amerikai multja alatt, továbbá **Kovácsy Kálmán** református lelkész,

aki mintegy tíz évvel ezelőtt Canadából jött az Egyesült Államokba és pennsylvániai Phoenixvillen írja hazafias és vallásos motívumoktól inspirált, a klasszikusok hatása alatt álló verseit.

Az amerikai magyar poéták gárdájához kell sorozni közvetlenül a háboru után érkezett poétákat is, bár ezek inkább csak magyar költők Amerikában, mert a szívük még nem lüktet ennek az országnak ütemére. Itt élt, dolgozott és irt sokáig **Rudnyánszky Gyula** a háboru előtt, itt írja most verseit **Kováchné Pál Rózsa**, aki egy yonkersi presbiteriánus paphoz ment feleségül és most van sajtó alatt egy verseskötete, **Maksay Albert** református lelkész, a modern Berzsenyi Dániel, **Tamási Áron** székesly költő, aki bányahivatalnok West Virginiában az 5000 lakosú Welchen, ez utóbbi kettő már vissza-érkezett Erdélybe, az amerikai acéltröszt bányavállalatainak központjában, **Rickert Ernő** clevelandi

katholikus lelkész, aki a Bácskából jött ki a háboru után. **Alba Nevis**, akit itt van vagy három éve és már nem irt verseket, mert rájött, hogy a hir szempontjából itt egyre megy, **Bán Oszkár** szintén modern költő, aki Clevelandban álmodik arról, hogy jó volna a fölből megélni és **Filipovics Ida**, akinek egy verseskötete már szintén megjelent.

Ez időben az amerikai magyar költészet Multja három évtized, jelen egy pillanat és jövője az olvasztókemencében való megsemmisülés... A kvótatörvény elvágta az utánpótlást, az első generáció lassan elpusztul, a másodiknak már nem kell a magyar betű. Ha úgy történik minden, amint Amerika akarja ma és nem fognak ki rajta a gazdasági élet törvényei, néhány évtized múlva muzulális ritkaság lesz a magyar könyv Amerikában és sirva, kinban, mit se várva Góg és Magog fiainak az ajkain is elnémult dal.

Marcel Proust jelentősége a mai európai irodalomban

Korunk új Saint Simonja

A mai francia irodalomban alig van író, akinek oly nagy hatása lett volna nemzedékére, mint Proustnak. Nem tömeghatás, gondolk. Proust népszerűsége ugyan egyre nő, de meg mindig kiváltságosak regényírója marad, ha egyáltalában beskatulyázható műfajának különleges volta miatt a romancier fogalma alá. Jelentősége inkább abban van, hogy kifejezési módja megtermékenyítőleg hatott az új

dül élt. *Hónapokig nem mozdult ki szobájából*, amelynek állandóan le voltak függőzve ablakai. Hiperesztéziáján kívül szivbaja is az ágyhoz kényszerítette, könyveit is az ágyhoz szögezte irta. És ha ki is ment — ment volt egy időszak, amikor szívesen járkált a világban — csak éjjel ment ki. Szinte azt lehet állítani, hogy

Proust sohasem ismerte a napfényt

Marcel Proust

stilusra és az „observation”, amelyet az ő elképzelt legmagasabb fokélyre emelt, lassanként sine qua nonja lett az új pszichológiai regényírásnak.

Proust ötvenhárom éves volna, ha élne. De ezt a mindig nagybeteg író öt évvel ezelőtt ragadta el a halált. Betegségének csirait már kora ifjúságában hordozza. Egye-

Jellemző arra, hogy mennyire megteremtette a maga külföldön világot, katonai sorozásának története. A világháboruban Proustot is sorozták. Falhívást kapott, hogy egy bizonyos napon négy órakor jelenjen meg a sorozáson. Proust hajnali négy órakor jelent meg a sorozási épület előtt, teljesen megfelledezve arról, hogy az emberek

más időszámjtással élnek, mint ő. Proust dúsgazdag családnak volt a sarja. Anyja zsidó volt, apja egyike Franciaország ősrégi nemesseinek. Sűrű arisztokrata levegőt szívott be magába és sokáig valószínűs kaluzsi üzött az előkelőség-ből. Mint író, Calmette idejében a Figarohoz került, ahol a társasági rovatot vezette. Tetszik tudni, mit jelent a Figaronál a társasági rovat? Proust megjelent a házi bálokön, rekviemeken, jó ékonysági bazárokon és premiereken és hosszas pepecselő munkával leírta a dámák tolettjeit és fejegyezte egy-egy hercegnő vagy szenátor bon moljait. Ilyen körülmények között komoly írónak senki sem vette, noha első ifjúkori művéhez, „Les Plaisirs et les Jours”-hoz nem kisebb ember, mint Anatole France irt először.

Könyvei azonban nem találtak A nagy editeurök hallatlan unalmasnak tartották a dolgait. Bizony, szokatlan egy stílus. Hosszu fejezetekben nincs egyébről szó, mint arról, hogy például mi jut az ember eszébe, ha egy virágot megszagol. Fejezeteket irt össze, hogy hogyan készülődik az ember az alvása és újabb fejezeteket, hogy milyen magának az álomnak a természete. Meséje, cselekménve nincs regényinek, azaz egy regényének, amelynek gyűjő címe: A la recherche du temps perdu. E „regényciklusban” csak figurák fordulnak elő, akikkel Proust életében itt-ott találkozott, arisztokraták, diplomaták, orvosok, festők, snobok, de oly aprólékos lelki analízissel, amelyhez fogható egyáltalában nincs a mai contemporain irodalomban.

Proust mondanivalóhoz, amelyek mindig az időformák, a mult és a jelen szubtilis érintkezéseiből fakadnak, kialakította a maga egészen szokatlan nyelvét. A mai Proust-imádók korusban zengik, hogy Proust új klasszikusa a nyelvnek, de a rosszmájuk azt mondják, hogy

Proust először megírta egész rendes stílusban könyveit, azután sajtáságos mondatfűzésével összezavarta, elhomályosította, eleredetieskedte és sokszor értelmetlenné tette.

Ez az állítás alighanem legenda, mint sok más, hiszen Proust titkos, mesterségesen elkülönülő élete épen e tulajdonságainál fo va annyi alkalmat nyújt a legendaképződésre. Bizonyos, hogy vannak mondatai, amelyek interpunkció nélkül egész oldalakat tesznek ki.

Amint már fentebb említettük, Proustot nem méltányolták kortársai. Első könyve 1896-ban jelent meg és 1919-ig kellett várnia, amíg elismerésben részesült. De mily nagy nehézségek árán! **André Gide** és **Leon Daudet** vették kezükbe a Proust ügyét és különösen ez

utóbbi állandó sajkó kampányra követteztében a Goncourt-akadémia nem térhetett ki, hogy ne jutalmazza még az *A la recherche du temps perdu* hőmpolygő és soha be nem fejezett kötetét.

Ez a mű hét kötetből. Három év múlva Proust meghalt és

posthumus írásai megszerzik számára a világnevet.

Egyszerre kiderült, hogy a Figaro krónikása óriási irodalmi teljesítményt végzett íróasztala számára... A *Nouvelle Revue Française*, Páris szellemi világának legmodernebb folyóirata, amelyről Hermann Bahr azt írja, hogy nemcsak felfedezte Proustot, hanem *kitalálta*, külön számot adott Proustról és még ma is, öt évvel az író halála után egyre-másra hozza ki a szerző ki nem adott alkotásait, amelyek természetesen hasonlít az első könyvek természetéhez, folytatása amannak, egy vég nélküli imaginárius napló, hü szeizmogramma a szerző minden órájának és minden eszmevillanásának.

Prost ma beérkezett. Az egész világ irodalmi gourmandjainak ő a legdivatosabb kedvence. Ha egy olvasó intellektuális hőfokát jellemzni akarja, azt mondja róla: Proustot olvas eredetiben. Valóban őt csak *eredetiben* lehet olvasni. Írásain megérzik a *Ruskin* katedrális stílusa, amelyet ő fordított át franciára, de viszont az eredeti dolgairak még nem akadt kongeniális fordítója. Amikor az első német Proust-kötetek megjelentek, felordított a német kritika, hogy teljesen meghamisították Proustot, noha a fordítás szó szerinti átültetésében senki sem ételkedett.

Vajjon a gáncs és a sok dicséret között hol van Proustnak a helye a mai európai irodalomban? Kétségtelenül a legelső vona ban. Talán tulzás azt állítani, hogy ő írta a legkövetesebb francia prózát vagy hogy a nyelvnek egészen új lehetőségeit fedezte volna fel. Ez utóbbi állítás még megállja a helyét, de az előbbi nem. Paul Valéry valóban klasszikusabban, tömörebben, művésiesebben ír, mint Proust és a francia nyelv géniusza is benne tökéletesen kifejezést talál, de az is bizonyos, hogy

Proustban az ujkor a maga Saint Simonját találta meg.

Proust „Pastiches”-je például csodálatosképpen ugyanazon az ösvényen halad, mint Saint Simon „Memoires”-ja.

Magyar nyelvre Proustról tudunkkal egy szó sincs lefordítva. Ha mégis éreztetni akarók Proust stílusát, Szomorú Dezsőhöz kellene hasonlítanunk, akinek hajlékony, legfinomabb árnyalatokat éreztető, sok helyen már immatérializált kifejezési módja, és akinek érdeklődése, finom, dekadens kulturája, arisztokratizmusa, az ikerestvér rokon kötelezőit kelti fel bennünk.

Eladó egy Makkai Sándor: Ördögsekér. Amatőr kiadás. Teljesen kikerült a könyv-árusi forgalomból. Cim a kiadóban.

Megveszem Bartha Miklós összegyűjtött munkáit. Cim a kiadóhivatalba.

Egy félóra a Korunk szerkesztőségében

Hogyan lehetséges Erdélyben évek óta minden hirdetés nélkül tisztán előfizetői alapon fenntartani egy „világnézet” folyóiratot — Dienes László dr. érdekes megállapításai olvasóiról

A „Korunk” ma kétségkívül Erdély legnagyobb és legnívósabb szemléje. Olyan magas nívón álló, valóban nyugateurópai revü, hogy nyugtalanul kérde az ember, vajjon lehet-e itt nálunk, a mi szűkös intellektuális viszonyaink között tartósan megfelelő talaja. Lehet-e elég nagy számú közönsége Erdélyben egy ilyen nagy igényekkel fellépő szemlének? Ezért első kérdésünk, amelyet a Korunk főszerkesztőjének feltettünk, ez volt:

Kikből áll a „Korunk” olvasóközönsége?

A válasz nem könnyű. Nem könnyű azért, mert a „Korunk” természeténél fogva, hogy a legkülönbözőbb típusú és érdeklődésű emberekhez szól és ezért közönsége a legkülönbözőbb társadalmi rétegekből toborzódik. Mindenesetre egy érdekes negatívumot megállapíthatok: hogy

a „Korunk” olvasóközönségének nagyobbik fele a kis városokból és falukból s nem pedig a nagy városokból kerül ki.

Érdekes az a megállapítás azért, mert adatszerűen igazol egy a megszokottal ellentétes dolgot. Általában azt szok-

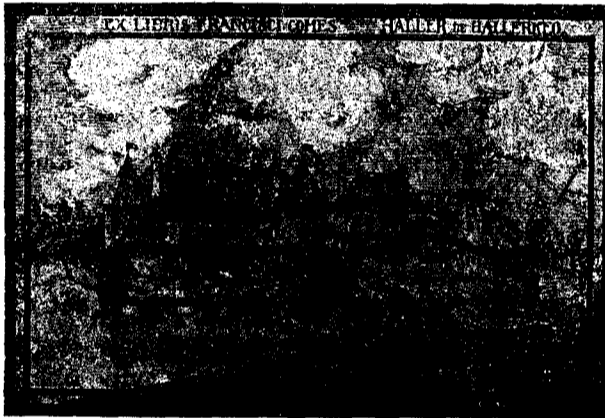
szellemi haladás eszméjének. Viszont ezzel szemben a zsidóság elmaradottabb.

Mégis a városok között melyikben van a „Korunk”-nak legtöbb előfizetője?

Természetesen Kolozsváron. Anyival több, mint máshol, hogy azt kell mondanom, természetesen. S itt is megegyel a Korunk statisztikája egy régi hiedelmét. Sajnálom, de meg kell lépáznom Nagyvárad híres kulturaváros hírére. Úgy látszik, ez már csak fényes múlt. Nagyvárad az összes városok között a legrosszabb talajnak mutatkozott a „Korunk” számára.

A „Korunk” közönsége tehát nem egészen az, amint várni lehetett. De vannak-e hasonló meglepetések a „Korunk” irói táborában is?

Ezt a kérdést tulajdonképpen a „Korunk” olvasóközönségének kellene feltenni. Ő tudja, hogy érték-e kellemes vagy kellemetlen meglepetések. Én mindenesetre ilyen formának láttam előre a „Korunk” irói táborát, amilyen ma. Nem utaztam a nagy nevekre, hanem a jó cikkekre. Azt tapasztaltam, hogy sok esetben jobb írást lehet kapni az asszisztentől, mint a professzortól. Nem a nevekkel, hanem

ták hinni és állítani, hogy a vidéki emberek nem olvasnak, még kevésbé komoly olvasmányt s hogy az igazi olvasóközönség a nagy ipari centrumok lakosságán. A „Korunk” előfizetőinek statisztikája ezzel ellentétben azt mutatja, hogy a vidéki közönségnek kell a komoly olvasmány s hajlandó azért igen sokszor erején felüli anyagi áldozatot is hozni. Leglelkesebb olvasóim és legrendesebb előfizetőim falusi református papok, tanítók, jegyzők, kis városi orvosok, egy szóval a falusi magányban élő intellektuálisok. A városi emberek, úgy látszik tulságosan el vannak foglalva, kevesebb az idejük az elmélyedésre. Ugyanez a körülmény egy másik érdekes tény is mutat. A közfelfogás azt tartja, hogy a haladó gondolat fáklyavivői legnagyobb részben a zsidók, ezért mindenki azt hitte, hogy a „Korunk”-nak, mint progresszív szemlének, főleg a zsidóság köréből fognak kikerülni a barátai. A tények mást mutatnak.

Lapozza át az előfizetők listáját, s talán meglepetéssel a sok kétségbeonhatatlannal magyar név mellett aránylag kevés zsidó

nemzetiségre valló németes nevet vagy magyarosított nevet fog találni. Ez megint adatszerűen megerősíti azt a felfogást, hogy Erdélyben másképpen van, mint talán Magyarországon. Erdélyben multja van a magyarság körében a gondolat szabadságnak és a

a témákkal akarok hódítani olvasókat. A név csak akkor fontos, ha elválaszthatatlan a témától, mint például a szépirodalomban.

Miért van az, hogy a szemlének csaknem kizárólag budapesti írók írják?

Higye el, hogy nem szántsándékból, hanem mert nem lehet másként. Mikor két évvel ezelőtt megindítottam a „Korunk”-at, az erdélyi konzervatív kritika egyik súlyos képviselője a következő megjegyzést tette: nagyon szép, gyönyörű elgondolás, de négy hónap múlva megbukik, ha nem előfizetők, akkor cikkeket híjján. S az erdélyi kritikusknak igaz is lett volna, hogy ha kizárólag Erdély íróira alapítottam volna.

Nekünk nincs elég szakképzett írók s aki az,

attól is alig lehet kivájni valami munkát.

Mit szól azokhoz a támadásokhoz, melyek szerint a „Korunk”-nak nincs erdélyi jellege?

Az a kérdés, hogy mit értünk „erdélyi” alatt. Ha azt értjük alatta, hogy szűk, lokális jellegű, egy bizonyos erdélyi társadalmi réteg érdeklődésének, vagy helyesebben érdekének megfelelő szellemi termék, akkor a legnagyobb elismerésnek veszem, hogy a „Korunk” nem erdélyi. Ha ellenben az igazi erdélyi szellem kifejeződését értjük alatta, azt a szellemet, amely Erdély egész történetében megnyilvánult, akkor válaszul és cáfolatul csak

olvasóim nagy táborára mutatok: hogy hajlandók elartani a „Korunk”-at összehordott obulusaikkal, a legeklatánsabb igazolás annak, hogy kell nekik a „Korunk”. S épen az imént jeleztem a szemle olvasóitóra nagyobb részt nem a „nemzetszűk” titulált zsidóság kerül ki.

Mit ért az alatt, hogy a „Korunk” „világnézet” revü és milyen világnézetet tart Erdély magyarsága számára legalkalmasabbnak?

Igen, a „Korunk” teljesen új revü típus, amilyen a külföldön is csak most van kialakulóban. Azért, mert a szükséglet is ilyen fajta revüre egészen új keletű. Legfeljebb néhány évtizede annak, hogy a „világnézet-szükséglet” kiújult Európa szélesebb rétegeiben. Azt jelenti ez, hogy ma az emberek, akik elvesztették lábuk alól a megszokott, biztos (vallási vagy természetadományi) dogmatikus talajt, keresnek valahonnan, amiben megkapasz korbánsanak. Új szintézist, új hitet. A

„Korunk” azért mondja magát „világnézet” szemlének, mert ebben a világnézet-keresésben siet segítségére olvasóinak.

Nem úgy, hogy egy kész világnézet-dogmát propagál, hanem azzal, hogy elébe tárja olvasóinak azokat az új tényeket, eseményeket a kultúra és társadalmi élet minden területén épen úgy, mint az irodalomban, amelyekből az olvasó kiegészíti és felépíti a saját temperamentumának megfelelő világképet.

Ez egyuttal válasz a kérdés második felére is. Schol a világon nincs ma egységes világnézet, a társadalom mindenütt annyira tagolt, hogy nem lehet szó egy földrajzi területnek legalkalmasabb világnézetéről.

Mi a „Korunk” jövő programja?

Bizonyos tekintetben eltérő eddigi programjától. Nem is annyira programjától, mint a program eddigi kivételétől. Hogy úgy mondjam, közki-vánatra, könnyíteni akarok a szemlének. Amelkül persze, hogy nívójából és célkitűzéseiből engednék. Olvasóim egy része túl elvontnak és doktrinernek találta a „Korunk” nem egy cikkét. S igaz is volt. A legmagasabb dolgokról is lehet könnyedén és mégis okosan beszélni. Igaz, hogy épen ez a legnehezebb. Sokkal nehezebb, mint terminus-technikásokat halmazni egymásra.

S mik az Ön irodalmi tervei?

Egy nagyobb munkán dolgozom, amelynek az lehetne a címe: *Bevezetés a misztika gondolatvilágába*. Azt akarom ebben megmutatni, hogy a mai ember természetes célja a misztika felé vezet s ismertetni akarom a nagy misztika-filozófémákat, amelyek a történelem folyamán felmerültek.

AZ „EX LIBRIS”-ben ismertett, vagy említett összes könyvek, de azok kivül bármely könyv, folyóirat vagy zenemű, bárhol bármilyen nyelven jelent meg, a Lepage könyvkereskedésénél Cluj-Kolozsvár, rendelhető meg. A magyar könyveknél a pengő ár 34-ct szorozva adja a könyv lej-árát. A francia könyvek frank-árait vagy 7—8 lej-be lehet számítani, ebben a portó Clujig Párisból befoglalattatik. A goldmárka, körülbelül egyegyed dollárnak felel meg. Az Ex Libris az előfizetők mindenemű könyvekre vonatkozó felvilágosítást, árkérdést díjmentesen intéz és folyóiratokból, ami csak a kiadótól beszerezhető, ingyenes mutatványszámot küld. Az Ex Libris utólag a könyvkereskedők és könyvtársátoók kedvezményben részesülnek. Könyvkereskedésnél sziveskedjék hivatozni az Ex Libris számára és oldalára, ahol a megrendelt könyv előfordul. Ha az Ex Librisből vagy a Clujon prospectusokból megállapítható, sziveskedjék a könyv kiadóját is közölni. Oketlenül minden rendelésnél saját érdekében közölje, hogy az Ex Librisnek előfizetője.

Figyelem a legközelebbi számra!

Közölni fogjuk azokat a könyveket, amelyekből ingyen választhat magának az EX LIBRIS minden éves előfizetője!

A boxbajnok és a lady.

Az új francia irodalomnak két-
harmadánál egyik legérdekesebb
figurája Louis Hémon, aki egy évek-
kel ezelőtti vasuti szerencsétlenség
következtében veszítette el életét.
Pályafutása tele van titokzato-
sággal. Hol Londonba merül fel, hol
pedig Kanadában, mint egy far-
mernek a szolgálója. Nem voltak ba-
rátaí, soh sem beszélt magáról és
ami utána maradt, csak néhány
kézirát, amelyet azzal az utasítá-
sal adott át övének, hogy nem
szabad elolvasniok. Alighanem
1891-ben Londonban kellett lennie
— Carpentier akkor aratta első
nagy győzelmét — amikor Louis
Hémon felfedezte a sportirodalmat
és megírta nagy boxerregényét. Ez
a regény most jelent meg német-
nyelven (Drei Masken Verlag Ber-
lin) miután egyik nagy regénye, a
csodálatosan szép, népies, kana-
dai tárgyú Marie Chapdalaine már
magyar nyelven is befutott. A
boxer regény hőse Pat Malone,
csodálatos egy fickó. Boxmester,
széles vállal, dacos előreugró állal,
scél izmokkal, egy gyermek vad
kedélyével. Ifjúságát a Whitecha-
pelben töltötte, a világáros mo-
csarában, anélkül, hogy elzülött
volna, vagy megfélemezett volna
arról a kötelességről, amellyel egy
gentleman hazájának tartozik.

Jó órában megismerkedik West-
mounthtal, a sportmecenással. A
lord, a National Sporting Clubnak
tagja, éppen egyesületet alakított,
amelynek az a célja, hogy szűköl-
ködő boxbajnokokat támogasson.
A boxmesterség terén a vezetés
teljesen kicsuszott Anglia kezéből
és lord Westmounth valamint ba-
rátaí mindent elkövettek, hogy az
hogy az angol lobogót diadalra
segítsék. A lord egyszer után
megpillantotta Pat Malont vias-
kodni — rendőrökkel, feljüngött
a szíve. Patot autóra pakolta és
diadallal vitte fel a klubjába.

Pat meg volt elégedve új hely-
zetével. Jó táplálékot kapott, szép
ruhákat, barátságos trénereket és
kedve szerint mérhetette ütéseit.
Közben értésére adják, hogy neki
más hivatása is van: a világbaj-
nokságot megszerezni Anglia szá-
mára a nemzetközi arénán. Tör-
lénétünk folyamán megismerkedik
Lady Helishamma', a lordnak, ne-
mes jötevőjének hugával. Az elő-
kelő hölgy úgy játszik vele, mint
valami ritka állattal, cipeli magá-
val, dresszirozza a korzóra, bará-
taí közé.

Elővetkezik a nagy meccs. Hé-
mon mesterien írta le az óriások
viaszkodását egymással. Pat párt-
nere, a néger véres tagokkal hever
a földön. De a másik mérkőzés-
nél Serurier francia leverte Patot
és honfitársai családostan veszik
tudomásul, hogy Anglia megint le-
marad.

A vereség után feléled Patban
az emberi indulat is és hirtelen
megkívánja a ladyt. Bravurosán
írja meg a szerző a ladynek és a
félvad boxernek szerelmi ügyét,
azokat a lelki változásokat, ame-
lyek a külváros őserdejének naiv
fiát emberileg nagy tragédia hőisévé
avatták.

**Statisztika a világ könyvtermel-
léséről.** Az L'homme Libre könyv-
statisztikát közöl az egyes országokról
és megállapítja, hogy Németország
ma ismét az első helyen áll. A sta-
tisztika szerint 1923-ben a világ könyv-
termelésének a száma 20.566 volt,
1925-ben már 24.276 könyv jelent meg.
Hozzászámítva újabb kiadásokat ez év
világtermelésének végösszege 31.596.
Angol statisztika szerint Nagybritániá-
ban 13.796 könyv jelent meg egy év-
ben, Franciaországban 9403, Olasz-
országban 6093. A német könyvpro-
dukció felülmúlja az angolt is.

Mi készül?

Körséta a budapesti könyvkiadók műhelyei- ben — A Génius naplószerző pontossággal jelenteti meg új kiadványait

Aránylag fiatal könyvkiadó vállalat a Génius, de már is sikerült a legelső vonalba felküzdenie magát. A magyar nemzet kultúralétszágának nehéz óráiban született meg, néhány évvel a világháború befejezése után. A könyv helyzete akkoriban kissé reménytelennek látszott. Eredeti magyar írások mind ritkábban jelentek meg és a könyvkiadók nagy része kénytelen volt áttérni a fordításokra, amelyek összeválogatásánál gyakori esetben az olvasó közönség alantobb igényei játszottak szerepet. Áll ez főképpen azokra a kiadókra, akik máról-holnapra jelentkeztek a könyvpiacra, mint „alkalmi” kiadók, de akik nem lévén erős morális bázi-
son, el is hullottak. Akik megmaradtak, azok valamennyien „értékállók-
nak” bizonyultak.

A Génius rendkívül ügyes igazgatója, Káldor megérezte, hogy az értéki alkotásoknak a letargia korszakában is meg van a létjogosultsága. Első ujtása az volt, hogy

az olcsó újságpapíron nyomott
könyvek helyébe behozta a szép,
amatőr jellegű könyvet.

A közönség, ha mindjárt többet is kellett fizetnie a könyvért, honorálta a gondosan kiállított, előkelő nyomásu és előkelő papirosu műveket, annál is inkább, mert a Génius ezekre a papiroslapokra hallatlanul értékes könyveket nyomtatott. Szinte csodálkozni lehetett a bátorságán. Két hatalmas kötetben hozta Meredith Önzőjét, amely csak egy egészen kicsiny közönség számára szólott, Andersent négy kötetben és régen elfelejtett, sőt nálunk nem is ismert neveket, mint Charles Ridest Oltár és tűzhely című három kötetes munkáját és még régebbiről Sealsfield, Conscience, Choderlos de Laclos, Diderot stb. műveit, amelyek azonban a nemzetközi hírharang nélkül is eljutottak a révbé: a közönség kegyeibe.

Tagadhatatlan, hogy a Génius egyik másik kiadványa olyan grandiózus sikert ért el, hogy annak jövedelmeiből a kiadóvállalat áldozhatott olyan könyvek kiadására is, amelyek az első pillanatban nem látszanak rentábilisnak. Így például Wells világtörténelmének nagy kiadása a magyar könyvpiac egyik legnagyobb sikere volt. De szerencsés ötletnek királkozott a Génius részére Sz. Dezső gyűjteményes munkájának kiadása is.

A legutóbbi időben megjelent könyvkiadványok közül három egy időben megjelent eredeti magyar regény keltett feltűnést. Ez a triász: Kosztolányi Dezső Édes Annája, a Zsolt Béla Házassággal végződik és Hatvany Lajos Zsiga, a családbar című regényei voltak. Igen szép teljesítmény volt Paleologue három kötetes emlékiratainak kiadása is, mely

SZOBROT KAPOTT AZ ÉHENHALT KÖLTŐ. Londonban nemrégiben pompás szobrot állítottak Villiam Blakenak, a költőnek. Az emlékművet, amely a költőt életnagyságban ábrázolja, hatalmas ünnepek között leplezték le. A londoni lord mayor tartott hosszabb beszédet, Thoms Wright, a Blake-társaság elnöke, olvasta fel az elhunyt néhány versét. Az ünnepek után újabb gyűjtést indítottak ugyancsak Blake-emlékmű javára és az első intrádára ezer fontsterling gyűlt össze. Ez mind szép csak az emberek elfelejtik, hogy azzal az ezer fontsterlinggel megtarthaták volna Blaket az életnek.

úgy hat, mint a legszenzációsabb regény és mint memoár, e nemben szinte példátlanul áll.

A Génius elkészítette karácsonyi könyvkiadványait, amelyeket

egy óramű pontosságával a hét meghatározott napjára beosztva jelentet meg.

Október huszonnyolcadikán M. Sándornak Örög szekere című regénye jelent meg, szóval erdélyi író műve. November tizenegyedikén a nemrégiben feltűnt Komáromi nosnak Cs. és kir. szépnepok című regénye, amely témájánál fogva is szenzáció, amennyiben azt a cs. és kir. szelleméletet ismerteti meg velünk, amely a világháborút romboló évei alatt a császárváros legközepe virult. November hétre Takáts Sándornak, a népszerű historikus Törökföldöltség korából vett korrajzai látnak napvilágot. Október tizenhetedikén Ady Endre leveleit becsátja közre Hatvany Lajos. November huszonegyedikén Pünkösdy Andornak a finom tollu regényírónak „Bárczy a Bella, a szeretőm” címmel írt regényét. December negyedikén Zsolt Béla Hajléktalan lélek című új regénye kerül kiadásra. Zsolt Béla regénye ismét a kornak levegőjének feszültségében játszódik. Főhőse Szemere Péter jó családból való fiatal ember, aki érettségi vizsgája hajnalán elszökik hazulról, vergődik a világban és sehoh sem talál gyökeret. A helyét nem lelő, otthontalan nomád lélek lélektani típus tekintetében tragikus ikertestvére, a Házassággal végződik című regény főhőse-
nek. Karácsonyig megfognak jelenni még a Génius kiadásában: **Az ezerégyéjszaka meséinek** hetedik és egyben befejező kötet. Goethe életéből címmel lefordított Dichtung és Kahrheitja. **Bucsum a sárga háztól** című furesa kötet, amelynek témája egy elmélyedő orvos feljegyzéseinek keresztül szűrődik az olvasóhoz. Az orvos az elmebeteg körűl szerzett évtizedes tapasztalatait teszi közzé és oda konkludál, hogy az elmebeteg minden, kornak a mártirjai és a megrokkannak nemcsak a beteg, hanem a kultúra tökéletlenségének a tünete. „A hősök és bolondok megváltói is korunknak.”

Végül hiányos volna seregszemlénk, ha nem számolnánk be a Génius most megjelent könyvujdonosságáról.

Guiglemon Ferreronak: A harmadik Róma

című két kötetes nagy könyvről. Ferrero a modern kapitalista Olaszország korrajzában lépésről-lépésre a történetíró intuitív készségével is kimutatja, hogy két igazság érvényesül: az egyik a zanyagi, a másik a jogi igazság és többnyire csak az emberek ügyességétől, a körülmények szerencsés vagy szerencsétlen össze-

A szegény William Blake ugyanis, akinek művészetét oly színes szavakkal emlegetti e lordmayor, száz évvel ezelőtt éhen halt és a szegények tömegsírjában temették el. Körülbelül két évtizede fedezték fel, hogy az éhenhaltban Anglia egyik legnagyobb költőjét vesztette el. Exhumálták, külön sírba helyezték nyugalomra és most bevonultatták e Pantheonba. Blake költészetéről még csak ennyit. Rézmetszőnek indult. Jobb könyvéhez Ioun-e éjszakáihoz csinált illusztrációkat. Titokban verseket írt, misztikus tátomások gyötörték. Költészete megtermékenyítőleg hatott a prorafaélita festészetre.

találkozásától függ, hogy melyik érvényesül. Ugyancsak most jelent meg Marcel Prévost: Az olthatatlan tűz című regénye (La retraite ardente). Prévost ez év nyarán megjelent regényével világsikert ért el és méltán.

Készülő új magyar könyvek

(A könyvek ismertetésére visszaférünk.)

Barbusse: Erő. Barbusse könyvei mindig nagy feladatokkal viaskodnak s mindig sikerrel. Új — 15 éves — könyve három kis regényt tartalmaz, melyek már tartalmuknál fogva is szenzációt fognak kelteni. Nagy és mély problémákhoz nyul, s oly írói bravurral, amelyre csak a francia stílusfejlődés és regényírás évszázados kultúrája képesít.

Bourget: A parket-táncos. A francia analitikus regény legnagyobb mestere, akinek közönsége az egész világ konzervatív izlésű olvasói, ezuttal izig-veig modern témához nyult. Nagy iráskultúrájának finom eszközeivel, nagy léleklátó tehetségével s szellemességével egyik legre-
mekebb regényét írta meg kb. 240 oldalas művében.

Hutchinson: Az asszony, aki pénzt keres. A család és a társadalom legizgatóbb kérdéseire nyul a nagyszerű angol író ebben a hatalmas regényében. Dickensi erővel festi a terfiak világát, a nők világát, a gyermekek világát s meséje és alakjai művészi elevenségükkel el-
az olvasó számára. Az író nagy külföldi sikereire e könyve után a magyar is esatlakozni fog.

Pirandello: A film forog. A film világból meríti e regényének meséjét Pirandello, aki témáival is, elbeszélésének hangjával is, mindig meglepő és érdekes, de emellett a legkomolyabb értelemben művészi és értékes tud lenni. Most is bravurosán elevenít meg egy érdekes történetet egy filmoperatőr szemüvegén át. A szinpad nagymestere e regényében is mesternek bizonyul. Az első magyarul megjelent, 220 oldalra terjedő Pirandello-regény bizonyára nagy sikert fog aratni. Ára kb. 150 lej.

Pourtales: Liszt Ferenc. A magyar zene fejedelmének nincs megfelelő életrajza s művészetének méltó elismertetése. A kiváló francia zenetudós vállalkozott arra, hogy a világ legnagyobb zenészeiről írt könyvei sorában megírja a mi nemzeti büszkeségünknek, Liszt Ferencnek életét. Ezt a könyvet, amely o-
is rendkívül élvezetes, minden magyar embernek ismernie kell.

Edouard Schneider: Néhány óra a bencések között. A szerzetesi élet ismeretlen részleteit, a mindennapi munkát, imát, tanulást, étkezést, reguláris szokásokat megkapóan mutatja be ez a gyönyörű könyv. Olyan emberek életébe látunk e könyvön át, akik nem szokták kifelé megmutatni magukat.

Drasche-Lázár Alfréd: 2222. Igazi Drasche-Lázár regény ez, amely épp-
ugy kedvenc olvasmányja lesz a közönségnek, mint eddigi munkái. Az író mesélő tehetsége, eleven elbeszélő képessége minden regényének hatalmas publikumot szereznek. Több kiadásban, sok ezer példányban keltek el e mulattató könyvek.

Lakatos László: Virginia, Amerika császárnője. Mulatságos és izgalmas regény a kiváló szerző legújabb munkája, melyet teljesen átítat Lakatos László egyre jobban elmélyülő és egyre gazdagabb hangu szatirája. Nemesak meséjében rendkívül érdekes olvasmány ez a regény, hanem megírásával is állandóan mulattat és kifogyhatatlan, eredeti ötleteivel kitűnően szórakoztat.

Méray-Horváth Károly: Uj sugarak. A kitünő szerző új regénye a legizgalmasabb problémát veti fel: hogyan fogja a mai Amerikai gazdasági béklyóiba vert Európa felszabadítani magát és kulturájának verhetetlen fölényével meghódítani Amerikát. A németek új sugarai, amelyről a szerző álmodik, nem csupán utópia, hanem szimbólum is: az európai szellem erejének szimbóluma. Természetesen a regény izgalmas mese keretébe ágyazza ezt a magában is nagyon izgalmas alapeszmét. Méray-Horváth regényei 20—30.000 példányban fogytak el, e kötet sikere nem fog elmaradni előbbi munkái mögött. Ára kb. 330 lej.

Gáspárné Dávid Margit: A divat története. Két kötet. A korok lelke, erkölce a külső formák és szokások tükrében, a ruházatkodás a Renaissance korától — napjainkig. Ragyogó, színgazdag panoráma módjára vonulnak el az olvasó előtt Európa udvarai, szalónjai és öltözői, a nagyvilág és a félvilág, színpadok és táncteremek, pompázó urinép és egyszerű polgárok, ünnep és hétköznap, vendégség, vigalom és az otthon meleg intimitása, a kacér hódítás és a hűség, a háziasság formái és módszerei. A képanyagban szerepelnek Leonardo da Vinci, Palma Vecchio, Dürer, Piombo, Tizian, Bordone, Clouet, Holbein, Cranach, Velasquez, Rembrandt, Van Dyck, Watteau, Boucher, Vigée le Brun, Reynolds, Lawrence, Vernet, Dávid, Ingres stb. gyönyörű alkotásai. Az ujkor kiváló asszonyai közül találkozunk Cornaro Katalin, Estei Izabella, Stuart Mária Medici Katalin, Clève Anna, Lady Gresham, Zrinyi Ilona, Medici Mária, Mária Antoinette, Pompadour, Lady Hamilton, Mme Recamier, gróf Forray Julia, Déryné, gróf Batthány Lajosné, Eugénia esászárné, Laborfalvi Róza, Lola Montez, Erzsébet királyné, gróf Andrássy Gyuláné, Márkus Emília, Varsányi Irén. A könyv a Pantheon kiadásában jelenik meg e hónap folyamán és 1300 Lei lesz az ára.

Uj világirodalmi lexikon készül. Mult évben jelent meg Győző Andor kiadásában a Világirodalmi lexikon. Budapesti tudósítónk jelenti, hogy a jövő év derekán két kötetben, 60 ivnyi terjedelemben, nagy lexikon alakban a Studium kiadásában jelenik meg egy új világirodalmi lexikon. A Világirodalmi Lexikon-t dr. Antalffy Endre főgimn. tanár, dr. Bajza József egy. tanár, dr. Bartók György egy. tanár, dr. Bleyer Jakab egy. tanár, dr. Büchler Pál főgimn. tanár, Ernyey József, dr. Goposa László ny. h. államtitkár, dr. Hankiss János egy. tanár, dr. Hodinka Antal egy. tanár, dr. Huszti József egy. tanár, dr. Imre Sándor egy. tanár, dr. Kószó János, dr. Kőrösi Albin, dr. Marót Károly egy. rk. tanár, dr. Moravesik Gyula Eötvös kolleg. tanár, dr. Németh Gyula egy. tanár, dr. Németh Gyuláné egy. tanár, dr. Pintér Jenő tanker. kir. főigazgató, dr. Pröhle Vilmos egy. tanár, dr. Puskás Endre egy. könyvtárőr, dr. Radó Antal, dr. Vittore Santoli egy. rektor, dr. Schmidt Henrik egy. tanár, dr. Tomesányi János, dr. Zlinszky Aladár egy. magántanár, dr. Zolnay Béla egy. tanár és más szaktudósok közreműködésével szerkeszti dr. Dézsi Lajos, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, egyetemi nyilvános rendes tanár. A rendkívül alaposan készülő mű magyarul tudó románok körében is nagy érdeklődésre számíthat.

Az Ex Libris éves előfizetői négy izben, féléves előfizetői két izben, negyedéves előfizetői egy izben vehetik teljesen díjtalanul igénybe apróhirdetéseinket. Az Ex Libris éves előfizetői minden egyes alkalommal husz sorig, féléves előfizetői tizenöt sorig, negyedéves előfizetői tíz sorig hirdethetnek.

A házasság válsága

Huszonegy világhírű író és tudós véleménye a házasságról

Mi tagadás, a világháború utáni korszakban a házasság is oly válságba került, mint minden más eszmei fogalom. A nietzschei **Umwertung aller Werte**, minden értékünk átértékelése oly éles elhatároltsággal jelentkezik, mint még soha. Egy új világ küszöbére léptünk, — amikor már ösztönösen érezzük, hogy a kapitalizmus nem az, ami régen volt, a szocializmus nem az, ami kezdő szakaszában, hogy a hitnek új értelmezést kell adni, ugyancsak újat az erkölcsnek, hogy az emberiség együttélésének formái önkénytelenül is megváltoztak és ehhez mérten át kell alakulniuk azoknak az intézményeknek is, amelyek az együttélést kifejezésre juttatták.

Korunk egyik fővezető problémája, a szerelem, a szerelemnek pedig intézményesített formája a házasság. Nézzük végig a modern irodalom regényeit. Az összes népek irodalmában megjelenő könyveknek igen tekintélyes hányadát teszik ki a házasság válságáról szóló könyvek. Vessünk egy pillantást a színpadra. Minden második színű drámai módon érzékelteti velünk e súlyos, nagy jelentőségű kérdésnek egész távlatát.

Gróf Hermann **Keyserling**, a darmstadti bölesek iskolájának, ennek az igen nemes célkitűzésű szellemi alakulatnak vezetője, akit hovatovább magyarul megjelent munkája révén — „Uj világ küszöbén“, Révai kiadás — ismerni kezdenek nálunk is, elhatározta, hogy egy monumentális munka keretében megszólaltatja a jelenkori emberiség legkitűnőbbjeit, hogy fejtsék ki felfogásukat a házasság mai problémájáról. Keyserlingnek az volt a felfogása, hogy **fel kell ismertetni az olvasóval a házasság félelmetes voltát és beidegeztetni az olvasóba azt az érzést, hogy e kérdés megoldásától az emberiség egész jobb jövőjét tegeve függővé.** Bizonyos, hogy egy tisztán elméleti jellegű könyv nem igen alkalmas a tisztán gyakorlati házassági probléma megoldására. De viszont azért, hogy elvi választ ad minden olyan kérdésre, amelyet a házassággal fel lehet vetni, megadja a kulcsot minden különleges házassági probléma megértéséhez és egyben megoldásához is.

Az az előszó, amellyel Keyserling **Könyv a házasság** című értékes „Sammel-buch“-ját bevezeti, megszívlelendő módon fejti ki, hogy az

olvasott betű, még abban az esetben is, ha nem a konkrét esetet világítja meg, hogyan lesz idővel hussá, is eleven tanulsággá. Épen az a körülmény, hogy az olvasó egyszerre nem csak több megvilágításban kapja a kérdést, de ugyanezt a kérdést több ember fejt ki előtte, alkalmat nyújt neki, hogy olvasmányai belevigye a maga aktivitását is. Keyserling e mű munkatársai között a következőket szerepelteti: **Thomas Mann**, a ki a Házasság átmeneti állapota címmel ír, **Jakob Wassermann**, **Ricarda Huch**, **Lichnowsky** hercegnő, **Rabindranath Tagore**, az írők közül, a kitünő **Paul Ernst**, aki úgy tudósna, mint költőnek egyformán jelentőségteljes, **Niewenhuys**, a ledeni egyetem néprajzi tanára, **Leo Frobenius**, aki a házasság és az anyai jog közötti kapcsolatokat fejti ki, **Havelock Ellis**, e kérdésnek világhírű szerzője; **Dr. Dhalke**, aki mint a németországi budhista kolostor vezető ismeretes, **gróf Thun** bécsi diplomata, **Kretschmer** egyetemi tanár, **Leon Beck** berlini rabbi, **Dr. Jung**, **Dr. Adler** pszichoanalitikusok, **Marat Karlweis**, **Wassermann** írói felesége végül **Ungern-Sternberg** bárónő, aki a sanghai egyetemen a filozofia és a történelem tanára. Szóval olyan garnitúra jelentkezik e könyvben, amely a világ legjobb intelligenciáját nyújtja egy férfin, mint nőben. A Sammelbuchban jelentkező hozzászólók mindegyike nemcsak egyéniségének sajátosságain, de külön szakműveltségének sajátosságán keresztül nyúl hozzá korunk e legkényesebb problémájához. Az elhangzó vélemények bár egyöntetűen konstatálják a probléma ijesztő horderejét, néhány praktikus megoldások tekintetében a legtávolibb ellentétben vagyunk egymással. De az olvasó lelkében mint egy hatalmas szimfonia lendül fel a könyv, amelyből egyformán kiérződik a sok különböző hangszer nem vész el az impresszió marandó hatása sem.

A könyv a házasságról, mint mennyi kultúrnyelven, nemrégiben magyarul is megjelent. Diszes, előkelő köntösben a **Nova** budapesti könyvkiadó cég hozta ki. (Ára 680 lei.) A könyv fordítását **Fülöp Zsigmond** kiváló természettudós végezte. Nem nehéz bejósolni, hogy a Keyserling-kötet Magyarországon épen úgy a legértékesebb auditoriumhoz fog szólni, mint ahogyan Németországban történt

adása körül most **Lisei Ernő** a soros, megkérdeztük a szerzőt, hogy nyilatkozzon új regényéről. **Ligeti Ernő** a következőket mondta: — Regényemen körül-belül másfél évig dolgoztam. Tárnya: egy polgári házasság analízise, egyben kielemezése a mindenapi élet szürkességének. A regény főhőse foglalkozására gyárigazgató Erdélyben. Munkás ember, akinek annyira eleme a munka, hogy miatta feleségét, aki ábrándos, a **la Bovaryné**-holgy, elhanyagolta. Ez a munkaláz megbosszulja magát. A regényűz megváltozik és csak későn veszi észre, hogy e hibázta életét. Így jár felesége is. Mindig a muliban és jövőben élve megfedkedzik arról, hogy ami az emberi boldogságot teszi, ez nem más, mint maga az élet, tünő perc, a létezés folytonossága. Egymást hibéztatják elrontott életükért, pedig teljesen ártatlanok benne, nem tehetnek róla, hogy olyanok, mint amilyenek.

A regény első része egyik nagyobb erdélyi városban játszik, a közbűlő rész **Capri** szigetén, a harmadik rész ismét Erdélyben. Mind a három részt álszövi a szerelmi epizódok egész sora. A feleség is kikivonkozik a házasságból, a férj is. **Érmeletben** meg is csalják egymást, de szívós önfegyelemmel az utolsó pillanatokban megrettennek és hűk maradnak a családi kötelekhez. Természetes ellenfeleik egymásnak, egyben szövetségeseik és ez ellentmondó viszony keltettségében kitarának egymás mellett és a kiálott tragikus összeroppanások után megpróbálnak új életet kezdeni.

Legujabb francia könyvek

(E rovatban megemlített könyvek ismertetésére legközelebb vissza térünk.)

Editions Emil Paul Freres: *Ambroise Volland: Sainte Monique.* **Robert Boudry:** *Le cochon D'Inde.* **Marcell Rouff:** *Les Etrangles.*

Plon: *Georges Oudard: La tres Curieuse vie de Law.* **Dumont Hilden:** *La Vie de Charles Joseph de Ligne.*

Grasset: *Josue Jehouda: De Pere en fils (Le tragedie D, Israel.*

Kra: *Paul Souday: Marcel Proust, André Gide, Paul Valéry.*

Nouvelle Revue Francaise: Claudel: *Deux farces Lyrique.* **Humborg:** *Escapade.* **Itlo Svevo:** *Zeno.* **Dr. Reni Alledy:** *Le problème de la Destinée.*

Albert Michel: Goemaere: *Le Pelerin du Soleil.*

La Vie Chretienne: Journet: *L'Union des Eglises.* **Alto:** *Le Scandale de Jesus.* **Debreton:** *La vie chreecienne au premier siecle.*

Larousse: Bedier et Hasard: *Litterature Francaise.*

Flammarion: Princesse Murat: *La La vie amoureuse de la grande Catharine.* **Barbasse:** *Judas de Jesus.* **Arnac:** *Loin des Muffles.*

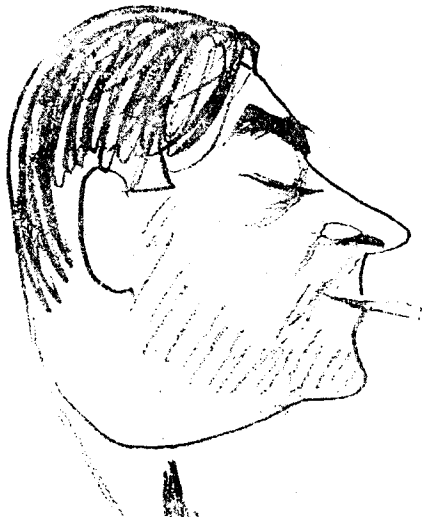
Calman Lévy: Loti Pierre: *Prime Jeunesse.* **Colette:** *Raudequin, de Lyon.*

Az Erdélyi Szépműves Céh készülő új könyvei

Ligeti Ernő két kötetes regényt írt, amelynek cselekménye Capri szigetén játszik — Szerző a könyvről — A Helikon Könyvkiadó vállalata egy évre összeállította programját.

Az Erdélyi Szépműves Céh az őszi idény beálltával sűrűbb tempóban fogja megjelentetni kiadványait. Gróf **Bánffy Miklós** nagy sikerű regénye után nyomdába került **Ligeti Ernőnek** „Kék barlang” című két kötetes regénye. Ami a továbbiakról illet, **Ligeti** könyve után előreláthatólag **Molter Károlynak**, a kitünő marosvásárhelyi írónak erdélyi tárgyú szarvaszlikus regénye következik. A karácsonyi könyvpiacra — nomen est omen — **Karácsonyi Benőne** jelenik meg ugyancsak két kötetes regénye, amelyet beavatottak rendkívül értékes műnek tartanak. A rákövetkező hónapokban **Nyirő József** **Wesselényiről** írt nagy regénye, **Kuncz Aladár**, **Kacsó Sándor** és **Tamási Áron** regényei kerülnek kiadásra. De szorgalmasan dolgoznak műveiken **Szentimrei Jenő**, **Tabéry Géza**, **Bárd Oszkár** is. **Hunyady Sándor** darabot írt, amellyel

azonban budapesti színpadon kíván debütálni.

Ligeti Ernő (Dósti A. karrikaturája)

Miután az erdélyi regények ki-

— **Charlotte** etwas verrückt. (Roman von Wilhelm Speyer, Verlag Ullstein.) Husz éves apolt, elkenyezettélet, a bolondságig szeszélyes csodálatosan szép berlini asszony — ez **Charlotte**. Megfelelő társadalmi légkörben él és összeakadt a nyolcvan éves **Antonius H** lkkal, ki minden év óta csak egyszer volt a színházban, amikor **Shaw**nak „**Viszsa Matuzsálemhez**” című darabját adták. Végrendeletében **Charlotte**nak adományozza óriási vagyonát, de a végrendelet végrehajtását időhöz köti. **Charlotte** azonban 130 kilométeres élettempójával nehezen tud vértani és felveszi a harcot az örökségért. Ez a lekötözött modoru holgy-Napoleon ajakfestékekkel és a puderes puflifegyverével győz. Humoros mű, derűs mozzanatokban igen gazdag, úgy, hogy nagy népszerűsége számíthat. Ára 3 Márka.

A nemi élet enciklopédiája

Krafft-Ebing: *Psziopathia sexualis*, II. kiadás. Ára kötve 680 lej.

Amióta a pszichoanalízis fokozottabb mértékben tör elő, Krafft Ebingnek, a világhírű elmegyógyásznak megállapításai, amelyeket a Psziopathia sexualis című korszakalkotó könyvében lefektetett, csak nyerne időszerűségükben. A nemi élet abnormitásai terén végzett kutatásai nem állanak ellentétben Freud, Adler stb. tanításaival, sőt ki egészítőleg hatnak az azokéhoz. Ennek bizonyosága, hogy Németországban már vagy husz kiadást ért meg Krafft-Ebing könyve és épen a közelmúltban jelent meg magyar nyelven a második kiadása is.

A méreteiben is hatalmas mű, mely joggal nevezhető a nemi élet enciklopédiájának, kiterjed a szexuális élet minden területére. A módszer, ahogyan a nemi élet pszichológiája megjelenik előttünk, szigorúan tudományos, de emellett a népszerűen irnindás minden kellékével ékeskedik. Az, aki csak azért veszi a könyvet a kezébe, hogy a nemi kilengések dús példatárában kotoresszon, ám ne is kezdjen a mű olvasásához. A mű koncepciója teljesen távol áll attól, hogy az úgynevezett „népszerű” nemi kérdéssel foglalkozó, tömegesen gyártott „felvilágosító” nivóra süllyedjen. Csak annak az olvasónak számára szól a könyv — nagyon helyesen említi fel a szerző előszavában — aki ezáltal kezébe veszi az egész emberiség becsületmentésének ügyét az erkölcs itélőszéke előtt és egyengeti a bírák és embertársai előtt.

Krafft Ebing műve különben hat nagy részből áll. Az első része — a Nemi élet pszichológiájának töredéke — a nemi ösztön hatalmát vizsgálja fel történeti megvilágításban. Az érzéki-ségnek a vallással és a művészettel való összefüggéseire tér ki és kifejti előttünk a nemi fejlődés finomodásának, durvaságból ideálizálásba való átalakulását, úgy az egyén, mint a népek történetében.

A második rész a fiziológiai tényekkel foglalkozik és közérthetően megmagyarázza az emberben végbemenő **életani és bonctani folyamatokat**. E fejezet az erotikának biológiai alkotó elemeit bontja szét. A fejezet komplementáris kiegészítésére szolgál a rákövetkező harmadik fejezet, amely antropológiai problémákkal ismerteti meg az olvasót.

Ezeknek az előzetes ismereteknek előrebocsátása után kitágul előttünk az **általános nemi patológia világa**; a nemi ösztön hiányától a nemi túltengésig, a pubertás idejében fellépő nemi megnyilatkozástól a legvadabb perverzitásig, az aberráció összes képleteivel megismerkedünk. Masochizmus, fetiszizmus, sadizmus, homoxeuálitás sötét területeire kalandozunk el, és csak egy vigasztaló sugár lövell felénk, hogy mind e „bűnök” gyógyíthatók és minden egyes aberrációnak **meg van a maga terápiája**. E fejezet kiegészítésére szolgál a **részletes patológia** című fejezet.

Krafft Ebing könyvének kétségtelesen legérdekesebb fejezete arról szól, amikor a **nemi aberráció már a büntető törvény** lesújtó karjával találja magát szemben. A nemi bűntényeknek veszedelme ellen küzdeni kell a társadalomnak, de egyben meg kell értenie azt is, hogy a nemi kilengés ép olyan kóros jelensége, mint a fizikális elváltozásokban jelentkező megbetegedés.

Ha türelmesen és odaadással olvasuk el Krafft Ebing könyvét, tisztá és nemes érzésekkel fogjuk letenni. Végig hureolva magunkat a nemi életnek a sivár tartományán, sok mindent meg tudunk majd érteni és megbocsátani is. E könyv első megfogalmazásában orvosok és jogászok számára íródott, de minden művelt ember haszonnal és okulással olvashatja.

EURÓPAI SZINPAD

Zene — hangszerek nélkül

Egy orosz mérnök „keze mozgásával a levegőből varázsol hangokat” a nemzetközi zenekiállításon

Frankfurt. A nemzetközi zenekiállítás keretében a muzsika minden fajtáját érzéketlenné már meg. A napokban aztán olyan

zenét is lehetett hallani, amelyet nem hangszerek produkáltak.

Beavatottabb körökben már néhány éve ismeretes, hogy különböző helyen azzal foglalkoznak, hogy villamos uton produkáljanak zenét. Két évvel ezelőtt a donaueschingeni kamarazene-ünnepélyen be is mutatták már Mager berlini tanító kísérleteit, amelyekkel neki

sikerült villamos hullámokból egyes hangokat elcsalni, amelyeket azután egy hangtölcsérből tettek hallhatóvá.

Időközben Mager tetemesen megjavította készülékét. A hangtölcsérből nagyon különböző hangok hallatszanak ki. Néha esalódásig hasonlítanak az emberi hanghoz, azután mintha jó

hoz közelíti, haljával pedig a sárgarézgyűrűt érinti meg. Most azután valami varázslatosan szép csillinglelés hangzik, bár csak egy hang van, de olyan különös hatása, hogy azt csak egy üvegharmonikáéval lehet összehasonlítani, bár ez utóbbi hangjának a jellege egészen más. A jobb-kéznek az acélpálcához való közeledése a hangot magasabbá, tőle való távolodása pedig mélyebbé teszi. A balkéz épen így a hang erejét szabályozza, amelyet egész a mennydörgésig lehet fokozni anélkül, hogy az előadó maga a legesekélyebb fizikai erőfeszítést tenné. Theremin, aki maga is jó muzsikus, ezen a módon ismert zenedarabok melódiát játszott el, amíhez még zongorával is kísértette magát.

Egyenesen lenyűgöző volt a benyomás, hogy egy ember úgy szólván a levegőből varázsol elő kizáróan kezei mozgásával hangokat.

Mely perspektívák nyílnak meg itt a zene számára! Beláthatatlan fejlődési lehetőségek: diatonika, kromatika, harmad-, negyed-, nyolcadhangok és még ezeknél is fiomabb hangmegoszlások semmiképp sínesenek már a billentyűk vagy fúvóhangszerek mereven lerögzített rendszeréhez kötve.

Amit Bussini megjósolt, valósult: a zene „lebeg!”

De Magerhez hasonlóan Theremin sem tud készülékével egy hangnál többet produkálni. Két hanghoz két készülékre van szüksége. Meg is tette ezt nagyobb hallgatóság előtt, miközben segéde asszisztált a másik hangnál. Itt azután a benyomás még erősebb volt, pláne miután a második készülék nyilván valamivel sütétebb hangnemre van beállítva, úgy hogy az ember valami esodálatosan telt alt-hangot vél hallani.

Kezének könnyed vibrálásával Theremin a hangnak megfelelő tremolót tud adni, ami a már magában véve varázslatos hangot még közelebb hozza az emberi érzékhez.

A zenészek, kritikusok és zenetudósok, akik Theremin előadását végighallgatták, egész sor kérdés, kértel és bizonytalanság, valamint új hatáskorhatóságok előtt állottak, amelyek napjainkból indulnak ki ugyan, de talán csak késő utódaink érnek a kívánt tökéletességben.

A kritikus, aki mindennap elment a színházba.

Sarcey születésének százszesztendősfülvordulója

Drurdan franciaországi kisvároskában most készülnek Francisque Sarcey centennáriumának megünneplésére. Nincs még egy francia kritikus, akit úgy szeretett és becsült volna a francia közvélemény mint őt, akit nemcsak a fejével, de a szívével is írt és dolgozott a színházért.

Sarcey példátlanul nagy tekintélyt annak köszönhetette, hogy **tudatosan alkalmazkodott a közönség ízléséhez**. Dramaturgiájának sarkalatos tétele volt: szép az, ami a közönségnek tetszik. Ifjkorában Grenob'ében tanult filozófiát, majd barátjának, Edmon Aboutnak közvetítésével állást kapott a *Figarónál*. A nagy német-francia áboru után pedig önálló lapot indított *Le Drapeau Nationale* címmel.

Sarcey veszedé mes kritikus volt. Egyik-másik cikke miatt igen nagy kelle mellenségei voltak. Egyik cikkében megtámad a valamelyik francia hatósági közeget, hogy a louredesi csodavíz körül visszéléseket követet el. *Három heti fogházra itélték* és háromezer frank pénzbüntetésre.

Mint színházi kritikus, a jelenkor kritikusai előtt is tekintély gyanánt ismeretes. *Le kiismerete egyenesen legendás. Harminc év alatt nem fordult elő egyetlen ízben sem, hogy Sarcey ne ül volna a színházban*. Igen gyakran megtörtént, hogy délelőtti órák a főpróbán töltött, este azonban ott volt a megszokott helyén. Ha úgy talalta, hogy premierről írt kritika nem minden tekintetben igazságos, **elment a reprizre is és külön cikkben revízió alá vette írásait**. Utolsó éveiben aggodalmaskodott, hogy szembaja elhatalm sul és me-fog vakulni. Egyik szemét tényleg elveszítette. E le kiállapotban szonettet írt, *Ez az egyetlen költemény, ami utána maradt*.

Soha s m voltak ellenségei, noha harcos természet volt. Egyetlen eselben törént csak meg, hogy csunyán összeveszett Mirbeauval. Mirbeau többek között azt írta róla, hogy „Sarcey zabálja a szennyet”. Sarcey másnap csipősen megiegyezte: **Honnan tudja ezt Mirbeau?! Tudommal sohasem ettem nala**.

Sarcey utált mindenféle kitüntetést. Visszautasította a becsületrendet és barátjai unszólására sem akart jelöltséget vállalni az akadémian. Mindenesetre furcsa ember volt.

Uj színház alakult Párisban. Most játszott először Páris egyik legmodernebb színháza. Az Alfréd Jarry színház, amelynek induló repertoárján két egészen furcsa mű szerepel. Az egyik darab szerzője Roger Vitrac, aki *Les Misteres de L'Amour* címmel, képekben rögzítette meg mindazt a fogalmat, ami a szerelem szóhoz tapad. Magunk előtt látjuk a férjet, aki veri a feleségét, majd imádja a nőt, aki esalni akarja, a férjet, aki arról álmodik, hogy megöli a feleségét, majd a feleséget, aki a férjet szeretné meggyilkolni, az apost, az anyost, a esaládi élet megdöbentő persziflázását. A darab fragmentárikusan hatott, esupán egyik másik jól megrendezett vizóia keltett érdeklődést. Artoud *Ventre brulé* című darabja egy jóformán szöveg nélküli hallucináció, amely az élet és a halál szintézisét keresi. Ennek a darabnak bemutatását is idegenkedéssel fogadta a publikum.

A színházi mama. Amerikai színházi körökben izgatottan beszélnek egy könyvről, amelynek címe: *Mother Knows Best* (Mama tudja legjobban). Edna Ferber írta ezt a „best seller”, ahogyan angolul a slágerkönyveket hívják és oly megdöbentő hü kékét adja egy jól ismert színházi mamának és művésznő lányának, hogy lehetetlen reá nem ismerni. Köztudomású, hogy a mama már tárgyal ügyvédekkel a kártérítési per lehetőségéről. A regényben a mama pillanatnyi nyugtot sem hagy a leányának, folyton serkenti, ösztökéli, dolgoztatja, mindent megtesz, hogy a leány elsőrendű star legyen. A leány végül meghal. Ilyformán persze nem lehetne azt mondani, hogy a leány egy élő színész nő fotográfiája, de a mama szerint az író nő ezzel csak tettezi a sérelmet, mert a leány halála a regényben jóslás az életre nézve. Izgatottan várják a **botrány** fejleményét.

Minden előfizetőknek díjtalanul felvilágosítással szogálunk lapunk szellemével összeférhető kérdésekben.

cellistát hallana az ember, másszor meg ugatás hallatszott ki, másszor pedig mintha eső zaját hallaná az ember. Ezt az egész sajátságos hangelőidézést Mager egy emeltyűvel és kontaktusok alkalmi átkapcsolásával szabályozza. A sphärophon, ahogy Mager készülékét elnevezte, tehát most a frankfurti zenekiállításon is hallható mindennapos előadások keretében. Most már akkordokat is képes játszani a készülék; egy többhangu fétel azonban még mindig lehetetlen.

Legujabban azonban a zenekiállításán egy új varázsló bukkant fel, aki úgy tetszik, hogy Magernél is tovább jutott.

Ez a zseniális feltaláló, Theremin moszkvai mérnök, minap produkálta magát az érdekeltek köre előtt készülékével, amely a legnagyobb meglepetést és csodálatot keltette.

Theremin készüléke szemre sokkal egyszerűbb, mint Mageré. Semmiképp sem hasonlít valamilyen zenehangszerre, az ember inkább azt hinné, hogy egy nagy rádiófelvevő van előttte és tényleg

rádiót is lehet felvenni a készülékkel,

mint ahogy Theremin segéde kijelentette.

A készülék keskeny ládához hasonlít, amelynek egyik félfoldala annyira le van lapítva, hogy hangjegytartónak lehet használni. Az egyik függélyes, keskeny oldalán, rövid karon vékony acélpálcá van függélyesen alkalmazva, a szemközti oldalán pedig egy kéznél valamivel nagyobb, vízszintesen odaillesztett sárgarézgyűrű. Ehhez járul még a rádióból ismert anod-üteg és egy hangtölcsér. Az üteg bekapcsolásával a készülék előadóképes. Theremin jobbát a pálcá-

KÖNYVEK VILÁGA

Frank Harris: Mein Leben

Füzve 9 márka, kötve 12 márka.
Fischer Verlag, Berlin.

Egyike a legérdekesebb önéletrajzoknak, amelyet valaha is írtak. Harris élményeinek sokasága, színpompája oly gazdag, hogy csaknem a modern világ kompendiumának tekinthető. Harris vízvezetéki munkás és cipőtisztító volt Newyorkban. Azután rikkancs, pincér, cowboy, majd diák Németországban. Végül egyike lett a leghíresebb újságíróknak és publicistáknak. Alaposan megismerte az egész világot, a mai művelődés legkülönb. képviselőivel került kapcsolatba. Élete a herculesi munka ellenére is teret nyitott a szeretetnek és az élet élvezetnek. Noha születésére angol, nevelése, temperamentuma után sajtáságosan amerikai: szentimentalitás nélküli, praktikus, hódító természet. Könyvét úgy kell tekinteni, mint a német könyvpiac eseményét.

Individuum und Gemeinschaft (Schriften der internationalen Gesellschaft für Individual-psychologie.)

A Bergmann kiadásában (München) az individual-psychologia köréből néhány érdekes füzet jelent meg. A füzetes vállalat élén dr. Alfréd Adler áll, a bécsi világhírű individualpszichológus, munkatársai pedig Leonhard Seif München és Otto Kraus Berlin. A gyűjtemény újabb füzetei között szerepelnek Sofie Lazarsfeld, aki „A mai és a holnapi házasság” címmel írt művében Adler tanának hatását illetve érvényességét mutatja ki az ember nevelésére, különösen a nemi vonatkozások tekintetében. A mű feloleli a hüség, a féltékenység, a teljes szerelmi képességekkel kapcsolatos problémákat, frigiditás, homosexualitás, stb. A mű ára három márka. Ugyancsak e vállalatban jelent meg dr. Alexander Neunernek: Mut und Entmutigung című tanulmánya, amely figyelemremélően alkalmazza Adler pszichológiai principiumait fentemlített kérdéseknél. A mű ára egy márka ötven fillér.

Dr. N. M.: Gelber: Vorgeschichte des Zionismus:

Judenstaatsprojecte 1695—1845. Phaidon Verlag Wien, 1927.

Az ismert tudós az európai archívumokban végzett, sok évi kutatás után értékes anyagot hoz felszínre. A könyv beosztásának jellemzésül álljanak itt a következő fejezet címei: Olliger Paulus emlékirata. — Mendelshon Mózes és a zsidó államtervezet. — A livornói zsidók tárgyalásai a törökökkel. — Ligné herceg terve. — Bonaparte Napoleon és a zsidók. — A zsidó állam és a dekabristák. — Immanuel Noah államalapítása. — Egy jeruzsálemi király 183-1839. -vekben. — Sseyfort kiáltványa, stb. Cionista jellegű történeti munkák terén e könyv kétségtelenül kiemelkedik.

Beethoven lelete és művei. Papp Viktor munkája a magyar Beethoven-irodalom legkiválóbb alkotása. A centennáriumi ünnepségek láncolatába méltón illeszkedik bele ennek a hézagpótló munkának második, magyar vonatkozásokkal és nyolc képpel bővített új kiadása. Az idegennyelvű Beethoven kiadványok áradata után jóleső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy a magyar termés, ha számban nem is, de értékben egyenrangú bármely más nyelvű munkával. Papp Viktor alaposan ismeri a legnagyobb

zenei titán életét és munkásságát és ebben a műben feldolgozta a legutóbbi kutatások eredményeit is. A Beethoven kedvelők nélkülözhetetlen kézikönyve lesz ez a pompás munka. Kiadta a Pantheon Irodalmi Intézet R.-T. Ára füzve 136 Lei.

— **Das tschechische Buch.** A prágai nívós Orbis Verlag Arthur Novak szerkesztésében érdekes könyvet adott ki a Cseh könyvkultúra fejlesztéséről és célkitűzéseiről. A könyv illusztrálva jelent meg. Könyvészeti szempontból nem értéktelen munka.

A világ legnagyobb esperanto könyvtára az oroszországi Saratovban van. Százezer példányt számlál. Tervok szerint vagy Leningradba vagy Moszkvába viszik, hogy nagyobb közönség használhassa, mint Saratovban.

Smeljov Pincér című regénye filmen. A magyar közönség még sajnos nem ismeri eléggé Smeljovot, aki tudvalevőleg a legkitűnőbb orosz írók egyike. Németre most fordítják le műveit. Így például, a berlini Fischer cég Der Kellner címmel kiadta egyik legszebb regényét, amelyben meglepő analízissel mutatja ki egy oroszországi előkelő restaurantban alkalmazott pincér lelkiállapotát, miközben megismerkedünk egész oroszország társalmával. Smeljovnak ezt a regényét egyik szovjet filmtársaság megfilmesítette, de a film nagy sikert nem ért el.

tette, de a film nagy sikert nem ért el.

Hankó Béla: A megújulás. Az Atheneum kiadásában most jelent meg Hankó Béla dr. egyetemi m. tanár könyve egy olyan tudományágról, amelyről idáig magyar nyelven nagyon keveset hallottunk. A varázslók tudománya ez: a kísérleti élettudomány. Művelői igazi varázslók. Ugy formálják az élő testet, mint a képfaragó az agyagot. Az egykori szaporu és hosszadalmas megfigyelő metódus helyett ma már mindenütt a kísérleti biológia uralkodik. A kísérletező biológusok fejeket cserélnek ki, állatokat ragasztanak össze, a levágott és más állatra forrasztott szerveket megint visszateszik eredeti helyére, úgy ültetik át egyik állatból a másikba a szerveket, mint a kertész a palántát. A laikus előtt mindez varázslat, a tudós pedig ezekből a kísérletekből vonja le következtetéseit az élet lényegére. Hankó Béla ennek a tudománynak ma egyedüli magyar képviselője. Kitűnő könyvében teljesen új megvilágításban látatja az életjelenségeket és e szervezet belső formálódásának törvényeit. Az Atheneum a szakembereket is lekötözte, amikor a kísérleti élettudomány magyar nyelvű kézikönyvét kiadta, a nagyközönség kezébe pedig érdekesítő és vonzó munkát adott. A gazdagon illusztrált kötet ára füzve 170 lej.

Ricarda Huch: Der letzte Sommer. Roman. Neue wohlfeile Ausg. M. 3.00

D. H. Lawrence: Liebende Frauen. Roman. Ez a könyv az angol könyvpiac eseménye volt. 8.50

Francois Mauriac: Die Einöde der Liebe. Roman. Könyve magyarul is megjelent a Pantheon kiadásában, A francia akadémia jutalommal tüntette ki. 5.50

Die Rache des jungen Meh. Chinesischer Roman. 7.50

Felix Timmermans: Der Pfarrer vom blühenden Weinberg. Roman. 6.50

Timmermanns jelentőségéről lapunk más helyén emlékeztünk meg.

Stefan Zweig: Marceline Desbord-Valmore. Das Lebensbild einer Dichterin 6.50

Paul Zsolnay őszi könyv- ujdonságai:

Franz Werfel: Geheimnis eines Menschen. (Füzve 4 márka.) Novellák. Négy variációja az emberi lélek misztikumainak. Werfel, mint mindig mélyen bevilágít az élet démoni rejtejeibe.

Theodore Dreiser: Eine amerikanische Tragödie, (Roman, 3 kötet, füzve 8 márka.)

Wells szerint Dreisernek a könyve „egyike századunk le legnagyobb regényeinek.” A mű zsenialis szarkazmussal kritika alá veszi az amerikai társadalmat.

Fannie Hurst: Mannequin. (Kemény öltésben 3'90 márka.)

A regényt egy zsűri Amerika legjobb női regényének deklaráta és ötv ezer dollárral tüntette ki. Hőse egy magára hagyott fiatal leány, akinek meg kell küzdenie a nagyvárosi élet minden elviselhetetlen borzalmával. A leányt egész kis korában megszűteték az apjától és egy pór alkalmával a bíróban felismeri saját apját.

Egmont Colerus: Politik. (Dráma, füzve 3 márka.)

A kitűnő szerző egy velencei karnévál néhány vonásában sürsüti össze a drámai cselekményt. A dráma eszmei középpontja a politika cinizmusával és szívedélyeivel.

Colette: Renée Néré. (Roman füzve, 3 márka.) A Musikhall és a Café-Konzert világából a lélek új tájaira vezet e könyv. Egy harminc éves ember új szerelmét analizálja Colette ismert anatómiai lépeiségeivel.

Pszichoanalitikai Almanach. (Vászonkötésben 3 márka.) Az új 1928 évi pszichoanalitikus almanach, amelyet a bécsi Pszichoanalitiker Verlag adott ki. Freudnak a humorról, a fetiszmusról, Franz Wittelsnek a házasság szentségéről, Wilhelm Reich a nemiség szétszakadásáról, Felix Boehm Balsac szerelmi életéről, Theodor Reiknek a kétségéről a dogmaképződésben, Bernfildnek Pestalozzi tévedéséről, Alexander Bernátnek Spinozáról, Landauernek a büntetés kitöltése és Ferencinek az obszcén szavakról, valamint a vasárnapi neuroséről szóló értekezéseit hozta többek között. A művet négy műmelléklet ékesíti.

Felix Timmermanns Werke: Pallieter. (Vászonban 6 márka.) Das Jezuskind in Flandern. (Kötve 6 márka 50 fillér). Das Licht in der Laterne. (Kötve 6 márka.)

Timmermannnak könyveit, az Insel Verlag adta ki. Timmermann a filmandok legkitűnőbb írója. Egyénisége kettős: hajlamos a reálisok fe-

Német könyvek

Güntsche: Omaussai, die Königin von Afrika. (Knorr und Hirth Verlag.) Füzve M. 2.—

Néger regény. Amikor először jelent meg a Münchener Illustriertenben, feltűnést okozott.

Ferdinand Ossendovski: Die Löwin. Marokkói regény. May Károly óbakenki sem tud oly színesen imi külföldi országokról, mint Ossendovski, akinek Emberek, állatok, istenek című regénye világszerte nagy feltűnést keltett. A cselekmény rifkabil környezetben játszódik. (Reisner Dresden.) Füzve 3, egész vászonkötésben Márka 4.50

Arnold Zweig: Der Streit um den Sergeanten Grischa. Arnold Zweig a mai irógeneráció legkomolyabb tehetsége. Érdekes cselekményű könyvének problémája, hogy milyen erőpróba kényyszerítette a világháború a német lelkiismeretet. Kiepenhauer, Berlin.) Regény, 550 oldal. Füzve 6 Márka.

Panaít Istrati: Nerrantsoula. (3 Márka, Enoch Verlag Hamburg.)

A magyar közönség körében jól ismert román író, akit Romain Rolland „a Balkán zsenijének” titulál, új leti tárgyú elbeszéléseiben három embernek, Marconak, Epaminondosnak és Nerrantsoula hajadonnak poétikus lelki kapcsolatait veszi boneyés alá.

Von van Emmers-Küller: Die Frauen der Coornelts. (Grethlein Verlag.) Holland nyelvből fordított nagy epikus mű a nőmozgalomról. Népszerű formában megírt regényszerű történet, amelyből a nők legszentebb joga, a szerelem törvénye cseng ki.

Richard Müller Freinfels: Geheimnisse der Seele. Füzve 6 márka ötven fillér.

Müller Freinfels témái mindig leköttve tartják a közönség érdeklődését. Egyes témái: Az egyén és a sors, Az aranyos gyermek-paradi-

esom, A politika mint színház, Amerikánizmus és az európai jövő mutatják, hogy a probléma minő sokaságát fűzi a szerző gondolatművészete nagy egységes világszemléletté.

Willi Erich Peukert: Die Rosenkreutzer. (Füzve 14 márka, Diederich Verlag.)

A Rózsakeresztesekről szóló könyv a reformáció történetének egyik legérdekesebb fejezete. Peukert kimutatja, hogy a rózsakeresztesek mint szervezet vagy társaság nem létezett. Nem volt más, mint szellemi vallási mozgalom, amely pozitív protestantizmust akart, a lutheri reformáció folytatását. Paracelsus volt az apja és a harminc éves háború semmisítette meg a mozgalmat.

Heinrich Knittenmayer: Philosophie und Christentum. (Füzve 4 márka, Diederich Verlag.)

Natorps e legkitűnőbb tanítványa kimutatja, hogy a világtörténes megismerésének igazsága, a filozófia, ott szűnik meg, ahol az ember közvetlenül a valóság, a lényeg, az Isten elé kerül. E könyv nemcsak teológusok és bölcészek számára szól.

Az Insel őszi könyv- ujdonságai

Sherwood Anderson: Der Erzähler sein Leben. Autobiographischer Roman. (Anderson az északamerikaiak klasszikus írója. Önéletrajza a mai amerikai élet tükré.) 8.50

Felix Braun: Agnes Altkirchner. Roman 12.—

Leonhard Frank: Das Ochsenfurter Männerquartett. Frank, akinek a „Korunk” most közli „A polgár” című regényét, brilliáns megfigyelő és igaz végig modern. 6.—

Richard Friedenthal: Marie Rebscheider. Vier Novellen. 6.—

Jean Giraudoux: Bella. Roman. Regény a népszövetségről. Poincaré, Briand és Berthelot alakjai vonulnak fel benne. 3.50

Gyűjtsön előfizetőket!!

Minden három előfizető után díjtalanul kapja az EX LIBRIS-t. Minden öt előfizető után értékes könyvjutalomban is részesül

lé, ugyanakkor hajlamos a misztikum felé is. Ez különben sajátos a flamand szemléletnek. Timmermann költészetének egyik legzengőbb színe a contemporáin európai irodalomnak.

Eberhard: Feminismus und Kulturuntergang. (Füzve 15 márka. Braumüller Verlag).

A nőemancipáció erotikai alapjairól szól. Hatszázötvennégy oldalos könyv. Bizonyos értelemben az anti feminizmus bibliája. A művet a német kritika a modern sexuológia alapvető művének tekinti.

Karl Scheffler: Der junge Tobias. (Vászonkötésben 8 márka 50 fillér. Insel Verlag).

A német idealizmus egyik legszép tükre e könyv. Scheffler a nagyközönség előtt általában mint műkritikus ismeretes és Páris, Italien Der Geist der Gotik, Leben Kunst und Staat stb munkái (valamennyi az Insel kiadásában) egész Európában közkézben forognak. Új könyve a mai német ifjú világát öleli fel.

Sigfrid Undset: Olvav Andunsohn. (Regény, füzve 6 márka. Rütten és Loening kiadás.)

Undset a Nobel díj helyezettje. Trilógiájának, a Kristin Lavrenstoecheernek megjelenése óta, neve mind markánsabbá vált a köztudatban. A női lélek egyik legalaposabb és legmélyebb kifejezése.

Csehov: A vizsgálóbíró. (A Népszava-könyvkereskedés teljes magyar Csehov-kiadásának 5. kötete. Budapest, 1927.) Csehov Antal időrendben utolsó a XIX. század orosz klasszikusainak sorában és ma is egyike a hatalmas orosz irodalom legkimagaslóbb alakjainak. Rövid elbeszéléseiben, melyekben nincsen egyetlen fölösleges szó sem, a nyolcvanas évek elfáradt, magában nem bízó, energiátlan nyárspolgári életét rajzolja a noveláirás legművészibb eszközeivel. „A vizsgálóbíró” című most megjelent kötet harminc elbeszélést tartalmazza, melyek mind valószínűs és iskolapéldái művészetének. Csehov soha nem tévedő biztos kézzel veji elénk a maga korának soha el nem muló, mert örök emberi alakjait és rajzolja meg lelküket és egész világukat. Hősei az orosz polgári osztály jellemezés képzetes és maguk igazi mivoltában, eseményei apró események, de jelentősekké válnak, mert az író minden elbeszélésében egész embersorsokat, teljes regényeket sűrít össze, hősei kilépnek a novela keretéből és leperog előttünk multjuk és jövőjük. Csehov írói eszköze a humor, de nem pusztán az olvasó megnevettetéséért, nem is támadó céllal, nevelése szomorúságát takarja, nevet, hogy sirni ne kelljen. „A vizsgálóbíró” című kötetének minden egyes elbeszélése valóságos élmény. „A színész halála”, a „Törvényszéken”, „Halotti mise”, „A boszorkány” kis megrázó tragédiák, a „Bűnös dolog” pompás tragikomédia, az „Otthon” bájos idill, a „Foltosfejű” egyik a világirodalom legszebb állattörténeteinek, melyet valaha megírtak.

Theodor Heinrich Mayer: Die letzten Bürger. Regény, füzve 5.—, kötve 7 Márka. Sok század óta a polgárság tette ki a nemzet szellemi és gazdasági elitjét. Amikor jött a gépek korszaka, az egyes munkálkodó helyébe a százazreknek tevékenysége lépett. Ezáltal tragikus változás történt és Theodor Heinrich Mayer, a polgárság fejlődésének ezt az új korszakát tárja elénk fentemlített regényében. A történet beható plasztikájával vetíti elénk szülővárosának, Bécsnek föllendülését — Bécs akkor legnagyobb politikusának, Karl Luegernek jegyében állott és mind érzékeltetőbb módon mutat rá arra a lassu drámai folyamatra, amely a Lueger korszaka alatt bekövetkezett.

Azok a jelenetek, amelyek az utolsó nagy polgárok és a munkásság előterbe kerülő vezetése között lezajlottak, a legjelentékenyebb írói teljesítmények közé tartoznak, amennyiben a mai idők szociális problémáját tárják fel maradék nélkül. Mayer ha-

sonló frissességgel rajzolja meg a két főalak köré csoportosuló mellékfigurákat és bravuros módon vázolja Bécs kulturális, művészeti, politikai és arisztokrata világát 1880. és 1910. között. A diszesen kiállított könyvet Stackman Verlag adta ki.

Ex-Libris-gyűjtés

Mióta címerek vannak, amelyek kiváltságokat jelentenek és viselőikből önérzetet váltottak ki, mióta könyvek vannak, amelyeknek tulajdonosai büszkeséggel tölti el a könyvek birtoka, kb. azóta létezik az exlibris is. Eleinte az exlibris rendeltetése ugyan az volt, ami a címernek a pajzsos vagy az épülő ház, vagyis egy kivülről is mutatható, olykor fitogtatható dokumentuma hordozója vagy tulajdonosa nagyságának, előkelőségének vagy nemességének és a könyvben is ugyanazt a szerepet játszotta. Tehát kevésbé a tulajdonjog megővése céljából és csak részben az igazi egyéniség és a könyvekhez való viszonyának dokumentálása céljából.

Hiszen még Dürer is az igazi lelkes ösztönös művész és szinte kiesniyes üzteltember, akinek uti naplói tisztára aprólékos pénzügyi dolgait tartalmazták és inkább egy rosszul vezetett kaszkönyvhez hasonlítanak, mit ahhoz, amivé tényleg Dürer átazása és annak előja tette. — mondja még Dürer is kitűnő mecenásának, Willibald Pirckheimernek exlibrisére azt vezette rá, hogy: „Für mich und meine Freude.”

Egyéniséget már ő is vitte bele, sőt — Holbeinon és Cranachon kívül esakis ő, míg a tulajdonjog kihangsúlyozása csak azontul vált dominánssá.

A következő évszázadokban az exlibris művészi jelentőségében veszt és szokássá válik, majd egy olyan megszokás által szentesített tartózkodó kává, velejáróvá a könyvnek, mint pl. okéért a címek a könyvhátára való nyomtatása vagyis egy rongyosság által szentesített „usance”, mely az exlibrist a könyv integráns részévé tette.

Ezekhez a megszokásokhoz és hagyományokhoz ragaszkodott eleinte a mult évszázad 70-es éveiben az exlibrist ismét divatba hozó hemdlikai társaság is, mely azonban míg szigoruan ragaszkodott a heraldikához és az azt jelző vagy helyettesítő, de még annál is üresebb és értelmetlenebb szimbólumokhoz, szójátékokhoz vagy hig szellemességekhez.

Ezen a módon és ebben a formában az újra éledt exlibrisnek nem nagy jövőt lehetett jósolni. Lelkes könyv- és művészet-barátok és finom megérzésű művészek azonban más új lehetőséget láttak az exlibrisben és ezzel egyengették utját az exlibris nagy népszerűségének és fejlődésének.

Az angol Frank Brangwyn, a svéd Anders Zorn, a holland Fernando Knopf, a belga Felicien Rops, a német Max Klingler, Bruno Héroux és

Lovis Corinth, a svájci Felix Valotton, Albert Webbi, a francia André Lambert fényesen rehabilitálták az exlibris művészeti jellegét és olyan alaposan regenerálták ezt a esenevésznék hitt kis teremtményt, hogy jó néhány évtizedre ismét élhet és virulhat az utra valóul kapott életelixirből. Ez a „kis-grafikához” tartozó művészet komolyan törekszik arra, hogy föltétlenül művészi alkotson, hogy egyénit nyújtson, hogy menten minden novelisztikától és tulerheltségtől, olesó humortól és szójátéktól, meglelje azt a kapcsolatot,

amely az exlibris tulajdonosa és könyve között fennáll, hogy megtalálja a kulcsot, mellyel a lélek rejtett kamraiba be nyithat.

Míg tehát az új a renaissance-től elő exlibris egyrészt arra törekedik, hogy címerek megőrzöttérek helyett, eleven, mozgó, problémákat kereső és megoldó kapcsolattá váljon a könyvbarátok és könyvek között, addig másrészt a exlibris egy új és korszerű technikájába béklyózkodván, lehetővé tette az exlibrisnek mai nagy elterjedését, majd a újulást arra is, hogy az új exlibris tulajdonosa exlibrisnek egy példányért esérébe megkapasson egy másik gyűjtő-eserébe exlibrisnek egy példányát. A esérébe került példányok idővel egy érdekes sorozatba, szíves művészeti híműkké és a művészi művészetek, mely tulajdonosai gyűjtésük a világ minden tájának művészi felfogásairól és hírnevéről informáltak és mely a tulajdonosok számára, hogy az egyes értékes lapok és művészek problémáit és megdőlésüket gondolkozzák, hogy a maga lapjával és felfogásával összehasonlítsa és végül egy olyan internacionális művészetbaráti kapcsolatot létesítsen, amelyhez más úton hozzájutni nem tudott volna. Emellett igen sok művésznék foglalkozást és kenyeret is nyújtott, amelyek révén a „kis-grafikát” és főképen a rézkaroelés és litografia művészetét fellendíteni segített.

A művészeti eserechnikájára a németek tanították meg a világot. A dolog olyan egyszerű, hogy csodálkozunk kell rajta, hogy ezen mi volt feltalálni való. Minden eserémi és gyűjtési óhajtó előfizetője a Berlinben megjelent „Exlibris-Zeitschriftnek” beküldötte pontos címét, röviden közölve, hogy exlibrisét ki készítette és mikor és hogy milyen technikában. Együttal azt is közölte, hogy ő esérében milyen lapot szeretne. D.

Hajdani írói tiszteletdíjak. Ma például alig van Németországban vagy Franciaországban népszerűbb író, akinek műve legalább tízezer példányban meg ne jelenjen. De hát az sem ritkaság, akinek százezeren felül megy a példányszáma. Bezzeg régen nem így volt. A párisi Opinion kiásta Emile Girardinnak 1854-ben megjelent egyik cikkét, amelyben az írókat öt osztályra osztja. A legelső osztályban azok tartoznak, akiknek művei elérték a kétezeröttszáz példányt. Ezek háromnégyezer frankot kaptak honoráriumképpen. Csak két ilyen szerződés szerzőt ismer a francia irodalom: Hugo Viktort és Paul de Kockot. A második kategóriába az ezeröttszáz példányszámok tartoznak. Ezek négyen vannak: Balzac, Soulie, Sue és Jules Janin. A harmadik kategóriába az ezerkétszáz példányszámok szerzőt vették fel: Alphonse Karrt. A negyedik kategóriákba tartoznak honoráriumát öt-száz frank, példányszáma 600—900. Tizenketten vannak, köztük Husset. Ötödik kategória: ötszázpéldányon alul. Opinion itt Theophile Gautier nevét említi. Gautier csak háromszáz frank honoráriumot kapott.

A magyar gazda bibliája. Alig néhány hónapja van forgalomban a Gyakorlati Gazdalexikon és máris felé fordult a nagy magyar gazdaközönség nehezen mozduló, de annál értékesebb érdeklődése.

és publiciszták élükön Mayer János földművelésügyi miniszter, méltányolták a Gyakorlati Gazdalexikon kulturális és gazdasági jelentőségét. Valóban egész szakkönyvtárt pótol ez a kétkötetes illusztrált kézikönyv, amely 1200 oldalon, világosan, népszerűen, alaposan tájékoztat a mezőgazdaság és a falusi társadalom minden aktuális fontos kérdéséről. Mille Géza, kinek nevét jól ismeri a szakirodalom, nagyszerű szerkesztői munkát végzett és gazdasági irodalmunk és gazdatársadalmunk vezérkarát állította sorompóba. Ha sikerül a Gyakorlati Gazdalexikont úgy meghonosítani, ahogy tartalma és jelentősége szeriat megérdemli, hatalmas eszköze lesz a magyar falu újjászülésének.

Egy szerző, aki óva inti a közönséget a könyvtől. P. C. Wrea angol író trilógiát írt, amelyben az idegen légióban átél szenvedéseivel ismert li meg az olvasót. A könyvnek, amellyel időközben németre és franciára is lefordították, hatalmas sikere volt. Az ifjuság valóságos falja ezeket a könyveket, ugyannyira, hogy a szerző szükségessé lát a kijelenteni, hogy az ifjuság, amely csak a kaland romantikáját vette észre és azt kopirozva, legjobban lenné a saját érdekében is, ha elállna a könyve olvasásától. A legionárius — jelentette ki a szerző — nem regényes egyéniség. Ellen kell mondjak annak, aki művemben romantikát szimatol. Nemrégiben is hoztam ön egy fiatal ember, aki olvasta „A három testvér” című regényemet, sőt filmet is látta, Közölte velm kívánságát, hogyan léphetne be az idegen lógióba? Elborzadtam a kívánságtól. Sajnálni kezdtem az ifjút aki képesnek érzi magát a világ levegősebb társaságában egygyütt élni olyan emberrel, akk egy felpennyért eladták testüket, lelküket, szellemüket, akik kétszer étkeznek a legszükségesebben és kiszolgáltatták magukat egy káplár veszekedett szeszélyeinek.

AZ EXLIBRIS 1925 március óta jelenik meg. Új formájában ez a második szám. Ezt megelőzően folyóirat alakban jelent meg havonként egy száma, de leggyakrabban 2—3 hónapról egyszerre nagyobb terjedelmű összevoent számban. Az Exlibris korábbi számaihoz magyar, német, francia, angol prospektusok voltak hozzáfűzve. Folyóiratunk mai formája nem engedi meg, hogy ahhoz ugyanazt a gazdag, terjedelmes mellékleti anyagot hozzácsatoltuk. Ellenben ez a prospektusanyag, továbbá az ujonnan megjelent

magyar, német, francia művekről szóló prospektusok, könyvjegyzékek előfizetőinknek továbbra is rendelkezésére állanak. Minden előfizetőt, aki közli velünk, hogy milyen nyelvű, milyen tárgyú, vagy milyen szerzőktől megjelent vagy megjelenő könyvek iránt érdeklődik, beosztjuk és nyilvántartjuk a megfelelő csoportban és amint egy olyan könyv vagy zenemű megjelenik ő, amely az illető csoportba tartozik, vagy amelyről feltehetjük a nekünk beküldött adatok alapján, hogy az előfizetőt érdekelheti, automatikusan megküldjük az illető előfizetőnek a megfelelő prospektusokat, árjegyzékeket, próbaíveket stb. stb. Az Exlibris eddigi száma, ami még kapható, összesen 100 lejtért megküldjük, akik egy évre most előfizetnek.

Az erkölcsstelen Goethe és az ostoba Schiller

Goethe-korabeli kritikák Goethe műveiről

A „Stelláról“:

...Az egészet tulhajtott érzésekkel, monológusokkal stb. goethei modor szerint spekelte. Mindamellett unalmas feceség lett belőle és a színészek teljes művészetére van szüksége, ha a színpadról valamelyest teteszeni akar. A Luzie karaktere legjobban a darabban. A dráma erkölcséről nem mondunk semmit. Ismeretes az már eléggé, hogy Goethe doktor ur ilyen csekélységekben tulteszi magát. A „Werther keservei“ az öngyilkosság iskolája volt: A Stella a csábítás és a többnejűség iskolája. Kiváló erényes iskola.

A Reichs-Postreuter, Altona
1776. február 8.

Schillerről:

Kabale und Liebe (Ármány és Szeretem). Valóban újra olyan produktum, mely korunknak — legnagyobb szegénye. Milyen arccal írhat és nyomtathat ki az ember ilyen ostobaságot és milyen lehet az ilyen ember agya és szve, aki szellemének ily koros szülötteit meglepedéssel szemléli.

„Vossische Zeitung“
1784. július 20.

Goethe: „Iphigenia“

Nem érzem azt, amit mondanak róla. Akart görög egyszerűség, mely gyakran trivialis lesz, különös szöveztetés és furesz szóképzés és az emelkedettség helyett gyakran oly hidegség, mint abban a miniszteri beszédben, melyet az ilmenauai bányaépítésnél mondtak el.

Iffland level von Dalberghez
1785, október 2.

Ne adjatok kölcsön könyvet!

A francia könyvbarátok egyesülete ezt a jelszót kürtöli világgá. Semmi könyvet se szabad kölcsön adni. A könyvkölcsönzés bűn önmagunk ellen, amennyiben kedves könyveinket főnkre teszi, bűn az írók és kiadók ellen, kiket szivességünk által megkárosítunk. Voltaképpen barbárság minden könyvkölcsönzés. Anyi, mint odaadni egy-két napi használatra teszi ruhánkat, vagy fogkefénket.

A könyvbarátok megállapítják, hogy a könyv becslése a múlt századokhoz viszonyítva a mai korban nagyon csökkent.

A középkorban szentségnek tekintették. Igaz, hogy akkoriban csak nagyon kevesen tudtak írni-olvasni, a papok, a nagyurak meg az írdaékok. Ezek azonban áhíthatos tisztelettel vették kezükbe a könyveket. Egy in-folio a tizenharmadik században — pénzünkben kifejez pengőbe került. És mikor föltalálták a könyvnyomtatást, a könyv ára még mindig magas volt, mert mindegyiket dusan, gazdagon kötötték be.

Ettől a korból maradt fenn egy könyvbarát vallomása, mely híven tükrözi vissza az akkori szellemet:

A könyvhöz csak áhíthatos kézzel szabad nyulni. Szellemből, tehetségéből született, gondolatot foglal magában, mely varázst ad neki. A könyv egy lélek visszfénye. Sohasem olva-

som benső megindultság nélkül egy mester írását, ezért maga a könyv is ugyanazt az érzést gerjeszti föl bennem. Mennyire szenvedtem multkor, mikor egy tudatlan, barbár mosollyal a száján, visszahozta nekem becses könyvem, melyet annyira szerettem, elrongyolva, fölismerhetetlenül...

Filatelia

Miért népszerű a bélyeggyűjtés

A bélyeggyűjtés ezenkívül a hatalmak változásának, a kor történetének ismeretéhez is vezet. A bélyegeknél ma már ismert nevű, kiváló művészei vannak, akiknek a neve többnyire rajta szerepel a bélyegeken; az ő nevüket is megismeri a gyűjtő. A bélyeggyűjtés osztályozásánál döntő fonosság a bélyeg színe. Tekintettel arra, hogy a sok-sok bélyegen rengeteg sok és a legkülönbözőbb színek fordulnak elő, az igazi gyűjtő csak egészen alapos színismerettel — sokszor csak színtáblázatokkal, segédkönyvekkel — tud eligazodni a bélyeggyűjtés szemkérdésében sok színei között. Szóval a bélyeggyűjtő, egészen öntudatlanul, színérzékét is tökéletessé fejleszt. A bélyeggyűjtés ezenfelül rendez szoktatja a vele foglalkozókat.

De van mindezeket kívül a bélyeggyűjtés népszerűségének egy gazdasági magyarázata is, ami teljesen világossá teszi, hogy az összes gyűjtési ágak között éppen a bélyeg az és lesz mindig az, amely folytonosan növekedni fog elterjedtségében. Tudni kell ugyanis, hogy a levélbélyeggyűjtő mindenfajta levélbélyeget, tehát a mai használatban lévő bélyegeket is gyűjti; e hely pedig ingyen, vagy legalább is majdnem ingyen hozzájuthat. A mai külföldi bélyeggyűjtés teljesen jelentéktelen összegekbe kerülnek, úgy, hogy ma már az emberekre menő bélyeggyűjtés lehet összehozni oly módon, hogy annak darabja esetleg 1-2 lejnél nem kerül többé. Ezzel szemben vannak — és ez nem legenda — bélyeggyűjtők, amelyek magyar korunkban milliárdokat érnek, sőt külföldi aukciókon ma is milliárdokért kelnek el. Szóval: óriási skála mutatkozik a majdnem fillérekért kapható bélyegektől a fekete gyémántnál is többet érő ritka bélyeggyűjtőkig. Már pedig a bélyeggyűjtés is egyaránt felöleli a ritka és az olcsó bélyegeket s majdnem minden gyűjtő, amikor minél tökéletesebbé kívánja tenni gyűjtését, — ha

egyébként akármilyen ritkaságok birtokában is van — igyekszik megszerezni a leggyorsabb, legolcsóbb bélyegeket is, ha azok sorozataiból hiányoznak.

Mindez pedig azt mutatja, hogy a bélyeggyűjtésben a legszegényebb embertől a leggazdagabb emberig mindenki kedvet lelheti.

A bélyeggyűjtő, már gyűjtésének első etapjainál, többnyire keresi a kapcsolatot a külföldi gyűjtővilággal. Az ilyen külföldi kapcsolatok igen sok esetben más szellemi és gazdasági kapcsolatok megteremtésére is vezetnek. Javarást az egyforma műveltségű, egyforma társadalmi állású és vagyonu gyűjtők csereviszonya alakul ki eredményesen, mint ahogy ezt a gyakorlat mutatja. S bizony nagyon sok ilyen csereviszonyból született már más kapcsolat is, amely mind az egyénre, mind az államra nézve, amelyben az egyének élnek, hasznos és jövedelmet jelent.

A külföldi csere lebonyolítása céljából feltétlenül szükséges a művelt nyelveknek legalább olyan mértékű ismerete, hogy a gyűjtő egyszerű levelezésilebonyolíthassa. A külföldi bélyegcsere azonban — majdnem minden esetben — a nyelvnek nagyobb mértékű ismeretéhez vezet. Szóval: a nyelvismeret is hathatósan elősegíti a filatéliát.

A bélyeggyűjtés olyan, mint a kedvenc könyv: naponta fellepünk, gyönyörködünk a benne lévő kincsekben és fejlesztjük azt. De még találobb a hasonlat, hogy a bélyeggyűjtés olyan, mint az ékszeres szekrény, amely a gyönyörködés mellett egyben vagyonkonzerválást is jelent.

A bélyeggyűjtés, bár munka, lényegében szórakozás és pihenés is. A gyűjtő, amíg gyűjtésével melletti ül, kétségkívül kedvet lel munkájában, amely fizikai munkának elenyészően csekély, szellemi munkának pedig: élvezet és gyönyörködés.

Loránt Mihály

Betű rejtvény

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16							17		18					
19		20				21				22				23
24			25		26		27		28				29	
30				31					32	33	34	35		
36		37		38	39						40	41		
42			43			44							45	
46		47	48			49		50	51		52			
53	54			55	56			57	58				59	
60		61			62	63		64	65		66	67		
68						69			70					
71		72		73	74		75			76		77		
78			79			80		81	82	83		84		
85	86		87	88	89		90				91	92	93	
94														

Vizzintes sorok:

1. Koszorús költőnek neve egyik művének címével (három szó). 16. A valóban új-nak nyomos jelzője. 17. „Hamis” — másképpen. 18. Az erényes em-

ber sokszor monja. 19. Megyék nevei után használjuk. 20. Van ilyen gimnázium is. 21. „Magyaróvár” egy része. 22. „Csunya” — más szóval. 23. „Pénzláb”, „folyó érték” — idegen

nyelven rövidítve. 24. Róma egyik híres útjának neve. 26. Felsőbbrendű állatok osztálya. 29. Élet kel belőle, ha csiraképes. 30. Aki rúgja, az adja. 31. Tudományos intézet. 35. A gondolat bölcsője. 36. Visszafelé: a ruhára kártekonny rovar. 38. Műesillám neve, amelyet papírossal és selyemmel egyesítve, rádiótekercesek szigeteléséhez használnak. 40. Választásoknál szereplő edény. 42. Nevettető móka. 43. „Levegő” — franciául. 44. Az imádkozó lelkét tölti be. 45. Hatalmas úr volt egykor, aki e címet viselte. 46. Fém kémiai jele. 47. Akinek sürgős a dolga, az teszi. 49. Anyi mint: „ellenkezőleg”. 51. Vannak ilyen városaink is (rövidítés). 52. Krisztiánia új neve. 53. Idegen női név. 59. Nemrég még ilyen pénzből fizették a házbert és az adót (rövidítés). 60. A kör nagyságát ennek méretével jelezzük. 63. A hal nélje. 65. Angol herceg, a királynak a walesi herceg után a legközelebbi rokona. 68. „Utazni” — németül, fonetikus. 69. „Egy” — idegen nyelven. 70. A farkas jelzője. 71. A strontium kémiai jele. 72. Az optimista mindig... 75. „Piros”, „vörös” — idegen szóval. 76. Ezt kérdezzük, ha valaminek oka felől érdeklődünk. 78. Hónap neve röviden. 79. A békészerető nem panaszodik, csak... 80. Hiéna, tigris, zebra testén sok van. 82. „Imádkozzál!” — latinul. 84. Amerikai író neve. 85. Macskaféle ragadozó. 88. Idegen pénz. 90. „Uj”, átjáró” — angolul, utolsó betűjét elsőnek téve: „lendület” — franciául. 91. Az izmok mozgatója. 93. Ezt írja mindenki, aki kis összeget jegyez a gyűjtőíveken. 94. Petőfi-költmény címe (három szó).

Függőleges sorok:

1. Petőfi-költmény címe (négy szó). 2. XIII. Leó pápa államtitkára volt. 3. Tenger neve. 4. Bibliai alak. 5. Visszafelé: József főherceg egy művének címe. 6. Másképpen: „pali” — pestiesen. 7. Ez a kor a következő. 8. Góliáth legyőzője (név és jelző négy szó). 9. Névtől és határozószó. 10. „Küzdélem” — más szóval. 11. Francia területmérték fonetikus kiejtése (egy „ee” betű fölösleggel). 12. „Dicséret” és „tetű” — más-más idegen nyelven. 13. gonosz örül, ha valakinek... 14. Középkori hős. 15. Petőfi-költmény címe (három szó). 25. Gyümölcs és női név. 27. „Halom” — szinonimája. 28. Asszonyt szólít így a gyermek. 29. Női név igen bizalmas alakja. 32. Püspöksüveg. 33. Ökröt, írást... az ember. 34. „Önkormányzat” — idegen szóval. 37. Gabona alja, állati táplálék. 39. Minden könyv címlapján olvashatjuk, hogy ki... 41. Visszafelé: „Z”-vel elől — Vörösmarty írt róla. 48. „Citatum” — magyarul. 50. A lottójáték főnyereménye. 54. Visszafelé: Földközi tengeri sziget és egy közet neve. 56. Dán mozsztár volt, most filmgyáros. 58. A vadászból ezt szolgaltatja. 81. A menyasszony fejlődése ebből való. 62. Visszafelé: a menyasszony is az. 64. Szindarab és német kikötőváros (egy ékezet fölösleggel). 66. Orvosi vénnyek jele. 67. Ilyen alakúnak képzelték a középkorban a Földet. 73. Alkotóművész munkája. 74. A vér csatornája. 77. Nincsen semmi baja, semmi hiánya. 81. Fém. Csonka reggl. 86. Étel tulajdonsága. 87. A 86. szám visszafelé. 88. A ruhát fogja össze. 89. Igeköte. 91. A szívárvány alakja. 92. Nő írja férje neve után.

Múlt számunk keresztrejtvényét megfejtették: öten. Könyvjutalmat kapott Simon Magda, Marosvásárhelyen.

A feltett tíz kérdésre hibátlanul senki sem felelt meg. Nyolc kérdést megválaszoltak négyen, kilenc kérdést ketten. A jutalmat nem adjuk ki.

Erdélyi Képes lap

megjelenik minden héten

Ára 7 lei.

Szerkeszti:
Faluvégi Dénes

Felelős kiadó:
LEPAGE könyvkereskedés, Cluj.